

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNİN DESEN ÇALIŞMALARI
DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

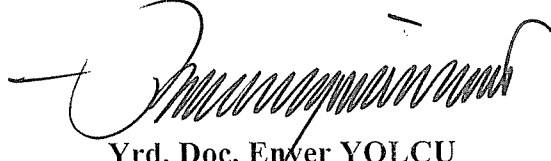
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU**

**Hazırlayan
Seher YILDIZ**

Çanakkale-2007

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Seher ORAKÇI'ya ait Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Desen Çalışmaları
Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi adlı çalışma, jürimiz
tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği
Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

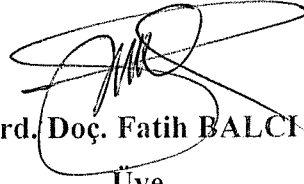
Yrd. Doç. Enver YOLCU

Başkan

Prof. Dr. Ali Osman UYSAL

Üye

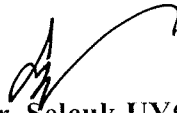
Yrd. Doç. Fatih BALCI

Üye

Yrd. Doç. Sibel BALCI

Üye

Yrd. Doç. Dr. Selçuk UYGUN

Üye

ÖZET

İlki 1989 yılında kurulan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Ortaöğretim bazında sanat eğitimi veren temel kurumdur. Yüksek öğrenimin sanat eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin önemli bir kısmının bu okullardan yetiştiğini düşünürsek AGS Liseleri önemli bir yapıtaşını durumundadır. Bu görüşten hareketle hazırlanan öğretim programlarında öğrencinin görsel algısını, estetik anlayışını, sanat ve görsel öğeleri en iyi şekilde geliştirici, eğitici, öğretici, kazanımlar sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Bu araştırmanın amacı; Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının bu okullarda çalışan öğretmenlerin görüş ve önerileri doğrultusunda değerlendirilmesidir.

Araştırma; “Giriş”, “Yöntem”, “Bulgular ve Yorum” ile “Sonuç ve Öneriler” olmak üzere dört bölüme ayrılmıştır.

Giriş bölümünde; AGSL, bu liselerde verilen sanat eğitimi, desen eğitimi ve öğretim programları gibi kuramsal bilgilere yer verilerek problem ortaya konmuştur.

Yöntem bölümünde; araştırmanın gerçekleştirilmesinde yapılan çalışmalar açıklanmıştır. Araştırma; 2006-2007 öğretim yılında (15) ayrı ilde bulunan AGSL ve bu liselerde görev yapan resim-iş dersi öğretmenlerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir.

Tarama türünde bir modelden yararlanılan bu araştırmanın verilerinin toplanması için (8) adet kişisel, (30) adet desen çalışmaları dersi öğretim programının öğelerine yönelik kapalı uçlu ve bir tane de görüş ve önerilerin sunulduğu açık uçlu sorunun bulunduğu bir anket formu geliştirilmiştir.

Araştırmanın sonucunda AGSL’de uygulanmakta olan desen çalışmaları dersi öğretim programlarının amaç, içerik, öğrenme-öğretme ve değerlendirme öğeleri açısından bazı eksikliklerinin bulunduğu, öğrenciyi bir üst eğitim kurumuna hazırlamada çok yeterli olmadığı, ayrıca hazırlık sınıflarının kaldırılarak 4 yıllık lise konumuna getirilen AGSL’de 9. sınıfların hali hazırda bulunmayan desen çalışmaları

dersi ğretim programının hazırlanması ve diğer sınıfların öğretim programlarının da bu kapsamda gncellenmesi gerektiği görüşüne varılmıştır.

anakkale, 2007

Seher YILDIZ

ABSTRACT

The first Anatolian Fine Arts High School was established in 1989. These schools are giving education in secondary (high school) levels. Students who are studying in universities faculty of fine arts departments are the graduates of these high schools. That is why Anatolian Fine Arts High Schools are the essential components of education system. In this respect, (developed) curriculum should contribute students' improvement in skills such as visual perception and aesthetic understanding. Moreover, students should be able to develop visual and artistic elements.

The aim of this research is to evaluate the education programs of the art drawing lecture of the Anatolian Fine Arts High Schools with the help of the thoughts and proposals of the instructors of these schools.

The research is composed of four chapters. These are "Introduction", "Method", "Results and Discussion", "Conclusion and Implications".

In the Introduction section, theoretical information about Anatolian Fine Arts High School, fine arts education in these schools, art drawing education are given respectively. On the basis of this theoretical information the research problem is proposed.

In the method section, the procedure of the research is explained. The research is conducted in Anatolian Fine Arts High Schools in 15 different cities during the 2006-2007 academic seasons.

The data collected through a survey which was developed by the researcher. The survey is consisted of 8 demographic items, 30 closed-ended items measuring the program elements of art drawing lecture. In addition, one open-ended item is asked for opinions and suggestions of the participants.

In conclusion, art drawing lecture which is in the curriculum of Anatolian Fine Arts High Schools, are examined in terms of aim, content, teaching-learning. The results showed that the course has restrictions. Moreover, the course is

inadequate to prepare the student further education. In addition, preparatory school was removed from the system. These schools have become 4 year high (secondary) schools. That is why there is no course like “*art drawing lecture*” in 9th grade. Therefore, it is suggested for 9th graders to develop a course content of art drawing lecture. With respect to this implication it is also suggested that the entire curriculum should be updated accordingly.

Çanakkale, 2007

Seher YILDIZ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ	ix
ÖNSÖZ	xiii
1.GİRİŞ	1-2
1.1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	3-4
1.1.1. Gerekliliği ve Kuruluşu	4-6
1.1.2. Genel Amaçları	6-7
1.1.3. Öğrenci Kabulü	7-9
1.1.4. Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu ve Görevleri	10
1.2. Eğitimde Program ve Önemi	11-13
1.2.1. Eğitimde Program Geliştirme	13-15
1.2.2. Eğitim Programı Öğeleri ve Öğeler Arası İlişkiler	15-18
1.2.3. Eğitimde Program Değerlendirme	18-21
1.2.3.1. Ürüne ve Erişime Bakarak Değerlendirme	21
1.2.3.2. Program Öğelerine Bakarak Değerlendirme	21-24
1.3. Desen ve Önemi	24-26
1.3.1. Desenin Tarihsel Süreçte Gelişimi	26-27
1.3.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Desenin Yeri ve Önemi	27-29
1.3.2.1. Desende Temel Uygulamalar	29
1.3.2.1.1. Çizgisel Desen	29-30
1.3.2.1.2. Gölgesel Desen	31-32
1.3.2.1.3. Tonal Desen	32
1.3.2.1.4. Açık-Koyu Desen	33
1.3.2.1.5. Lekesel Form	33-34
1.3.2.2. Konulu Çalışmalar	34
1.3.2.2.1. Çizgi, Form, Ton Egzersizleri	35-37

1.3.2.2.2. Natürmort Çalışmaları	37-38	
1.3.2.2.3. Tors ve Büst Çalışmaları	38-40	
1.3.2.2.4. Doğa ve Obje Etütleri	40-41	
1.3.2.2.5. İnsan Vücudunun Detay Etütleri	41	
1.3.2.2.6. Canlı Modelden Etütler	41-42	
1.3.2.2.7. Mekansal Çalışmalar	42	
1.3.2.2.8. İmgesel Tasarımlar	42-43	
1.3.2.2.9. Artistik Anatomi	43-44	
1.3.3. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programları		44-46
1.3.3.1. Genel Amaçlar	47	
1.3.3.2. Açıklamalar	47-48	
1.3.3.3. Dokuzuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi	48	
1.3.3.4. Onuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi	48-50	
1.3.3.5. Onbirinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi	50-51	
1.3.3.6. Onikinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi	52-53	
1.4. Problem Durumu	53-55	
1.5. Araştırmanın Amacı	55	
1.6. Araştırmanın Önemi	55-56	
1.7. Sayıtlar	56	
1.8. Sınırlılıklar	56-57	
2. YÖNTEM	58	
2.1. Araştırmanın Modeli	58	
2.2. Evren ve Örneklem	58	
2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	58-59	
3. BULGULAR VE YORUMLAR	60	
3.1. AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60-62	
3.2. AGSL Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Öğelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	63	
3.2.1. Amaçlar/Hedefler Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	63-66	

3.2.2. İçerik/Kapsam Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	67-72
3.3. AGSL Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programına İlişkin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	72
3.3.1. Mesleki Kıdeme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	73
3.3.1.1. Amaç/Hedef Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	73-75
3.3.1.2. İçerik/Kapsam Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	75-79
3.3.2. AGS Liselerinde Hizmet Süresine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	79
3.3.2.1. Amaç/Hedef Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	79-80
3.3.2.2. İçerik/Kapsam Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	80-81
3.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
3.3.3.1. Amaç/Hedef Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
3.3.3.2. İçerik/Kapsam Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
3.3.4. Hizmetiçi Eğitim Kursları ya da Seminerlerine Katılıma İlişkin Bulgular ve Yorumlar	82
3.3.4.1. Amaç/Hedef Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	82-83
3.3.4.2. İçerik/Kapsam Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	84
3.4. Programların Genel Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen Düşüncelerinden Elde Edilen Bulgular (Açık Uçlu Soru ile)	85

4. SONUÇ VE ÖNERİLER	86
4.1. Sonuçlar	86
4.1.1. AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi	
Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar	86-87
4.1.2. Programın Öğelerine Yönelik Sonuçlar	87
4.1.2.1. Amaç/Hedef Ögesine İlişkin Sonuçlar	87-90
4.1.2.1. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Sonuçlar	90-95
4.1.3. Programların Genel Değerlendirilmesine Yönelik	
Öğretmen Düşüncelerinden Elde Edilen Sonuçlar	
(Açık Uçlu Soru ile)	96
4.2. Öneriler	97-98
KAYNAKÇA	99-101
EKLER	102-110

TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ

- Tablo1. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi-Resim Alanı
- Tablo2. Onuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı
- Tablo3. Onbirinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı
- Tablo4. Onikinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı
- Tablo5. Deneklerin Cinsiyete, Mesleki Kıdeme, Hizmet Süresine ve Eğitim Düzeyleri Göre Dağılımı
- Tablo6. Deneklerin Lisans Eğitimindeki Program Geliştirme Dersine Yönelik Görüşleri ve Hizmetiçi Eğitim Bilgileri
- Tablo7. Deneklerin AGSL Desen Dersinin Amaç/Hedeflere Yönelik Görüşleri
- Tablo8. Deneklerin AGSL Desen Dersinin İçerik/ Kapsamına Dair Görüşleri
- Tablo9. Mesleki Kıdemle Programın Hedeflerinin Bilişsel, Duyuşsal Ve Devinişsel Davranışlar Olarak Belirlenmesine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo10. Programın Hedeflerinin Bilişsel, Duyuşsal Ve Devinişsel Davranışlar Olarak Belirlenmesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo11. Mesleki Kıdemle Programın Öğrencilerin Sanatla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılama Katkı Sağlamalarında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo12. Programın Öğrencilerin Sanatla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılama Katkı Sağlamalarında Yeterliliğine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo13. Mesleki Kıdemle Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo14. Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

- Tablo15. Mesleki Kıdemle Programın Çağdaş Sanat Yaklaşımları Dikkate Alınarak Hazırlanmasına İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo16. Programın Çağdaş Sanat Yaklaşımları Dikkate Alınarak Hazırlanmasına İlişkin Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo17. Mesleki Kıdemle Programda Yer Alan Konuların Öğrenci Düzeyine Uygunluk Göstermesine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo18. Programda Yer Alan Konuların Öğrenci Düzeyine Uygunluk Göstermesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo19. Mesleki Kıdemle Programda Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Gösterici Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo20. Programda Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Gösterici Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo21. Mesleki Kıdemle Ünitelerin, Aşamalı Ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo22. Ünitelerin, Aşamalı Ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo23. Mesleki Kıdemle Dersin Kapsamı/İçeriği Amaçları Gerçekleştirmek İçin Uygun ve Yeterli Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo24. Dersin Kapsamı/İçeriği Amaçları Gerçekleştirmek İçin Uygun ve Yeterli Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo25. Mesleki Kıdemle Programın İçeriğinde Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırası, Öğrenme-Öğretmen İlkelerine Uygunluğuna İlişkin Betimleyici Bulgular

- Tablo26. Programın İçeriğinde Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırası, Öğrenme-Öğretmen İlkelerine Uygunluğuna İlişkin Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo27. Mesleki Kıdemle Programda Ünitelere ve Konulara Ayrılan Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo28. Programda Ünitelere ve Konulara Ayrılan Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo29. AGS Liselerinde Hizmet Süresiyle Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo30. Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin AGS Liselerinde Hizmet Süresine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo31. AGS Liselerinde Hizmet Süresiyle Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo32. Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin AGS Liselerinde Hizmet Süresine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo33. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ile Programın İçeriğinin, Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlamaya Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular
- Tablo34. Programın İçeriğinin, Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlamaya Yeterliliğine İlişkin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları
- Tablo35. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Hedef Davranışların (Kazanımların) Derslerdeki Etkinlikler/Konularla Öğrencilere Öğretilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo36. Hedef Davranışların (Kazanımların) Derslerdeki Etkinlikler/Konularla Öğrencilere Öğretilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo37. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Programdaki Ünitelerin Konuları İle Hedef Alınan Öğrenci Kazanımları Arasında Uyum Bulunmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo38. Programdaki Ünitelerin Konuları İle Hedef Alınan Öğrenci Kazanımları Arasında Uyum Bulunmasına İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Tablo39. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

Tablo40. Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

ÖNSÖZ

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi konulu bu araştırmaya birçok kişinin eleştirileri ve katkıları olmuştur. Başta bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, tezimin her safhasında desteklerini esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca anketleri cevaplandıran (15) ilin AGS Liseleri resim-iş öğretmenleri ve okul yöneticilerine, anketin hazırlanmasında ilgi ve alakalarını esirgemeyen Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nün değerli öğretim üyelerine ve istatistiksel verilerin çözümlenmesinde çok büyük katkılarını gördüğüm Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü araştırma görevlisi Osman Yılmaz KARTAL'a teşekkür ederim.

Araştırmamın başlangıcından bugüne kadar sürekli teşvik ve desteklerini gördüğüm eşim Cengiz YILDIZ ve annem Cennet ORAKÇI'ya şükranlarımı sunarım.

Çanakkale, 2007

Seher YILDIZ

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (AGS Liseleri) sanat eğitimi veren en önemli orta öğretim kurumu durumundadır. Yüksek öğrenimin sanat eğitimi bölümlerinde okuyan öğrencilerin önemli bir kısmının bu okullarda eğitim aldığını düşünecek olursak AGS Liseleri önemli yapıtaşları durumundadır. Bu görüşten hareketle hazırlanan öğretim programlarında öğrencinin görsel algısını, estetik anlayışını, sanat ve görsel öğeleri en iyi şekilde geliştirici, eğitici, öğretici kazanımlar sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir.

Sanat, insan varlığının bir anlatım biçimidir. Sanat yoluyla insan, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimlerini, belli durum, olgu ve olayları belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre anlatmaya çalışır.

Sanat eğitimi ile ilgili literatür tarandığında, dış kaynaklı yayınlarda ilk dikkati çeken şey; ülkelerin eğitim politikalarında yaratıcılık eğitimine verdikleri önem ve bunun sonucu olarak sanat eğitimi konusundaki yayınların çeşitliliğidir. Bu yayınlara dayalı olarak ABD ve Avrupa ülkelerinde sanat eğitimi müfredatları incelendiğinde; özellikle ilk ve ortaöğretim kurumlarının haftalık ders programında sanat derslerinin saatlerinin fazlalığı, ders kapsamının farklılığı, içeriklerinin bireyi yarınlara hazırlamada etkili olduğu, ayrıca öğrencilerin gelecekte iyi bir sanat tüketicisi olmalarının hedeflendiği dikkat çeker.

Ülkemizde duruma baktığımızda; yüksek düzeyde görsel ve işitsel sanatlar, çok dar kesimin özel uğraşı durumunda olup çoğunluğun yaşam düzeyinin üzerinde bir olgudur. Halkın geniş kesimi, tam ve yetkin bir kişilik kazanabilmesi için mutlaka gerekli olan sanat eğitiminden yoksundur.

Sanat eğitimini bir çerçeve içinde bireylerin yeteneklerinin işletilip, yaratıcı, kendine güveni olan, üretken, estetik duyguları geliştirilmiş kişi olmalarını amaçlarken, genelde aynı niteliklere sahip uygar bir toplum yaratma düşününün de sanat ve iş eğitimi ile gerçekleştirilebileceğinin bilinmesi gerekir. Sanat eğitimi,

genel düzeyleri nasıl olursa olsun tüm toplum ve ülkeler için kaçınılmaz bir gereksinimdir (Artut, 2001: 94).

Sanat eğitimi, sanat eğitimini doğru algılayacak ve doğru algılayacak bireylerin yetişmesinde temeldir. Bu temelde resim eğitimi, resim eğitiminde de desen eğitimi yapı taşı durumundadır. AGS Liselerinde temel disiplin olarak yoğun bir desen eğitimi çabası vardır (Pekmezci, 2001: 16).

Desen, sanatçı ya da sanatçı adayının doğayı, nesnelere tanıma sürecinde çok önemli bir işleve sahiptir. Etüt deseninde model alınan figür ya da nesne, zihinsel işlemlerle incelenir, araştırılır, tanınır ve desen diliyle; çizgi ve leke ile yansıtılır. Bu özellikleriyle desen, görsel sanatlar eğitiminin temelinde yer alır. Desen sanat yolunun her aşamasında sürdürülen ve sürdürülmesi gereken bir etkinliktir (Etike, 2001: 21).

“Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istedik değişimler oluşturma süreci” (Ertürk, 1986: 12) olarak tanımlanan eğitim, bireyin yaşadığı toplumda, pratik değeri olan yetenek, tutum ve diğer davranış formlarını edindiği süreçler toplamıdır.

Sanat eğitimi planlamasında gerekli araç-gerecin nasıl kullanılacağı, bir yıllık planlama içerisinde saptanması yanında öğrenciyi motive edici unsurlar da göz önünde bulundurulmalıdır (Erbay, 1995: 23).

Eğitim faaliyetlerinin sonucunun istenilen doğrultuda olması tutarlı ve ayrıntılı bir planlamayı gerektirir. Bu nedenle eğitim faaliyetleri bir program çerçevesi içerisinde olmalıdır (Sezgin, 1994: 3).

Öğretim programı, eğitim programı içinde ağırlık taşıyan, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceri ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerilerin, eğitim programlarının amaçları doğrultusunda ve planlı bir şekilde kazandırılmasına dönük programdır, çalışmadır (Varış, 1994: 18) .

1.1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri (AGS Liseleri)

AGS Liseleri 1989 yılında kurulmuş olup, temel amacı; doğaya, çevreye ve toplumsal olaylara duyarlı, çağdaş ve Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı bireyler yetiştirmek, resim ve müzik alanında zenginleştirilmiş bir alan eğitimi vererek yüksek öğretime alt yapı hazırlamaktır (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayımlı Tarihi ve Sayısı: 16/12/2006 – 26378).

AGS Liseleri resim ve müzik alanında zenginleştirilmiş bir alan eğitimi vererek yüksek öğretime alt yapı hazırlamaktadır. Bunun yanı sıra okulların bir Anadolu Lisesi statüsünde olması ve kültür derslerinin de ağırlıklı olarak programda yer alması sebebiyle öğrencilerin bir kısmı üniversitelerin sanat alanı dışındaki alanlarına da yönelmektedir. Bu okullardan mezun olan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu kendi alanlarıyla ilgili yüksek öğretim kurumlarına yerleşmişlerdir.

AGS Liselerinin Öğretim süreleri 1 yılı hazırlık olmak üzere 4 yıl iken, “Orta Öğretimin Yeniden Yapılandırılması” kapsamında; Talim ve Terbiye Kurulunun 07 Haziran 2005 tarih ve 184 sayılı kararıyla, 2005-2006 öğretim yılından itibaren hazırlık sınıflarının kaldırılarak, öğretim süresi 4 yıla göre yeniden düzenlenmiştir. Bu okullar yatılı, gündüzlü ve karma okullardır. Yetenek ve sıralama sınavı sonunda AGS Liselerini kazanarak bu okullara kayıtlarını yaptıran ve Devlet parasız yatılı okumak isteyenlerden Devlet parasız yatılı ve bursluluk sınavları başvuru ve yararlanma şartları ile kayıt kabul şartlarını taşıyan öğrencilere, yetenek ve sıralama sınavındaki toplam puanına göre sıra atlamadan kontenjan kadar parasız yatılı okuma hakkı sağlanır.

AGS Liselerinin müzik bölümünden mezun olan öğrenciler Eğitim Fakültelerinin; Müzik, Türk Müziği ve Devlet Konservatuarlarının ilgili bölümlerine ve Müzik Sahne Sanatları Fakültelerine başvurabilmektedir. Resim bölümünden mezun olan öğrenciler ise, Eğitim Fakültelerinin; Resim, Resim İş Öğretmenliği, Güzel Sanatlar Fakültelerinin: Resim, Heykel, Grafik, Seramik, Cam, İç Mimarlık, Mimarlık-Mühendislik Fakültelerinin; Endüstri Tasarımcılığı bölümlerine başvurabilirler.

Resim bölümünde, farklı atölyelerde desen çalışmaları, temel sanat eğitimi, resim çalışmaları, grafik çalışmaları, heykel atölye çalışmaları, estetik, sanat tarihi, yazı sanatı, dijital grafik, çağdaş batı sanatı, sanat eserleri inceleme, sanat sosyolojisi dersleri verilmektedir.

1.1.1. Gerekliliği ve Kuruluşu

Sanat eğitimi veren kurumların temel işlevi, sanatı yaşamın vazgeçilmezleri arasına sokacak bilinci vermesidir. Bu bilinç her şeyden önce bu kurumları oluşturan yönetim ve eğitim kadrolarının, asıl malzeme olan öğrenci potansiyelinin ve özellikle kurumsal kimliğe katkı sağlayan alt yapı olanaklarının gereğince nitelikli olması ile sağlanabilir. Bir sanat eğitiminde görev üstlenen her kesimin sanatın gücünü ve gerekliliğini özümsemesi, kendi birikimlerini test ederek tavır belirlemesi zorunludur.

Üniversitelerde güzel sanatlar eğitimi veren fakültelere kaynak oluşturacak nitelikte öğrenci yetiştirme konusunda ortaöğretim programlarını yetersiz bulan Milli Eğitim Bakanlığı, ülke kültürünün ve sanatının kaynağını oluşturmada, zenginleştirmede önemli bir etken olabilecek sanat eğitimi ağırlıklı liselerin kurulmasına ihtiyaç olduğunu fark etmiştir. Çağdaş, değişen ve gelişen topluma uyum sağlayabilecek ve bunu sağlayacak çağdaş insan tipinin yetiştirilmesi için estetik eğitiminin önemi düşüncesi AGS Liselerinin kurulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Eski Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un Milli Eğitim Bakanlığı'na atanmasından kısa bir süre sonra Batı'da çok örneği olan Güzel Sanatlar Liselerinin açılması gündeme gelmiştir. Bu eğitimle ilgili daha önce geniş kapsamlı çalışılmış projeyi Prof. Süleyman Saim Tekcan, İstanbul Milli Eğitim Müdürü Şener Birsöz, Hüseyin Kılıçkan ve çok değerli akademisyenler bir araya gelerek Güzel Sanatlar Liselerinin açılması ile ilgili ilk çalışmayı Yıldız Kültür ve Sanat Merkezi'nde yapmışlardır.

Konunun önemi üzerine acil çözüm önerileri ile sonuca gitmek için 1989-1990 ders yılında ilk etapta üç büyük ilimize birer "Güzel Sanatlar Lisesi" açma girişiminde bulunulmuştur.

"Bu konuda Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un direktifi üzerine genişletilmiş komisyon ile 24-25 Temmuz pazartesi ve salı günleri Kabataş Lisesi'nde bir toplantı düzenlenmiştir. Yüksek düzeyde eğitim veren sanat kurumlarının temsilcilerinden Prof. Süleyman Saim Tekcan, Prof. Özer Sezgin, Prof. Mürşide İçmeli, Prof. Mustafa Asher, Prof. Erol Eti, Prof. Nihat Şenel, Doç. Nüzhet Kutluğ, Doç. Tevfik Karakaya, Doç. Canan Akın ile, Selahattin Evcil, Hüseyin Kılıçkan, Sevim Eti, Cahit Güraydın, Orhan Side, Hafit Dülgeroğlu ve İstanbul Milli Eğitim Müdürü Şener Birsöz'ün katıldığı toplantıda;

- İlk etapta Güzel Sanatlar Fakültelerinin bulunduğu illerimizde birer Güzel Sanatlar Lisesi açılması,

- Öğrenim süresinin dört yıl olması,

- Bu okullardan mezun olacak öğrencilerin, yüksek öğrenimlerini Konservatuar ya da Güzel Sanatlar Fakültelerinde tamamlamaları şeklinde kararlar alınmıştır" (Kınaytürk, 1990: 3) .

Böylece Türkiye'de ilk Güzel Sanatlar Lisesi 16 Ekim 1989 Pazartesi günü Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol tarafından açılmıştır. Resim ve müzik alanında eğitim veren bu lisede ilk olarak, 43 müzik, 45 resim olmak üzere 88 öğrenci sanat alanında ortaöğretim düzeyinde ders almıştır. Yönetmeliğin 5. maddesine göre, AGS Liseleri, ilköğretim üzerine 4 yıl öğrenim veren yatılı, gündüzlü ve karma okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlarla ilgili yüksek öğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayım Tarihi ve Sayısı: 16/12/2006 – 26378).

2006-2007 ders yılında eğitim öğretime devam eden 54 AGS Lisesi bulunmaktadır. Bu liselerin bulunduğu iller şunlardır: Adana, Adıyaman, Aksaray, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bingöl, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, İstanbul, İzmir Buca, İzmir K.Paşa, İçel, Karabük,

Kastamonu, Kars, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Kırşehir, Kütahya, Kocaeli, Konya, Malatya, Muğla, Niğde, Ordu, Osmaniye, Samsun, Siirt, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Uşak, Van ve Zonguldak'tır.

1.1.2. Genel Amaçları

AGS Liseleri, toplumları yaşadığı çağ ile barışık kılan, geçmişiyile bağ kuran ve geleceğini yapılandıran sanatın, yaşamdaki işlevinin eğitimsel bazda ele alınması ve bireysel farklılıkların bu alanda değer görmesi adına kurulmuştur. Öğrencilerin ilgi duydukları (resim, müzik) alanlarda yetenekleri doğrultusunda sanat eğitimi almalarını sağlamak okulun temel amacıdır. Doğrudan sanat eğitimi veren AGS Liseleri, sanatçı ve sanatçı öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına aday öğrenci hazırlaması, ülkemizi diğer uluslara tanıtan, dostluk kuralları içinde birbirine yaklaşan sanatçılar yetiştirmesi, Atatürk ilkelerine bağlı, ülkemizin kültür ve sanat eserlerini bilen, değerlendiren, koruyan, kültürlü, insancıl, hoşgörülü, yeteneğinin farkında olan, kendisi ile barışık üretken bireyleri topluma hazırlaması, yaratıcı yönleriyle eğitimini ön planda tutması ile diğer liselerden farklı bir özellik gösterir. Bu okullarda verilen sanat eğitimiyle, bireyin doğasında bulunan yaratıcılık eylemi gelişir. Sağlam kişiliklerin oluşmasına ve nitelikli bir insanın yetişmesine katkıda bulunulur.

Böylece, öğrenci hem Anadolu Lisesi mezunlarının yararlandığı tüm haklardan yararlanmış hem de branşıyla ilgili bölümde üniversite sınavlarında diğer lise öğrencilerinden daha şanslı olacaklardır. Üstelik AGS Liseleri Türkiye'de eğitim-öğretim veren orta dereceli okullar arasında dil, sanat ve genel kültür derslerinin ağırlıklı olarak verildiği tek örnek niteliğindedir.

Yönetmeliğin 6. maddesine göre okulun amacı aşağıdaki gibi ifade edilmektedir;

- a. Güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmelerini,
- b. Özel yetenek gerektiren yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,

c. Alanlarında araştırmacılığa yneltmelerini, yetenekleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak yetişmelerini,

d. Millî ve milletler arası sanat eserlerini tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamaktır. (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayım Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

1.1.3. Öğrenci Kabul

AGS Liselerinin kontenjan, başvuru ve ğrenci seğimlerine ilişkin uygulamaları diğer liselerden farklı olarak yapılmaktadır. Buna ilişkin Yönetmelik maddeleri aşağıda verilmiştir.

Yönetmeliğin 7. maddesinde belirtildiği üzere, kontenjan, resim ve müzik alanlarının her birine bir ğretim yılında 24' geğemez. Bu ğrencilerin sanat derslerinde dersliklere dağılımı, sanat derslerinin özelliği dikkate alınarak, okul yönetimince düzenlenir (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayım Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

Yönetmeliğin 8. maddesinde belirtildiği üzere başvuru için,

(1) ilköğretim okulunu o yıl bitirenlerden;

a. Yurt içindeki okullar ile KKTC'ndeki okulların 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarına ait girecekleri alanla ilgili derslerin yıl sonu notlarının aritmetik ortalaması en az 4,

b. ğrenimlerinin bir kısmını yurt dışında yaparak sınavlara başvurunun yapıldığı ğretim yılı başında 8 inci sınıfa kaydolan öğrencilerden girecekleri alanla ilgili derslerin yalnız 8 inci sınıfa ait yıl sonu notunun en az 4,

c. ğrenimlerini yurt dışında tamamlayarak denkliğini yaptırın öğrencilerin öğrenimlerinin son beş yılına ait girecekleri alanla ilgili derslerin yıl sonu notlarının aritmetik ortalamasının en az 4 olduğunu belgelendirenler, yetenek sınavına girmek için tercih ettikleri AGS Lisesi müdürlüklerine başvurabilirler.

(2) İlköğretim okulu müdürlüklerince gerekli duyuru yapılarak başvuru şartlarını taşıyan öğrencilerden isteyenlere bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-1 sayılı not durum çizelgesi düzenlenerek verilir.

(3) Aday öğrenciler, mezun oldukları ilköğretim okulu müdürlüklerinden alacakları not durum çizelgesi ile AGS Lisesini tercih ederek, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-2 sayılı form dilekçe ile başvuruda bulunabilirler.

(4) AGS Liseleri müdürlüklerince, başvuran adayların listeleri hazırlanır ve adaylara bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-3 sayılı yetenek sınavı giriş belgesi düzenlenir.

(5) Başvurular, öğrenci seçimi ve kayıt-kabulle ilgili iş ve işlemler, Bakanlıkça belirlenen takvime göre yürütülür.

(6) Ülkemizde öğrenim görme şartlarını taşıyan yabancı uyruklu öğrenciler hakkında da diğer öğrenciler gibi işlem yapılır (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayımlı Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

(1) Öğrenci seçimi ve kayıt kabulle ilgili yönetmelik, madde 9'da şöyledir:

a. Yetenek sınavı, okul müdürünün başkanlığında ilgili alan şefi ile alan dersleri öğretmenlerinden en az üç üyeden oluşan komisyonca yazılı, sözlü ve uygulamalı olarak veya bunlardan biri ya da bir kaçı ile yapılır.

b. Sınavlar; müzik ve resim alanlarında, alanın özelliğine uygun olarak komisyonca belirlenen ve okul müdürünce onaylanan esas ve ölçütlere göre 100 puan üzerinden değerlendirilir.

c. Değerlendirme sonunda en yüksek puandan başlamak üzere adayların sıralaması yapılarak kontenjan kadar asıl ve yedek listeler hazırlanır ve okulda ilan edilir.

d. Sınavı kazanan adayların, süresi içinde kayıtları yapılır. Kontenjanın dolmaması durumunda ders yılının ilk haftasının son iş günü çalışma saati bitimine kadar sıralamaya göre yedek listeden kayıtlara devam edilir.

e. Başvurular, öğrenci seçimi ve kayıt kabul ile ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça belirlenen takvime göre yürütülür (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

Öğretim programları ile ilgili olarak, 12. maddede belirtildiği gibi;

(1) Bu okullarda Bakanlıkça uygun görülen ders çizelgeleri ve öğretim programları uygulanır. Programlar düzenlenirken yabancı dil dersleri ile sanat derslerine ağırlık verilir.

(2) Eğitim-öğretim Türkçe yapılır. Alan derslerindeki sanatla ilgili terimlerin yabancı dildeki karşılıkları da öğretilir (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

13. maddede belirtildiği gibi; Okulda resim ve müzik alanları bulunur. Bakanlığın uygun görmesi durumunda güzel sanatlara yönelik programlar uygulayan başka alanlar da açılabilir (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

14. maddede belirtildiği gibi; Alan uygulamaları ve etkinlikleri, öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerine göre bireysel veya grup halinde öğretmen yönetiminde yapılan serbest çalışmalardır. Bu çalışmalarda okul yönetimi, öğrencilerin okulun resim atölyesi, müzik odası, laboratuvar , kitaplık ve konferans salonu gibi imkanlarından yararlanmaları için gerekli önlemleri alır. Öğrenciler uygulama çalışmalarına, yarışmalara, konser, konferans, panel ve sergi gibi sanat etkinliklerine, öğretmenlerinin sorumluluğunda katılırlar ve bu sürelerde izinli sayılırlar (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

Öğrenim süresi dört yıl olan bu okulların ders programlarının da diğer liselere göre bir takım genel karakteristik özellikleri bulunmaktadır. 9,10,11 ve 12. Sınıflarda yoğun olarak sanat eğitimi dersleri kuramsal ve uygulamalı olarak verilmektedir. Ayrıca, ders programı çerçevesinde kültür dersleri de ÖSS'ye yönelik olarak verilmektedir.

1.1.4. Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu ve Görevleri

15. maddede belirtildiği gibi;

(1) Okullarda her alan için ayrı ayrı olmak üzere okul müdürünün başkanlığında alan dersleri öğretmenlerinin katılımıyla “Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu” oluşturulur.

(2) Okul yönetiminin, yüksek öğretim kurumlarının ilgili bölümlerinin öğretim üyeleri arasından en fazla üçer üyenin sanat eğitimi konusunda rehberlikte bulunmak ve gerektiğinde bilgilerine başvurulmak üzere kurula katılmaları sağlanabilir (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

16. maddede belirtildiği gibi;

(1) Sanat Eğitimi Danışma ve Program Geliştirme Kurulu bir dönemin başında, bir dönemin sonunda olmak üzere ders yılında en az dört kez toplanır ve aşağıdaki görevleri yapar;

a. Okulun sanat eğitimi programlarının uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapar ve önerilerde bulunur.

b. Okulun; okul içi, okullar arası, millî ve milletler arası sanat etkinliklerinin belirlenmesi, planlanması ve uygulanması ile ilgili gerekli çalışmalar yapar ve bu etkinlikleri organize eder.

c. Verimliliğin artırılması amacıyla gerekli araştırmaların yapılmasını, sonuçlarının değerlendirilmesini ve sanatla ilgili gelişmelerin izlenmesini sağlar.

d. Eğitim-öğretimin geliştirilmesi yönünde çevrede bulunan yüksek öğretim ve diğer eğitim kurumları ile iş birliği yaparak her türlü araç-gereç, öğretim elemanı ve diğer imkanlardan yararlanılması konularında çalışmalar yapar (A.G.S.L. Yönetmeliği, Resmi Gazete, Yayın Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006 – 26378).

1.2. Eğitimde Program ve Önemi

21.yüzyılda tüm bilimlerin iç içe ve çok yönlü bir gelişme gösterdiği, değişimin çok hızlı olduğu, daha karmaşık bir dış dünya ile karşılaştığımız düşünülürse, eğitimin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü, karşımızda dağ gibi duran bu sorunların çözümleri, ancak eğitimle mümkündür (Yolcu, 2004: 81) .

Çağımızın değişen şartları ve ihtiyaçlarına göre, eğitimin amacı ve kapsamında yeni değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Çağdaş bir eğitim; kişinin yaratıcı, araştırmacı, sorgulayıcı, bildiklerini uygulayabilen nitelikler kazanmasını sağlayan, kişilik geliştirici bir eğitimidir. Bu bağlamda çağdaş eğitimde, ezbere dayanan, fazla bilgi yükleyici, verilen bilginin olduğu gibi benimsenmesini, ezberlenen bilgilerin yeniden aktarılmasını öngören bir sisteme ve yönteme yer yoktur (Yolcu, 2004: 81).

Tunalı (1985: 92)'ya göre "Eğitim; en geniş anlamında insan yetilerinin elverdiği ölçüde geliştirilmesi anlamına gelir. Buna göre, insan, tüm yetileri bakımından bir eğitim süreci içinde bulunur. Ancak, insan, ne yalnız bir beden, ne yalnız bir akıl ne de yalnız bir eylem varlığıdır. İnsan, aynı zamanda bir duyular varlığıdır, duyarlılığı olan bir varlıktır. Duyarlık bir yeti olduğu gibi, duyusal yaşamda insan için bir olanaklar dünyasıdır. O halde bir yeti olarak insan duyarlılığının geliştirilmesi gerekir. Böylece, duyarlılığın geliştirilmesi, estetik eğitimi oluşturur".

Kişinin yaşam içinde özgüven duygusu ve yaşama sevinci, büyük ölçüde kendini bulma ve yaratabilme, amaçlarına kendi emeğiyle erişebilme yeteneğinden kaynaklanır. Bu nedenle, çok erken yaşlardan başlayarak eğitimde, birey ve kitlelere hazır bilgi aktarma ve bilgi yüklemenin baskın öge olmasını olumlu bir gösterge olarak kabul etmemek gerekir (Tekcan ve Germaner, 1995: 86).

Gelecekte gereksinim duyulan insan tipini yetiştirebilmenin en etkili yolu, Gençaydın (1990: 49)'ın da belirttiği gibi, insanı yalnızca akıl ve irade varlığı olarak değil, aynı zamanda duygu varlığı olarak da yetiştirebilmekten geçer.

Sonuçta, bilgi yaratıcılığı, yaratıcılık ise bilgiyi ortaya koyar. Doğru bir eğitim sistemi, insanı bu her iki değere de ulaştırabilir (Gökaydın, 1990: 7). İnsanı yaşamın yaratıcı değerlerine yakın tutmak, tüm yaşantısı boyunca yaratma uğraşısı içine

sokmak, eğitim yöntemlerinden biri olmalıdır (Eti, 1977: 1). Eğitimde böylesi bir uygulama ise sanatsal etkinlikleri içeren derslerle olanaklıdır.

Eğitim faaliyetlerinin sonucunun istenilen doğrultuda olması tutarlı ve ayrıntılı bir planlamayı gerektirir. Bu nedenle eğitim faaliyetleri bir program çerçevesi içerisinde olmalıdır (Sezgin, 1994: 3).

Eğitim programı; bir eğitim sürecinde bireylerin geçirdikleri yaşantıların tümüdür. Eğitimde kalitenin sağlanabilmesi için, eğitim programlarının ayrıntılı bir şekilde planlanması ve uygulanması gerekmektedir.

Eğitim bir bakıma kasıtlı kültürleme yolu olarak görüldüğünden eğitim programlarının planlı olması gereği bu deyişle kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Öğrenenlere öğrenme yaşantıları sağlamak eğitim programları aracılığı ile olmaktadır. Programın bütününe bir düzenek olarak görülmesinde vurgulanmak istenen, bu düzen içinde sistemli bir yapılanmanın ve sistematik sürecin olmasından kaynaklanmaktadır (Demirel, 1999: 5-6).

Eğitim sistemleri eğitim programları ile işlerlik kazanır. Eğitim programı kapsamlı ve çok boyutlu olduğu için tanımında güçlükler ve çeşitliliklerle karşılaşmaktadır. Bu nedenle literatürde eğitim programının birbirinden farklı tanımlarına rastlanmaktadır (Erden, 1998: 2).

Eğitim programını oluşturan tüm öğeler arasında karşılıklı etkileşim vardır. Bu nedenle bir öğede meydana gelen aksaklık dolaylı ya da doğrudan diğer öğeleri etkiler. Bu nedenle, programla ilgili bir karar alınırken tüm öğelerin göz önünde bulundurulması gerekir (Erden, 1998: 8).

Varış (1988:18); bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük yürüttüğü tüm etkinliklerin eğitim programının kapsamına girdiğini belirtmekte ve öğretimi, ders dışı kol faaliyetlerini, özel günlerin kutlanmasını, rehberlik hizmetlerini, sağlık etkinliklerini, gezileri, kısa kursları, sanatsal ve kültürel çalışmaları ve benzeri etkinlikleri bu kapsama almaktadır. Ertürk (1986: 95) eğitim programını yetişek olarak adlandırmakta ve bunu belli esaslara göre düzenlenip örgütlenmiş öğrenme yaşantıları sistemi olarak açıklamaktadır. Demirel (1999: 7) ise, farklı görüşleri

birleştiren yaklaşımla, eğitim programını "öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği" olarak tanımlamaktadır.

Eğitim programı, çeşitli alt programlardan oluşmaktadır. Alt programların başlıcaları şunlardır; (1) Öğretim programı, (2) ders programları, (3) ders dışı etkinlik, eğitsel kol, gezi, çalışma veya kurs programları, (4) rehberlik ve kişilik hizmetleri programları, (5) sağlık vb. hizmet programları, (6) yönetim ve genel işleyiş programları.

Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan **öğretim programı**; genellikle, belirlenmiş bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir sistem içinde kazandırılmasına dönük bir programdır (Varış,1988: 18). Öğretim programı, bir öğretim basamağında okutulacak dersin konu ve amaçlarını, kaç saat okutulacağını ve amaçların hangi öğretim yöntem ve teknikler ile öğrencilere kazandırabileceğini gösteren ayrıntılı kılavuzdur (Büyükkaragöz,1997: 2). Başka bir deyişle, öğretim programı bir dersle ilgili öğretme-öğrenme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir proje planıdır (Özçelik, 1992: 4).

1.2.1. Eğitimde Program Geliştirme

Toplumsal yaşamda oluşan gelişme ve değişimler çağdaş ülkelerde program geliştirme çalışmalarını zorunlu duruma getirmektedir. Genel anlamıyla program geliştirme; eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucuna göre yeniden düzenlenmesidir (Erden, 1998: 4). Varış (1988: 21) ise, program-geliştirmeyi; " *programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde saptanması ve gerçekleşmesi için faydalanılan esasları, prensipleri ve faaliyetleri operasyonel anlamda ele alan bir çalışma*" olarak tanımlamakta ve program geliştirmenin masa başında programa kimi konuların eklenmesi veya çıkarılması olmadığını, eğitim süreci ile ilgili bütün koşulların sürekli biçimde geliştirilmesi olduğunu açıklamaktadır.

Program geliştirmeyi, hazırlanan eğitim programının dzenlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi sonucunda çıkan aksaklıkların tekrar dzenlenmesi yoluyla devam eden süreç olarak tanımlayabiliriz.

Eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme ğgeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak tanımlamak uygun görülmektedir. Bütün bu ğgeler arasındaki ilişkilerin dinamik olması ve bu yolla ğgelerin birbirini etkilediği, bu etkileşimin de sistem yaklaşımında olduğu gibi sistemin bir ğgesinde olan değişme sistemin tümünü etkiler noktasından hareketle eğitim programının bir ğgesinde yapılacak değişmenin programın tümünü etkileyeceği varsayımı temele alınmıştır (Demirel, 1999: 6).

Program geliştirme, gerek okul içinde gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere dzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordineli çabaların tümüdür (Varış, 1988: 21).

Çağdaş eğitimde program geliştirme, programın uygulamaya geçirilmesiyle sınırlı olmayıp geliştirilmiş olan programın uygulamaya konulmasından sonra sürekli yinelenen "uygulama-değerlendirme-düzeltme" evrelerinden geçirilerek daha gelişkin bir düzeye getirilmesine dönük etkinlikleri kapsamaktadır (Bykarağoz, 1997: 60).

Eğitim programı tasarımı hazırlamak için program geliştirme uzmanlarının önce bir strateji belirlemeleri gerekir. Eğitim programlarının geliştirilmesinde değişik stratejiler kullanılmaktadır. Bu stratejilere göre program geliştirme faaliyetleri programla ilgili karar alma yetkisine sahip olan kişiler ve kararların dayandığı veri kaynakları değişiklik gösterir (Erden, 1998: 4).

Eğitim programlarının uygulanmasında en iyi sonuçları almak üzere yapılan etkinliklerin tümü program geliştirme kapsamına girer. Program dzenlenirken ise, bir taraftan uygulamadan gelen problemler gözönüne alınmakta, diğer taraftan araştırma, geliştirme ve ğrenci davranışlarında amaçlar doğrultusunda değişiklik sağlayacak araştırma sonuçlarından yararlanılmaktadır. Program geliştirilirken, bir taraftan elde varolan eğitim programı uygulanmakta, diğer taraftan da uygulamada ortaya çıkan

sorunların çözümünde mevcut araştırmalardan yararlanılmakta ya da aksiyon araştırmaları yapılmaktadır (Varış, 1988: 23).

Toplumsal yaşamda gelişmelere açık, yeniliklere uyum sağlayabilecek yurttaşlar yetiştirmek isteyen toplumlar, program geliştirmeyi sürekli kılmak zorundadırlar.

1.2.2. Eğitim Programı ğeleri ve öğeler Arası İlişkiler

Bir ğretim programının amaçlar(hedefler), içerik(kapsam), eğitim durumları ve değerlendirme olmak üzere dört temel ögesi bulunmaktadır.

Amaçlar; ğretim programında amaçlar, yetiştirilecek bireylerde bulunması uygun görülen eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikteki istendik özelliklerdir (Ertürk, 1986: 24). Bir ğretim programının hazırlanmasında yapılacak ilk iş amaçların belirlenmesidir. Bir anlamda, amaçların belirlenmesi ile hangi davranışların ğretim yolu ile öğrencilere kazandırılacağına karar verilir (Fidan, 1997: 20). Program geliştirmeyi sistematik bir alan olarak uygulayabilmek için cevaplandırılması gereken ilk soru, okulun amaçlarının nasıl tayin edileceğine ilişkindir. Programı değiştirmek için geliştirme söz konusu olmayacağına göre, gelişmenin, okulun amaç ve fonksiyonu ile bağlantılarının aranması olağandır (Varış, 1988: 128). Programda yer alan içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ve değerlendirme öğelerinin programın amaçlarına göre düzenlendiği gözönünde bulundurulursa, amaçların programda üstlendiği rol daha iyi anlaşılır.

Amaçlar düzenlenirken program geliştirme sürecinde görev alanlar toplumun ilgilerini, eğilimlerini, toplumsal yaşayışını bilerek bireyin ve toplumun gereksinmelerini gözönünde bulundurmalıdırlar. Sönmez (1985: 25-26)'in de belirttiği gibi, toplumsal gerçeği, bireyi ve konu alanını merkeze almadan belirlenen bir amaç boşlukta kalır ve gerçekleşemez. Amaçların işlevsel olması, belirlenen özellikleri bireylere kazandırabilmesi için bilimsel çalışmalar çerçevesinde toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerden iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Toplumsal zellikler yanında eğitimin ana maddesi olan bireylerin de biyolojik, kültürel ve sosyal yapısı irdelenmeli, amaçlar bireysel ve toplumsal özellikler dikkate alınarak düzenlenmelidir. Amaçların düzenlenmesinde birtakım ölçütlere gereksinme olduğunu belirten Varış

(1988: 135), bu ölçütlerin herkes için anlaşılır bir biçimde dile getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

İçerik; Öğretim programlarında amaçlardan sonra ikinci önemli öge *içeriktir*. "Ne öğretilim?" sorusunun yanıtlandığı içerik ögesi ile programda yer alan amaçları gerçekleştirebilecek konuların seçilmesi ve düzenlenmesi söz konusudur (Demirel, 1999: 120). Programda öncelikle amaçlar belirlenmekte daha sonra da bu amaçlar doğrultusunda içerik ögesi düzenlenmektedir. Programda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi noktasında içerik, amaçlara götüren araç olma görevini üstlenmektedir (Sözer, 1998: 64).

Öğrenme ilkeleri, öğretim süreçleri ve benzeri konular üzerinde birçok araştırma yapılmasına karşılık içeriğin her zaman programa uyarlanacak sabit bir öge gibi görüldüğünü belirten Varış (1988: 155), "*İçerik, olguların ve olayların ezberlenmek üzere, ansiklopedik bir şekilde bir araya getirilmesi değil, fakat, yaşama alanlarının anlam taşıyan bölümlerinin aktif bir çabayla düzenlenmesi*" olduğunu vurgulamaktadır.

Programa alınacak konuların seçimi ve düzenlenmesi uzmanlık gerektiren bir iştir. Bilginin hızla artarak toplumsal yaşamı etkilemesi programa alınacak konuların seçiminde büyük güçlükler yol açmıştır. Konuların seçiminde birtakım ölçüt ve ilkelerden yararlanılması durumunda bu güçlükler azalmış olacaktır (Büyükkaragöz, 1997: 45).

İçeriğin düzenlenmesinde de gözönünde bulundurulması gereken birtakım ilkeler söz konusudur. Bu ilkeler, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, yakın çevreden uzağa biçiminde sıralanmaktadır (Demirel, 1999: 123).

Öğretim programlarında belirlenen amaçların düzenlenen içerikle öğrencilere kazandırılması, başka bir deyişle, onların yaşantı geçirerek davranışlarında değişikliklerin oluşturulması, öğretme-öğrenme süreçlerinin iyi bir biçimde düzenlenmesi ile olanaklıdır. İçeriğin topluma ve kültüre göre değişiklik göstermesine karşılık öğrenme olayı evrensel bir olgudur. Eğitim süreci, birbiriyle iç içe olan öğretme ve öğrenme süreçleri ile gerçekleşmektedir (Fidan, 1997: 10).

Eğitim Durumları; Eğitim durumu, öğrenciye istendik davranışların kazandırıldığı süreç olarak tanımlanmaktadır. Bu süreç öğrenci açısından *öğrenme durumu*, öğretmen açısından ise *öğretme durumu* biçiminde adlandırılmaktadır. Öğretme durumları, öğrencilere belli davranışsal amaçları kazandırmak için öğretmenin ve öğrencilerin ne tür etkinlikler yapmaları gerektiğini, hangi araç-gerecin hangi yöntem ve tekniklerle kullanılacağını belirten cümlelerdir (Sözer, 1998: 67-68).

Öğretmenlerin yaptığı her çalışma, onların, bilerek ya da bilmeyerek benimsedikleri öğretim yöntem ve ilkeleri ile biçimlenmektedir. Öğretme sürecinin iyi planlanmaması, etkileşim biçimlerinin amaçlara ve öğrenci ilgi ve gereksinmelerine göre seçilememesi, programların kağıt üzerinde kalmaktan öteye gitmemesine yol açabilmektedir (Fidan, 1997: 24). Programların daha işlevsel duruma gelebilmeleri için öğretim durumlarının belirlenmesinde birtakım ölçütleri gözönünde bulundurmak gerekmektedir. Öğretim durumlarının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken özellikler ise şöyle sıralanmaktadır (Çilenti, 1985: 39-40; Sözer, 1998: 68):

-Öğretim durumları, belirlenmiş olan amaçlarla tutarlı olmalıdır.

-Öğretim durumları öğrencilerin bilgi, beceri, ilgi ve tutum düzeylerine uygun olmalı, eğitim gereksinmelerini giderebilmelidir.

-Öğretim durumları, harcanan zamana ve paraya değmeli, olabildiğince çok sayıda davranışın gerçekleştirilmesine olanak sağlamalı, istenmedik davranışların gerçekleştirilmesine fırsat vermemelidir.

-Öğretim durumları, önceki ve sonraki öğretim durumları ile uygunluk göstermeli, paralel öğretim durumları ile işbirliği içerisinde olmalıdır.

Öğretim-öğrenme sürecinde içerikte yer alan bilgilerin bireylere öğretim yöntem ve teknikleri ile kazandırılmasında araç-gereç kullanımının önemli rolü bulunmaktadır. Yapılan araştırma sonuçları öğretimin çeşitli araç ve gereçlerle zenginleştirilmesinin öğrenilen bilgi ve davranışların kalıcılığını artırdığını göstermektedir. Sadece bilgilerin öğrencilere aktarılmasıyla sınırlı bir öğretim etkinliği öğrencilerin etkin katılımını sağlayacak başka öğretim yöntem ve teknikleriyle desteklenmiyor ve görsel-ışitsel araçlarla zenginleştirilmiyorsa öğrenme kalıcı izli olmaz (Özden, 1999: 184).

Değerlendirme, öğretim programlarının son ögesini oluşturmaktadır.

Değerlendirme; öğrencilerin istenen hedeflere ulaşip ulaşmadığını veya hedef davranışları kazanıp kazanmadığını, öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, öğrenmede karşılaşılan güçlüklerin neler olduğunu, bu güçlüklerin hangi nedenlerden kaynaklandığını vb. anlamak ve ölçmek amacıyla düzenlenir (Özçelik, 1992: 121-132).

Değerlendirme ögesi bireyin davranışında oluşması beklenen istendik davranış değişmelerinin, belirlenen ölçütler çerçevesinde oluşup oluşmadığını ortaya çıkarma sürecidir (Bilen, 1993: 8). Değerlendirme, eldeki bilgileri anlamlandırma, onları belli amaçlara uygunluk, belli koşulları karşılama, belli anlamlarda olup olmama vb. bakımlardan yorumlama işlemidir (Özçelik, 1992:231). Genellikle ölçme ve değerlendirme kavramları birbiriyle karıştırılmaktadır.

Ölçme, *"herhangi bir niteliği gözlemek ve gözlem sonucunu sayılarla ya da başka sembollerle ifade etmektir"* (Turgut, 1993: 3). Değerlendirme ise, *"ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik ile ilgili bir değer yargısına varma ve karar verme sürecidir "* (Özçelik, 1981: 160;Turgut,1993: 3).

Değerlendirme sürecinde kullanılacak ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmalıdır. Değerlendirme sonunda doğru karara varılabilmesi, ölçme sonuçlarının geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılmasına bağlıdır. Bu konuda, ya geçerlik ve güvenilirliği yüksek ölçme araçları kullanılmalı ya da kullanılacak ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlikleri yükseltilmeye çalışılmalıdır (Özçelik, 1981: 161).

Sonuç olarak denilebilir ki, öğretim programını oluşturan amaçlar, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme işlemleri birbirleriyle doğrudan ya da dolaylı ilişkili olup, programın birbirini tamamlayıp bütünleyen ayrılmaz öğeleridir. Öğretim Programı, bir bakıma bu öğelerin bir toplamı ve bileşkesidir.

1.2.3. Eğitimde Program Değerlendirme

Program değerlendirme, programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir. Değerlendirme sonuçları program geliştirme uzmanlarına programa devam, gözden geçirme ya da yeni bir aşamaya geçme konusunda bilgi vermektedir (Demirel, 1999: 167).

Program geliştirme çalışmaları değerlendirmeye bir bütünlük oluşturmaktadır. Program geliştirme sürecinde gerekli düzeltmelerin yapılarak programların daha işlevsel duruma getirilmesi için programların değerlendirilmesine gereksinim duyulmaktadır. Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1998: 10). Ertürk (1986: 107)'e göre değerlendirme, program geliştirme sürecinin son ve tamamlayıcı halkası olarak eğitim amaçlarının gerçekleşme derecesini belirleme sürecidir. Eğitim programına dayalı eğitim kaynaklarını kabul etme, değiştirme ya da yürürlükten kaldırma kararının verilebileceği bilgileri içeren değerlendirme, program geliştirme uzmanına da ilgili kararlar için yetki verir (Demirel, 1999: 159). Uygulamada bulunan programların yetersiz kalan veya aksayan yönlerinin belirlenebilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılarak programların geliştirilebilmesi için programların değerlendirilmesi gerekmektedir (Demirel, 1999: 159-160).

Bir eğitim programının başarılı olabilmesi için tüm öğrencilerin programın hedeflerine ulaşmış olması gerekir, ancak bu her zaman gerçekleşmeyebilir. Bu nedenle programın uygulanması sonucunda yetersiz kalan ya da ters işleyen öğeleri olup olmadığı; varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yapmak amacıyla programın sürekli değerlendirilmesi gerekir (Turgut, 1991: 224).

Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme içiçedir. Geliştirme süreci boyunca öğrenciye biçimlendirici sınavlar uygulanır. Alınan sonuçlar, programın daha iyi geliştirilmesi, daha iyi ürün alınması için kullanılır. Program sonucunda ise, programın ürünü ve değerini tayin etmek üzere final değerlendirme yapılır (Varış, 1988: 252).

Öğrencilerin bir konuya ilişkin duyuşsal özellikleri açık ve kapalı uçlu anket sorularıyla ya da duyuşsal özelliklerle ilgili önermelere katılma derecelerini belirten anket ve tutum ölçekleriyle belirlenebilir. Öğretim programlarının değerlendirilmesinde tutum ölçekleri, öğrencilerin derslere, öğretmene vb. yönelik tutumlarına ve duyuşsal özelliklerine bakmak amacıyla kullanılabilir. İyi bir programın, öğrencilerin konuyla ilgili tutumlarını olumlu yönde geliştirmesi beklenir (Erden, 1998: 66).

Denenen program ve öğretim materyalleri hakkında değişik bilgi toplama araçları kullanılabilir. Bunlar; anketler, görüşmeler, gözlemler, öğretmen notları, ünite testleri, deney ve kontrol gruplu karşılaştırmalar gibi bir ya da birçok teknikle olabilir (Demirel, 1999: 163).

Demirel, değerlendirmenin "yansıtıcı, biçimlendirici ve toplam değerlendirme" olmak üzere üç çeşit olduğunu belirtmiştir (Demirel, 1999: 159). Bunlara kısaca değinmekte yarar vardır.

Yansıtıcı değerlendirme; bir programın uygulamaya konulmadan önce. programın, program geliştirme ilke ve tekniklerine uygunluğu açısından değerlendirilmesini esas alır. Bu tür değerlendirme, hedeflerin tutarlılık, hedef davranışların hedeflerle ilişkileri, içeriğin, öğretim yöntem ve tekniklerinin. araç-gereçlerin ve değerlendirme araçlarının geçerliliği üzerinde karar vermek için yapılır.

Turgut (1991: 224), yansıtıcı değerlendirmenin program uygulanmadan önce yapılabileceği gibi, uygulandıktan sonra da yapılabileceğini belirtmektedir.

Bu değerlendirmede program, daha ziyade uzman ve öğretmen görüşleri esas alınarak değerlendirilmektedir.

Biçimlendirici Değerlendirme; Bu değerlendirmeye göre, bir programın uygulanması sürecinde sistemli bilgiler toplanır, elde edilen bilgiler değerlendirilir ve bu bilgiler programın düzeltilmesinde kullanılır. Bu değerlendirmeyi yapan araştırmacılar, eğitim süresi içinde önemli görülen bilgileri toplar ve bunlar içinde işe yaramayan bilgileri ayırt etmeye çalışırlar.

Öğrenmeleri izleme amacıyla yapılan bu değerlendirmeler, ünitelerin bütününde yapılır. Böyle bir değerlendirmenin sonuçları güçlükleri ortadan kaldırıp öğrenme eksiklerini tamamlama girişiminde kullanılır (Tekin, 1982: 26). Bu süreçte öğrencilerin karşılaştıkları öğrenme güçlükleri tespit edilir ve düzeltmeler yapılır.

Toplam değerlendirme; Dönem sonu veya dönem içi yapılan değerlendirmelerle, öğretmen, öğrenci ve program hakkında yargılarda bulunmak amacıyla yapılır. Bunun için programın öngördüğü hedeflere bakılır ve olumsuz durumlar düzeltilme yoluna gidilir.

Değer biçmeye yönelik değerlendirme olarak da bilinen toplam değerlendirme, öğretim süreci sonunda, programın ön gördüğü hedeflere ulaşip ulaşılmadığına bakılarak, öğrenci, öğretme-öğrenme süreci ve programa yönelik yargılarda bulunmayı sağlar.

Bu değerlendirme ile öğrencilerin istenilen hedeflere ulaşip ulaşmadığı kontrol edilir. Bu da uygulanan programın yeterli olup olmadığı hakkında bilgi sağlar.

Toplam değerlendirme daha çok başarı testleri ya da yeterlilik testleri ile yapılır.

1.2.3.1. Ürüne ve Erişiyeye Bakarak Değerlendirme

Eğitim programlarının amaçlarına çeşitli öğretim programları, kol faaliyetleri, gezi programları, rehberlik programları vb. ile ulaşılmaktadır. Tüm bu programların da eğitim programının genel amaçlarına uygun özel hedefleri vardır. Bir eğitim programının alt sistemlerini oluşturan bu programların her biri özel hedeflerine ulaşırsa eğitim programının da amaçlarına ulaşması beklenir (Erden, 1998: 20).

Değerlendirilen programın türü ne olursa olsun yöntemde önemli bir farklılık yoktur. Ancak eğitim programlarının en önemli kısmını öğretim programları oluşturduğu için, eğitimciler genellikle öğretim programlarını değerlendirmeyi tercih etmektedirler.

1.2.3.2. Program Öğelerine Bakarak Değerlendirme

Ürüne ve erişiyeye bakarak değerlendirme ile sadece eğitim ya da öğretim programının hedefleri doğrultusunda öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliği hakkında bilgi edinilebilir. Oysa bazı durumlarda bir programın ürününde programda kazandırılmak istenilen tüm davranışlar gözlense bile program toplumun ve bireyin ihtiyaçlarından çok uzak olabilir. Bu durumda programın etkili olduğunu söylemek oldukça güçtür. Bu nedenle kapsamlı bir program geliştirme çalışmasında programın tüm öğelerinin ve uygulama sürecinin incelenmesi gerekmektedir (Erden, 1998: 21-22).

Erden (1998: 22-42)'e göre program öğelerine göre değerlendirmede şu öğeler değerlendirilir;

1. Genel ve özel hedeflerin değerlendirilmesi,
2. Kapsamın/içeriğın değerlendirilmesi,
3. Eğitim durumlarının değerlendirilmesi,
4. Sınama durumlarının değerlendirilmesi,
5. Öğeler arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi.

Amaçların (hedeflerin) Değerlendirilmesi; Hedef, öğrencide gözlenmesi beklenen istendik özelliklerdir (Ertürk, 1986: 24). Bir eğitim programının birinci ögesi hedeflerdir. Bir programda hedefler ne kadar açık ve davranışa dönük ifade edilirse, değerlendirme de o kadar kolay olur.

Bir eğitim programının hedefleri değerlendirilirken hem programda yer alan hedeflerin yerindelığının sorgulanması hem de mevcut hedeflerden öğrenme eksikliği ve güçlüğü olanların belirlenmesi gerektiği söylenebilir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmalıdır (Erden, 1998: 24).

- Hedefler toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına uygun mu?
- Hedefler öğrenci ihtiyaçlarına uygun mu?
- Hedefler konu alanının özelliklerine uygun mu?
- Hedefler birbirleriyle tutarlı mı?
- Hedef ifadeleri yeterince açık mı?
- Hedefler gerçekleştirilebilecek nitelikte mi?

İçeriğın (kapsamın) Değerlendirilmesi; Eğitim programı tasarımı sırasında kapsamın seçimi ve örgütlenmesi programın başarısı açısından büyük önem taşır. Bu nedenle kapsamın değerlendirilmesi sırasında da bu işlemlerin yerindelığı hakkında veri toplamak ve elde edilen verileri yorumlayarak kapsamın etkililiğı hakkında bir yargıda bulunmak gerekir.

Programın kapsam ögesi değerlendirilirken aşağıdaki sorulara cevap aranır:

- Kapsam hedeflerle tutarlı mı?
- Kapsamda yer alan bilgiler önemli, dayanaklı ve geçerli mi?

- Kapsam öğrenciler için anlamlı mı?

- Kapsamda yer alan bilgilerin sunulmuş sırası öğrenme ilkelerine uygun mu?

(Erden, 1998: 30)

Eğitim Durumlarının Değerlendirilmesi; Belli bir zaman süresi içerisinde bireyi etkileme gücü olan dış şartlar, eğitim durumu olarak ifade edilmektedir (Ertürk, 1986: 84).

Eğitim durumu öğrenci ve öğretmenin öğrenme-öğretme sürecinde gerçekleştirdiği tüm etkinlikleri kapsar. Öğretmen bu süreçte çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri ile öğretim materyallerini kullanır (Erden, 1998: 33).

Eğitim durumları oluşturulurken içeriğin, içeriği kazandıracak yöntem, teknik ve araçların belirlenmesi gerekir. İçeriğin öğrenci düzeyine göre belirlenmesi, ipuçları, öğrenci katılımının sağlanması ve öğrenci katılımını sağlayacak pekiştiricilerin sağlanması büyük önem taşır. Eğitim durumları hedef, öğrenciye göre olmalı ve bir çok hedefe birden hizmet etmelidir.

Eğitim durumları değerlendirilirken şu sorulara cevap aranır:

- Hangi davranışların ve içeriğin öğrenilmesinde güçlükler var?

- Kullanılan yöntem etkili mi?

- Öğretim programı ve günlük ders planları ile uygulama tutarlı mı?

- Öğretmen davranışları öğretim ilkelerine uygun mu?

- Öğrencilerin derse yönelik duyuşsal özellikleri uygun mu?

- Öğrenciler kendilerinden beklenen faaliyetleri yerine getiriyor mu? (Erden, 1998: 33-34).

Değerlendirme Durumlarının Değerlendirilmesi; Eğitim programının en son ögesi değerlendirmedir. Bu aşamada öğrencilerin beklenen hedefe ulaşma derecesi tayin edilir. Çeşitli ölçme araçları kullanılarak yapılan değerlendirmeler sonucu elde edilen bulgular, öğrencilere hedeflere ulaşma dereceleri, öğretmenlere ise gerçekleştirdikleri öğretim faaliyetlerinin etkililiği hakkında bilgi verir (Demirel, 1999: 164).

Bu aşamada şu sorulara cevap aranır:

- Ölçme sonuçları geçerli mi?
- Ölçme sonuçları güvenilir mi?
- Ölçüt uygun mu? (Erden, 1998: 36).

Öğeler Arası İlişkilerin Değerlendirilmesi; Eğitim programları bir sistem olduğu için programın genel hedeflerine ulaşabilmesi için tüm öğelerin birbiriyle uyumlu bir biçimde çalışması gerekir. Eğitim programının alt programının tutarlılığının sağlanmasında en önemli faktör programın uygulayıcısı olan örgüttür. Bu nedenle program değerlendirme sürecinde örgütün de değerlendirilmesi gerekmektedir (Erden, 1998: 38).

Örgütün değerlendirilmesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranması gerekmektedir.

- Kaynaklar genel hedeflere uygun kullanılıyor mu?
- Örgütün yapısı hedeflere ulaşmada yeterli mi?
- Örgüt süreci hedeflere ulaşmasını sağlayacak nitelikte mi?
- Öğretim programları ve diğer alt programlar okulun amaçlarına ulaşmasına hizmet edici nitelikte mi? (Erden, 1998: 38-39).

Bu araştırmada, "program öğelerine bakarak değerlendirme " modeli kullanılarak AGS Liseleri Desen Çalışmaları dersi öğretim programı değerlendirilecektir.

1.3. Desen ve Önemi

Resim sanatında desen, önemli bir anlatım biçimidir. Desenin İngilizce karşılığı "drawing, desing, sketch" Almanca karşılığı "handzeichnung, reitzzzeichnung"dır. Dilimize Fransızca (dessin) "çizgi resim" sözcüğünden girmiştir. Adnan Turani, deseni, Sanat Terimleri Sözlüğü'nde şöyle tanımlamaktadır: "Kurşun kalem, uç, tuşe, kömür kalem vb. ile yapılan renkli ya da renksiz, tonlu ya da tonsuz çizgi resimlerdir. Desenler iki kısma ayrılır : a) Bizzat eser olarak yapılanlar b) Bir başka sanat eserinin yapılmasında ön çalışma anlamında olanlar (etüt ve eskizler

gibi). Orta Çağ deseni eser olarak tanımamıştır. Desen, 15. yüzyılda sanat eseri olarak kabul edilir (Turani, 1993: 33).

Tüm çizgisel ifade biçimleri desen adı altında toplanabilmektedir. Desen kendi başına bir yaklaşım biçimini oluşturmakta ya da resmin oluşum aşamasındaki bir süreci belirtmektedir. 'Desen' denilince ne söylenmek istendiği kesin olarak anlaşılır. Bir şeyin deseni denilince genel olarak biçimi, sınırı, bir bakıma da dış görünüşü anlaşılır. Bir tablonun deseninden söz edilirse siyah-beyaz değerlerden, ya da tablodaki elemanların renkle ilgisiz, sadece çizgi ile ilgili yapısı ele alınır. Değişik kaynaklar incelendiğinde pek çok "desen" tanımıyla karşılaşılmaktadır. Desenin kullanım alanındaki çeşitliliği (tekstil deseni, grafik deseni vb.) sebebiyle, araştırma konusuna belli bir sınırlama getirmek zorunlu olmaktadır. Bu araştırmada desen kavramı daha çok resim sanatı içinde ele alınacaktır.

Desen, "Geniş anlamda; bir maddenin, bir yüzeyin, bir fikir bağlantısı ile şekillenişidir. Her düşüncenin bir biçimi, her biçimin de, belirtildiği gibi bir görünüş tarzı vardır. Bu tarzlar, toplumun ve kişinin yapısına göre değişik yorumlara girer. Desen her çağın ve kişinin düşüncelerine göre bu biçimlerin görünüşlerini yorumlamıştır" (Yıldırım, 1995: 2).

"En ufak bir renk kaygısına girmeden, yapılan resimlere desen denilir" (Eyüboğlu, 1977: 161). Yine Bedri Rahmi, deseni tarif ederken; "en kaba anlamıyla desen, düz bir yüzey üzerine hoşça giden çizgiler, girintiler ve çıkıntılar düzenleme sanatıdır." diyor.

En yalın bir tanımla desen, çizgi ile anlatımdır. Bilinen, görülen, tasarlanan ve hayal edilen bir konuyu, bir kavramı, bir imgeyi, duygu ve düşünceyi, bilinçli ve kararlı bir şekilde çizgi ile anlatmaktır. Desen, bilinçli bir eylemdir. Gözlem, algı, duygu, sezgi ve karar öğeleri deseni çizen, ortaya koyan bireyin kişilik özelliklerini taşır. Bireyin içsel özellikleri, coşkusu, dinamizmi çizgilerine, desenlerine yansıyan etkenlerdir. Bu nedenle desen, tıpkı el yazısı gibi kişilik çözümlemelerine fırsat verir. Desen, dokunma duyusuna en yakın, göz, us ve el birlikteliğinin, uyumunun (koordinasyonunun) en kısa yoldan gerçekleşebildiği bir anlatım yoludur. Bu nedenle

çizgisel anlatım, bireyin iç dünyasını ve içsel etkileşimi en hızlı ve en çok yansıtan alanlardan biridir (Pekmezci, 2001: 9).

Desende özentileri yıkmak ve plastik bir görüşe varmak için büyük desenler çizmek ve aynı konuyu bir de ezbere tekrarlamak gerekir. Özentiyi oluşturan, objektif görüştür. Bundan kaçmak gerekir. *"Büyük sanat kuvveti, dakiklik içinde, açık ve sade olmaktan doğacaktır. Bir konunun üzerinde durmak, aynı konuyu birkaç kez çizmek, fikre zenginlik katacaktır. Bir eşyayı, sağa sola yukarıya aşağıya indirmek bir nispeti büyültüp küçültmek sübjektif bir anlam biçimidir, kabul edeceğimiz sabit bir noktaya göre, öteki yerleri kıyaslamayla buluruz"* (Eyüboğlu, 1977: 163).

Resim sanatı hakkında, iyi kötü bir fikir edinebilmek için; desenden ne kastedildiğini bilmek gerekir. Desen resim sanatının iç yüzüdür, temeli ve çatısıdır.

Desenler birbirinden farklı amaçlara göre yapılabilir, bu yüzden çeşitleri bakımından farklılıklar gösterebilirler. Burada sanatçının ruhsal yapısını da göz ardı edemeyiz. Bu nedenle sanatçıları birbirinden ayıran davranışlar, en açık bir şekilde desenlerinde görülebilir.

Desensiz bir resim düşünülemez. Çizginin ritmine sahip olmayan resim temel elemanlarından birinden yoksun kalmış sayılır. Mimar için proje, heykeltıraş için eskiz ne ise, bir ressam için de desen odur.

1.3.1. Desenin Tarihsel Süreçte Gelişimi

Tarih, desenle başlar. İnsan, tarihin her döneminde desen ve çizimle betimlemeyi, kendi yaşamının koşulları içinde bir anlatım ögesi olarak kullanmış; inançlarını, düşüncelerini, ideallerini desenle, çizimle, resimle anlatma ihtiyacı duymuştur. Desenin bir sanatsal eylem olarak önem kazanması, 14. ve 15. yüzyıldan itibaren sanatçıların kendilerini, iç dünyalarını, dış dünyayı algılayış biçimlerini çizgilerle anlatma yollarından biri haline gelmesiyle başlar. Rönesans sanatçıları, ele aldıkları konularının sağlam bir kompozisyon yapısına sahip olabilmesi için desenle ön hazırlık çalışmalarına çok önem vermişlerdir. Tasarlanan kompozisyonların çeşitli hazırlık çalışmalarını desenle hazırlamışlardır. Aynı konunun birçok

çalışmasını tekrar tekrar çalışmışlar, ideallerine en uygun olanı aramışlardır (Pekmezci, 2001: 21).

16. yüzyıldan itibaren desen başlı başına bağımsız bir eser olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. 1860'lardan sonra ise Empresyonizm'in özgür ve coşkulu doğa izlenimlerinin desenlere de yansıdığı görülmüştür. Ekspresyonistler ise sanat eyleminde özgün bir anlatım yolu olarak deseni kullanmışlardır.

20. yüzyılda artık desen, kimliğini her kesime kabul ettirmiş, tek bir çizginin bile anlam yüklenebileceğinin bilinci içindeki sanatçılarca vazgeçilmez bir anlatım aracı olarak yerleşmiştir (Pekmezci, 2001: 24).

1.3.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Desenin Yeri ve Önemi

Günümüzde desen, kimliğini her kesime kabul ettirmiştir. Çizginin sınırsız araştırma olanakları, her zaman sanatçılara geniş araştırma imkanı sağladığından vazgeçilmez anlatım aracıdır.

Desen, sanatçı ya da sanatçı adayının doğayı, nesnelere tanıma sürecinde çok önemli bir işleve sahiptir. Etüt deseninde model alınan figür ya da nesne zihinsel işlemlerle incelenir. Araştırılır, tanınır ve desen diliyle; çizgi ve leke ile yansıtılır. Bu özellikleriyle desen görsel sanatlar eğitiminin temelinde yer alır. Desen sanat yolunun her aşamasında sürdürülen ve sürdürülmesi gereken bir etkinliktir (Etiş, 2001: 2).

Sanat eğitiminin temeli desendir. Desen dersleri, öğrencilerin kendilerini anlatmanın olanaklarını bulabileceği ve yollarını öğrenebileceği en uygun ortama hazırlama dersleridir. Bu nedenle amaç; ne öğrenciye kuru bilgilere dayalı eğitim vermek, ne de sanatın zanaat yönüyle ilgili el becerilerini kazandırmaktır. Öğrencilere öncelikle görme eğitimi verilir ve desen eğitimindeki doğayı tanıma süreci içinde olan öğrencinin gözlem yapabilmesi, dikkat, nitelikleri fark edebilmesi, görmeyi öğrenmesi açısından önemlidir.

Desen, sanat eğitiminin uygulama alanlarından biridir. Desen çizerken öğrenilmesi gereken konular;

- Görmeyi öğrenmek,
- Araç ve gereci beceriyle kullanmayı öğrenmek,
- Gerecin sınırlılıklarını ve olanakları içinde sanatsal formu yaratmayı öğrenmek,
- Yaratılan bir biçimde estetik değerler yanında güçlü bir anlatım yaratmayı öğrenmektir (Kırışoğlu, 2002: 122).

Desenin elemanları ve prensipleri ise; çizgi, ton değerleri, biçim/form, doku, uzam/boşluk, espas, perspektif ve kompozisyon ve kompozisyon başlığı altında gruplanabilen denge (balans), zıtlık (kontrast), hareket, oran, ritim ve derinliktir.

Desen öğrenmek, görmeyi öğrenmekle başlar. Desen eğitimi, aynı zamanda "görmeyi anlamaya" dönüştürmenin öğretimidir. Bu eğitime "göz eğitimi" de denebilir. Desen eğitimi süresince doğayla sıkı ilişkiler içinde bulunan birey bakmayı görme boyutuna ulaştırır ve bu aşamada bakmanın görme olmadığını algılar.

Görmeyi öğrenen öğrenciler, disiplinli çalışmayla desen eğitiminin diğer bir aşamasına geçerler. Öğrenci, duyular aracılığıyla nesnel evrenini tanır. Bu tanıma sırasında öğrenci, etki - tepki ilişkileri içinde kendi öznel evrenini de tanımaya başlar. Bu yolla kazandığı deneyimlerine düşüncelerini de katarak artık kendini anlatabilmeye başladığı özgünleşme dönemine girer. Ancak özgün biçimsel anlatım çabası, özgür ve önyargılardan uzak denemeler yoluyla gelişebilir.

Toplumsal yaşam içinde, kendine bir yer arayışı içinde bulunan gençler için sanatsal düşünme ve üretim yoluyla kendilerini anlatabilme büyük bir anlam taşır. Desen dersleri, öğrencinin kendini anlatma olanağı bulabileceği en uygun derslerdir. Derslerde amaç gözleme dayanan düşünme -gözle düşünme- eğitimi yapmaktır. Yani görsel düşünmenin mantığını doğayı tanıma süreci içerisinde, sezinleme yoluyla ortaya çıkararak doğanın kavranmasını sağlamaktır.

Bugün ülkemizde sanat eğitim veren pek çok güzel sanatlar eğitimi kurumu bulunmaktadır. Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Liseleri desen eğitimine önem veren bir anlayış içindedirler. Bu okullarda temel disiplin olarak yoğun bir desen eğitimi çabası vardır (Pekmezci, 2001: 16).

Desen çalışmaları dersi plastik sanatların her dalında tasarımları görselleştirme, sonraki çalışmalar için ön araştırma ve geliştirme yapma, algıları kısa sürede çizgi ya da lekeyi not etme ve çizgi ya da lekeyi kullanarak bitmiş bir eser ortaya koyma bakımından önemlidir.

1.3.2.1. Desende Temel Uygulamalar

Her dönemin kendine has tavrını yansıtan desen, aynı zamanda da her sanatçının kendi kişisel tavrı ile de çizim karakterini belirlemektedir. Zira, desen kişinin karakterini de yansıtmaktadır, aksi halde deseni sadece mekanik bir aktarış olarak görmemiz gerekecektir.

Sanatçılar seçtikleri çizgi karakteriyle oluşturdukları desen tarzlarını, çizgisel ve gölgesel olarak isimlendirmişlerdir. Bu desen çeşitlerine kontur ve ekspresif desen tarzları da katılarak çoğaltılabilir.

Belirli dönemlerde, biçimlerin yalnız çevre çizgileri çizilmiş, iç kısımları gölgesiz bırakılmış veya gölge değişiklikleri bazen keskin, bazen de çapraz çizgilerle belirtilerek, ışık-gölge oyunlarına gidilmiştir (Yıldırım, 1995: 278).

Bir deseni çizerken, her sanatçı şeklin sınırlarını ve karakterini ortaya çıkaran deseni kendine göre yorumlayacaktır. Bir desen sanatçısının karakterini yansıtmalıdır. Desene baktığımızda kullanılan çizgi ve elemanlara göre şu sanatçının desenidir diyebilmeliyiz.

Kişisel formlar desenle belirir ve şeklin sınırı her sanatçı için önem taşımaktadır. Bu çeşitlilikte bazı sanatçılar şekillerini keskin, sert veya yalın çizgilerle, bazıları da ; sisli, belirsiz ve koyu tonlu çizgilerle betimlemiştir (Yıldırım, 1995: 278).

1.3.2.1.1. Çizgisel Desen

Biçimlere tarama yoluyla ışık gölge verilerek üç boyutlu bir görünüm kazandırılan desenler, çizgisel desenlerdir.

Heinrich Wölfflin çizgisel üslubu gölgesel üslupla karşılaştırarak şöyle tanımlamıştır: “Çizgisel üslup çizgileri gölgesel üslupsa kitleleri görür. Şu da katılabilir: Nesnelerin anlamı ve güzelliği önce konturlarla aranmıştır, konturun çevrelediği iç şekillerin de konturları vardır, gözde sınırlar boyunca ve kenarları izleyerek görmeye yönelir, kitleyi görüşteyse, dikkat kenarlardan ayrılır, kontur gözün izlemesi gereken yol olmaktan az ya da çok çıkar ve ilk izlenim, nesnelerin lekeler halinde algılanması olur. Bu leke görüntülerinin renk ya da sadece aydınlık ve karanlık alanlar olması önemsizdir” (Wölfflin, 1995: 21).

Çizgisel olarak kabul edilmeyi ya da edilmemeyi konturlara verilen önem derecesiyle anlayabiliriz. Çizgisel üslupta kontur gözlemcinin rahat rahat izleyebileceği şeklin etrafını dolanan yol demektir. Kitleler belirgin kontur çizgisiyle sınırlandırılmıştır. Klasik desenin konturu kesin ve mutlak bir etki yapar. Nesnenin belirleyicisi o olduğu gibi güzel görünüşün de ölçüsü odur. 16.yüzyılın resimlerinde yoğun bir çizgi motifi gözümüze çarpar. Çizginin ifadesiyle güzellik bir ve aynı şeydir.

Mekan ilişkisi, çizgisel desenle verilmek istendiğinde; üç boyutluluk izlenimini ışık ve gölge ile verirken, çizgi onlarla eşit bir değer alır.

Çizgisel desende, gölgelerle verilmek istenen hareket, amaç olmadığı için, kuvvetle kendini belirten kontur, biçimi sınırlayarak hareketsiz, katı bir hale sokar. Çizgisel desende amaç, biçimin belirgin olarak tasvir edilmesidir. Onun için çizginin en ufak parçasından bile vazgeçilmez.

Çizgisel üslup var olanın sanatıdır. Nesnelere her birini, kendi özgün şeklinde, apaçık olarak tasvir etmek bu üslubun özelliğidir.

16.Yüzyılda çizgisel olan Batı resmi, 17. Yüzyılda gölgeselliğe doğru bir geçiş göstermiştir. Artık resmin çizgisel niteliği, yavaş yavaş ışık gölgenin katıldığı, sonunda da bunların egemen olduğu gölgesel üsluba devredilmiştir.

1.3.2.1.2. Gölgesel Desen

15 ve 16. yüzyılda düzgün ve sürekli olan çevre çizgisi, yerini 17. yüzyılda gölgesel desenin kitlelerini oluşturan kırık çizgiye bırakmıştır.

Gölgesel üslupta hakim olan ışık ve gölgeler kitleleri oluşturur. Kitleyi çevreleyen kontur çizgisi gözün izlemesi gereken yol olmaktan çıkar. Arada sırada ortaya çıkar, tekrar kaybolur. Artık nesneyi sürekli çevrelemez. Nesneye baktığımızda ilk izlenim, nesnelerin lekeler halinde algılanmasıdır. Kontur, çizgisel üslupta görüntüyü tespit edip şekli hareketsiz hale koyarken, gölgesel üslupta resmin her köşesi esrarlı bir hareketle canlanmış gibidir. Nesnelere üzerine düşen ışık ve gölgeler kımıldar niteliktedir. Resim hareket ve devinim gelmiştir (Wölfflin, 1995: 32-33).

Gölgesel üslupta nesnenin olduğu gibi tasvirinden az ya da çok ayrılma olmuştur. Onun için artık arası kesilmeyen kontur yoktur. Birbirine bağlı olmayan bir sürü leke vardır. Çizilen desen ile model birbirine uymaz. Sadece nesnenin gözün algıladığı görünüşünü verir. Gölgesel üslup, görüntü sanatıdır. Gölgesel şeklin kullandığı çizginin empresyonizmde olduğu gibi artık nesnel şekille doğrudan doğruya ilişkisi yoktur. Gölgesel üslup, nesnelere gerçekte oldukları gibi değil bize göründükleri gibi vermeye çalışmıştır (Wölfflin, 1995: 35).

Nesnenin tüm olarak görünüşü belirli bir uzaklık ister. Ama uzaklık nesnelerin kabartılarının ve yuvarlakların görünüşte daha fazla yassılaştırmasına sebep olur. Dokunma duygusu aradan çıkıp, sadece karanlık ve aydınlık tonlar olarak algılanması, gölgesel tasvirin zeminini hazırlar. Dürer'in yapıtında her dokunma değerinin kazanma çabası vardır. Çizgiler kabarıklikları belirtmek için mümkün olduğunca belirginleşir. Rembrand'ta ise tersine, deseni dokunma alanından çıkarmak ve bu denemelerden doğma ne varsa hepsini atma eylemi vardır. Kimi vakit kabarık bir şekil düz çizgilerle örtülerek yassı bir manzaraya bürünür, ama yine de yassı etkisi yapmaz (Wölfflin, 1995: 47-48).

Sanat tarihine baktığımızda gölgesel tarzda çalışan sanatçılar Rembrandt, Velasquez ve Bernini bütün ayrılıklarına rağmen, aynı ortak merkez etrafında toplanmaktadır. İtalya 16. yüzyılda çizginin en üst örneklerini vermiştir. Çizginin

parçalanması ile gölgesel üsluba geçiş, İtalyan baroğunda hiçbir zaman kuzey ülkelerinde olduğu kadar ileri gidememiştir.

17. yüzyılda Barok ile başlayan ve 18. yüzyılda Goya'nın desenleri ile son bulan gölgesel desen, yerini David ve İngres'in yalın desenine bırakmıştır.

1.3.2.1.3. Tonal Desen

Ton değerli desen, kullanılan resim ve çizim gereçleri ile açıktan koyuya giden çeşitli ton değerlerini kullanarak hacim ve boyut katmayı amaçlayan çalışmalardır.

Bu tür desenlerde konunun derinlik kazanması için çizgilerin, yanı sıra modelin ışık alan kısımlarına açık, gölge kısımlarına koyu tonlar konur. Böylece ışık ve gölgenin nesnelere üzerinde bıraktığı tüm değerlerin resimsel anlatıma katılması sağlanmış olur. Işık ve gölgenin sağladığı açık, orta ve koyu değerler, nesneye hacim ve boyut kazandırmış olur.

Ton değerli desenler kullanılan çizgiler, çizilecek olan formun, maddenin yapısını, içinde bulunduğu mekanla ve boşlukla ilişkisini, nesnelere ön arka, ileri-geri konumlarını, ışığın nesnelere üzerinde bıraktığı koyudan açığa, açıktan koyuya doğru ışık ve renk etkilerini vurgulayabilmek için uygulanan bir anlatım yoludur. Bu uygulamada formun ve maddenin yapısına göre açıktan koyuya doğru giden ve biçimi saran etkiler yaratılır.

Her nesnenin rengi ne olursa olsun açıktan koyuya doğru değerler (tonlar) alır. Sanatçılar bu değerleri analiz ederek çizimlerini yaparlar. Salt çizgi nesnenin konturlarını belirler. Fakat yalnız konturlarla nesnelere karakteristik yapılarının verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle sanatsal anlatımda gerektiğinde ışık gölgenin getirdiği değerlerden yararlanır. Özellikle Rönesans'tan bu yana pek çok sanatçı üç boyutlu formların anlatımında ışık gölge ile oluşan ton değerlerinden yoğun olarak yararlanmışlardır.

1.3.2.1.4. Açık-Koyu Desen

Işık- gölge, resim içinde ışığın gelmesi ve dağılmasıdır. Beraberinde gölgeyi de getirir. Açıktan koyuya doğru aydınlanan biçimde ışıklı, yarım aydınlık, karanlık bölüm çizginin ya bol tarama sistemi ile ya da, yumuşak bir malzeme ile yapılır. 15. ve 16. yüzyılın sanatçıları yumuşak geçişler için füzeler, tebeşir kalem, sanginleri kullandılar. Rembrandt ve bazı sanatçılar da ışığı daha iyi göstermek için kurum boyası ve sepya ile çalıştılar (Yıldırım, 1995: 268).

Sonuç olarak yatay-dikey yada birbirlerine dik ya da dike çok yakın gelen doğrultular, figüratif olsun olmasın tüm resimlerde yer almaktadır. Ancak figüratif resimlerdeki doğrultular ve diklikler, figür, nesne ve mimari bahaneleri ile ya da ışık-gölge ve serbest lekelerle işaret edildiği halde, soyut yapıtlarda bağımsız çizgi, yüzey ve açık-koyu kontrastlarla kompozisyon düzeyinde görülür biçimde oluşturulmaktadır. Ayrıca, bu kompozisyon geometrisi, yapıt figüratif olsun ya da olmasın, denge sorununda çözüm koşulu olmamaktadır.

Sanatçılar, açık-koyu leke değerleriyle de, desen çalışırlar. Bu desenlerde amaç, kompozisyon içinde biçim ile mekanın birleştirilmesi veya biçimin kendi içinde perspektif ya da espasını oluşturmasıdır. Modleye bağlı olarak ortaya çıkan desendeki bu koyu tonlar, gölge yerini tutmuşlardır (Yıldırım, 1995: 281).

Desende derinlik etkisi yaratan tonlar, gölgesel desende mekan ilişkisini ortaya çıkarır. Tonlamadaki bu ara değerler ve çizgideki şiddet farklılıkları biçimdeki ışığın sezdirilebilmesinde yardımcı olur. Bu nedenle sanatçılar ışığı göstermek için yalın çizgi yerine gölgeden yararlanırlar.

1.3.2.1.5. Lekesel Form

Leke ile desen, çizim malzemesi olarak kullanılan kömür kalem, fırça, pastel ve benzeri gereçler ile leke etkisi meydana getirilecek uygulamalardır. Özellikle fırça ile çalışmalarda fırçanın kağıt düzeyinde bıraktığı az boyalı ya da çok boyalı, inceli kalınlı etki, göz doyurucu bir izlenim bırakır. Örneğin: Uzakdoğu sanatında sulu boya resimle birlikte, desen ve desen etkisinde lekesele çizimler önemli bir anlatım yoludur.

Lekesel etki ile desen çizimlerinde daha önce sayılan malzemelerin yanında fırça, kürdan, tahta çubuk ve ince dal parçalarından da faydalanılabilir. Çini ve normal mürekkebe batırılarak çizilen lekesele desenler, işten ve doğal sonuçlar verir. Bu çalışma esnasında elde edilen açık-koyu lekelerde hem çizimde hem de izleyende farklı duyular uyandırılır.

Lekelerin açık koyu değerleri ışık-gölge ile ilgilidir. Işık, nesnelerin her tarafını aynı ölçüde aydınlatmadığı için açık- koyu farklılıkları oluşur. Barok resimde, nesnelerin kompozisyonları tek kaynaktan gelen ışıkla aydınlatılmıştır. Böylece edinilen ilk izlenim, nesnelerin lekeler halinde algılanmasıdır. Ayrıca edinilen bu lekelerin rengi ya da aydınlık veya karanlık olması önemsizdir. Barok sanatta değer kazanan leke empresyonizmde doruk noktasına ulaşmıştır. Günümüzde ise Tashist'ler lekeleri kullanarak çalışmışlardır.

1.3.2.2. Konulu Çalışmalar

Sanatta konu; üzerinde yoğunlaşarak incelenen ve yorumlanan düşünce, olay ve durumdur. İnsanın içsel ve dışsal olarak yaşadığı, düşündüğü duyumsadığı her şey sanatta konu edilmiştir. Resimde ve desende de her şey konudur. Konu bir araçtır, konuya anlam kazandıran sanatçıdır. Sanatçı konuyu bize öyle sunar ki biz onun gözü ile görmeye başlarız, düşünürüz, yorumlarız.

Bir resmin ya da desenin değeri, konusu ile ilgili değildir. Resmin ya da desenin değeri sanatçının ele aldığı konuyu kendi bakışı açısı ile özgün ve estetik olarak yorumlaması ile ilgilidir. Bu nedenle her konu aynı ölçüde önemlidir. Resim sanatı tarihinden konu örnekleri incelenecek olursa dönemlere, akım ve eğilimlere göre her konunun ele alındığı, bazen de belli konuların ağırlık kazandığı görülür. Doğa görünümüleri, dinsel resimler, olay resimleri, portre, peyzaj, natüremort resim sanatında en çok kullanılan konulardır. Soyut sanatta ise konu sorunu ortadan kalkmıştır (Eti, 2001: 98).

1.3.2.2.1. Çizgi, Form, Ton Egzersizleri

Çizgi, görsel anlatımda ilk ve temel anlatım unsurudur. Ayrıca geometride geçen bir anlatım aracı olarak plastik sanatlarda değer kazanır. Çizgi resimsel anlatımı oluşturan leke, renk ve benek gibi biçimsel elemanlardan biridir. Çizgiyi diğer elemanlardan ayıran en önemli özellik başka bir biçimsel elemana gerek duymadan bütün her şeyi ifade edebilecek nitelikte olmasıdır. Çizgi geometride noktaların bir veya değişik yönde sınırlı veya sınırsız olarak art arda dizilmesinden elde edilen şekildir diye tanımlanır. Fakat biz çizgiyi bir kalemin yüzey üzerinde oluşturduğu, uzunca bir iz olarak biliriz. En yetkin sanatçıdan yeni kalem tutmaya başlamış küçük bir çocuğa kadar herkes çizgide kendini ifade etme olanağı bulur. İnsanoğlunun kendine göre özel faaliyetlerinin başlıca aracı olan çizgi desenin de temel ifade üyesidir.

Çizgi nesnelere maddesel özelliklerini kaba, sert, yumuşak, büyük, küçük gibi yapısal özellikler yanında desen veya çizgileri çizen insanın duygularını, içsel birikimlerini bir yüzey üzerine taşımada en yalın anlatım aracıdır. Kısacası çizgi de renkler gibi, çizenin his ve psikolojik durumunu yansıtır. Sanatçılar içinde buldukları çeşitli heyecanlarını çizgi ile ifade edebilir veya çizgiye heyecan verici anlatımlarda bulunabilir.

Sanatçı, bir yüzeyde derinliği olmayan, uzunluğu ve genişliği olan bir elemanı çeşitlendirerek kendine anlatım aracı yapmıştır. Sanatçılar düşüncelerine aracı olması için, çizgilerle diledikleri gibi oynamışlar, onları düz, eğri, kırık, kıvrımlı, kavisli, dar, geniş, ince, uzun, kesik, sert vb. gibi karakterlerde kullanmışlardır. Çizginin bu kadar çeşidinin rahatlıkla kullanılmasının bir nedeni de her alet ve malzemenin karakterine göre değişim göstermesidir. Uygulama yüzeyi kağıt gibi bir çizim malzemesi ise kurşun kalem, mürekkep, tebeşir, kömür kalem vb. olabilir. Eğer çalışma yüzeyi sert bir malzeme ise kazıma aleti tebeşir, füzün vb. olabilmektedir. Çizgi, görsel anlatımın en eski devirlerden beri ilk ve esas motifi olmuştur. İnsanlık tarihi ile eş zamanlı gelişen çizginin serüveni sanatta yenilenme kadar bireyin kendisini ifade edebilme sürecindeki değişim seçimini göstermiştir. Çizgi, mağara resimlerinden Barok resme gelinceye kadar temel biçimsel eleman olma özelliğini korumuştur. Özellikle Rönesans'la birlikte çizgisel araştırmalar en üst düzeye

ulaşmıştır. Fakat Barok sanatla birlikte çizgisel üslubun etkinliğinin azaldığı, yerine lekelerin egemen olduğu, gölgesel üslubun etkin olmaya başladığı görülmüştür. Günümüzde ise en genel anlamda çizgi, endüstriyel yaşamdan sanata kadar birçok alandaki fikirlerin somutlaştırılmasında, tasarım etkinliklerinin gerçekleşmesinde kullanılmıştır.

Form (Biçim); Resimde biçim ve biçimlendirme kaygısı mağara duvarlarındaki çizimlerle başlamış, ve tarihin her döneminde var olmuştur. Görülen dünyanın çizgiyle anlatılması yolundaki yaygın eğilim vazgeçemediğimiz temel dürtülerden biridir. Betimlemekte güçlük çektiğimiz biçimi ya da şekli hemen çizeriz.

Sanat eğitimine ilk olarak desen ile başlanır. Desenin amacı da biçim vermektir. Kopya amacını taşıyor olsa bile her biçim bir biçim verme etkinliğinin ürünüdür. Bu süreç gerektiğinde daha sonra biçimi yok etmeye gidecek kadar olan deformasyon için gereklidir. O halde deformasyona biçimin ancak kendisini dışlaması ile varılır. Biçim içinde buldukları resim düzleminde kendileri ve etrafındaki boşluklarla ilişki içindedir. Boşluk biçim etkileşimi sanatçılar için en önemli sanatsal kaygılar ve sanatsal yaratma öğeleridir.

Resimde biçim sorunu, taşıdığı özden içerikten sıyrılarak ele alınamaz. Genellikle resim biçimleri ya organiktir, yani doğadaki oluşumu sıkı sıkıya izler, ya da semboliktir. Sembolik biçim bir bakıma mutlak geometrikleşmiş değişmez kılınmış biçimdir (Tansuğ, 1993:15).

Biçimin geometrisi, kesintisiz yalın çizgiyle kesin olarak belli olur. Modleli çizgilerde ise, yüzeylerin kabarma ve çukurlaşmaları konturun içindeki kalın çizgiler, ışık ve gölgelerin bağımsız kitleleri haline dönüşünce, hemen hareketlilik kazanır ve bu bölge lekelerinde geometrik şekiller aranmaz.

Desen “biçimle” kendini ortaya çıkarır. Yalın çizgi düzlemselliği belirtir, her şeyin aynı anda görülmesini sağlar, gölgesel modleli gölgesel desenler ise biçimleri yarı göstererek derinliği destekler (Yıldırım, 1995: 272).

Desende konu ne olursa olsun (figür, peyzaj, natürmort vb.) önce konunun oluşturduğu ana leke, bütün olarak algılanmalıdır.Çalışmaya da bütünü araştıran çizgilerle başlanır. Konunun ana biçimi, kağıt üzerinde hafif çizgilerle belirtilir sonra

ana biçimi oluşturan küçük biçimlere gidilir. Desen, biçimler arası ölçmeler, oranlamalar, karşılaştırmalarla sürdürülür. Konu kapsamındaki her biçimin hem bütündeki yeri hem de diğer biçimlere oranla nerede olduğu araştırılarak bütüne ulaşılır. Desen, öncelikle bütünü görmeyi gerektiren bir süreçtir.

Desende biçim; çizgi, leke ve doku ile oluşturulabilir. Biçimde yaratılmak istenen etkiye göre araç gereç teknik seçilir (Etike, 2001: 22-23).

“Desen biçim değildir; biçimi görme tarzıdır.” diyen Degas, sadece kendi çağı için söylediği bu sözle, adeta tüm gelecek sanatlarda deseni dolayısıyla da biçimi tarif etmiştir.

Herhangi bir objenin, dış görünüşü ya da bir resmin özü de biçim olarak algılanabilir, bilinen objelerde biçim, belli konunun plastik açıdan ele alınıp, dile getirilişidir. Bu sebeptendir ki biçim, o objenin hem canlandırılışı, aynı zamanda da sanatçının bu süreç içinde kattığı duygularının belirtisidir.

Soyut resimle uğraşan ressamın bir çoğu, biçimi, içeriğin görünen şeklidir diye tanımlar. Ne zaman şekli algılasak, bilinçli ya da bilinçsiz olarak onun bir şeyi temsil ettiğini ve böylece bir içeriğin ya da yapının özünü saran biçimi olduğunu kabul ederiz.

1.3.2.2.2. Natürmort Çalışmaları

Natürmort, konusu cansız varlıklar (ölü hayvanlar) veya nesnelere (meyveler, çiçekler, vazolar, vb.) olan resimlere verilen isimdir. Fransızca:nature morte, *“ölü doğa”* anlamına gelen tanımlamadan Türkçe’ye geçmiştir. Bu terim sanat alanında 17. yüzyılın sonlarına doğru kullanılmaya başlanmıştır. Manzara ve portre resimlerinin dışında, çeşitli nesnelere bir araya getirilerek bir kompozisyon oluşturulmasıyla ortaya çıkan resim türüdür. Kompozisyonlar genellikle kapalı alanlarda hazırlanmıştır. Objeler arasında mobilyalar, çiçekler, meyveler olabilir. Genellikle sanatçı resme başlamadan önce kompozisyon hazır hale getirilir.

İlk natürmort çalışmaları, Pompei resimlerinde görülüyor. Ortaçağda natürmort çalışmalarına rastlanmamakta, 16.yy. başında natürmort bağımsız olarak resimde

yerini alıyor. Sanat tarihinde Jacobade Barbari'nin 1054'te yaptığı bir ölü kuş resmi natürmort resim alanının ilk örneğidir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 3. Cilt, 1997 : 1406).

Türk resim sanatında ölü doğa örnekleri olarak nitelendirilen kompozisyon türlerine 18. yüzyıl başlarında rastlanmaktadır. Bunlar genellikle duvarlara yapılan meyve ve çiçek resimleridir. Batı anlayışındaki resim geleneğinin yerleşmeye başladığı 19.yy da ise ölü doğa tual resminin en sevilen konularından biri olmuştur. Hüseyin Paşa, Şeker Ahmet Paşa, Hüseyin Zekai Paşa bu türün ilk ustalarıdır. Süleyman Seyit ise gerçekleştirdiği çok sayıda meyve ve çiçek resimleri ile bu dönem ölü doğa resmini en önemli temsilcisi olmuştur (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 3. cilt, 1997: 1402).

Natürmort çağlar boyu kimi zaman asıl konunun (manzara, mekansal çalışmalar, portre, figür) içinde küçük bir detay, kimi zamanda en küçük bir dalın yaprağında resmin asıl konusu olarak her zaman yerini almıştır.

Natürmort için kompozisyon hazırlanırken seçilen formların birbirleri ile ilişkileri önemlidir. İyi bir kompozisyonda büyük-küçük parçaların, açık-koyu lekelerin , yatay- dikey çizgilerin, düz ve eğri formların sıcak- soğuk renklerin estetik ölçülerde dengelenmesine dikkat edilir.

Natürmortta fon önemlidir fon seçiminde genellikle kumaş kullanılır. Fon kumaşı, üzerindeki nesnelere algılanmasında zorluk yaratmayacak desen ve renkte olmalıdır. Natürmortun arka planında başka nesnelere de bulunabilir. Oda içinde Natürmort, Peyzaj içinde Natürmort gibi konular çalışılıyorsa öndeki modellerle arka plandaki formların ilişkilerini doğru kurmak gerekir. Burada öne çıkarılması gereken Natürmortun kendisidir, bu durumda arka plan daha silik ve nötr olmalıdır.

1.3.2.2.3. Tors ve Büst Çalışmaları

Tors zamanın ve tarihin tahribi nedeniyle kırıldığı için baş, kol ve bacakları olmayan gövde heykeli demektir. Bu torslardan esinlenerek çağdaş sanatçıların yaptığı benzer gövde heykellerine de tors adı verilmektedir. Bütün torslar antik

dönemin ideal insan tipi ve ölçüleri ile yapılmış heykellerdir. Bunların en çok bilinenleri Apollo ve Afrodit torslarıdır.

Ülkemizde sanat eğitimi derslerinin en önemli ders araçlarından biri antik torslardır. Özellikle Afrodit Torsu olarak bilinen tors, üzerinde en çok çalışılan, her sanat öğrencisinin ve ressamın yüzlerce kez desenini çizdiği, resmini boyadığı bir eğitim aracıdır. Bunlardan başka antik büstlerden, diğer heykel ve rölyeflerden de geniş şekilde yararlanır. İnsan vücudunu tanıma, gövdenin yapı özelliklerini kavrama, baş, kollar ve bacakların kendileri olmasa bile gövdeye bağlantılarının gözleme açısından torslar ideal bir model görevini üstlenir. Modelin cansız ve durağan oluşu nedeni ile antik torstan desen çalışmaları gövdenin yapısını, hareketini, oranlarını bağlantı yerlerini, araştırma olanağı sağlar. Üç boyutlu niteliği ile de üçüncü boyut içindeki değişimleri, nesnenin kütleli etkisini, gövdenin iç formlarını, hareketsiz gibi gözükken gövdenin iç hareketini somut olarak gözlemlemeye fırsat verir. Torstan desen çalışması torsun nasıl bir kompozisyon içinde ve hangi açıdan çalışılacağına karar vermekle başlar. Torsun boy ve en ilişkisi kalemle ölçülür. Tors formunun kaplayacağı dikdörtgenin alanı kağıt üzerinde tespit edilir. Bunun için desen kağıdının üst ve alt kısmından belli bir boşluk bırakılarak yatay çizgiler çizilir. Bu iki yatay çizgi istenen bir yerden yukarıdan aşağıya doğru dikey bir çizgi ile birleştirilir. Bu çizgi deseni çizen için önemlidir, çünkü bu çizgi, gerçekte boyu örneğin 110 cm. olan torsun desen kağıdımızdaki resminin boyunu gösterir. Ayrıca deseni çizme aşamasında oranlama ve ölçümler bu çizgiden yararlanarak yapılacaktır.

Torsla birlikte torsun gerisinde veya yanında, yakınında bulunur. Diğer nesnelerin oran ve ölçülerinden karşılaştırmalar yapılabilir. Örneğin, salonun bir köşe çizgisinden, kapı, pencere veya bir sütunun dikeyliğinden yararlanılabilir. Torsla birlikte onun içinde bulunduğu yer, mekan ve diğer elemanlar da resim konusu olabilir. Gerekliğinde desen ve resim kompozisyonunda önem sırasına göre bunlardan da yararlanılabilir (Pekmezci, 2001: 117-119).

Büstler, antik dönemin ideal insan tipi ve ölçüleriyle yapılmış, çoğunlukla Afrodit ve Apollo'nun model alındığı baş, boyun, omuzlar ve göğüsün üstüne kadar olan bölümünün sanatçılarca yapılmış benzer modelleridir. Alçıdan yapılan torslar

gibi büstler de desen eğitiminde önemli materyallerdir. Canlı modelin hareket kabiliyeti büstlerde olmadığından torsların ve büstlerin sanat eğitiminde çalışılması tercih edilmektedir. İnsan yüzüne yakın özelliği ile yüz anatomisini çözümlemede kolaylık sağlar.

1.3.2.2.4. Doğa ve Obje Etütleri

Obje (nesne) etüdüleri günlük yaşantımızda etrafımızda bulunan veya doğada her zaman karşılaştığımız her türlü nesnenin yeniden tanınmasına ve keşfine yönelik odaklanmış çalışmaları kapsar. İlginin ve dikkatin bir nesne üzerine tam olarak yoğunlaşmasına, nesnenin maddesel özelliğiyle birlikte, dokusunun, renginin, kokusunun, tadının yeniden keşfedilmesi ve tanınmasına yardım eder. Etüd, bir anlamda nesnenin tüm ayrıntısına girerek onu analiz etmek, nesnenin ruhunu okşayabilmektir. Nesne ile birlikte pek çok çağrışımları, imgeleri, hayalleri yaşayabilmek ve sezebilmektir. Nesnenin (obje) hacmi, dokusu, sert-yumuşak, kalın-ince, hafif-ağır, büyük-küçük ve benzerleri gibi maddesel özellikleri anlatabilmek onu yeterince gözlemlemek ve etüd etmekle sağlanabilir. Nesne etüdüleri, desen, lavi, leke çalışması gibi anlatım yolları ile gerçekleştirilebilir. Bu seçim amaca, maddenin özelliğine göre değişebilir (Pekmezci, 2001: 115).

Peyzaj resmi olarak adlandırılan gökyüzü, dağlar, ağaçlar, dere, göl gibi öğeler doğa görüntülerinin elamanlarıdır. Doğa görünümünü ele alırken uzaklık ve derinlik duygusu yaratılmaya çalışılır. Yaratılmak istenilen etkiyi renk ve çizgi perspektifi sağlar. Buna bağlı olarak resimde planlar oluşur. Başta eskiz ile çalışılan doğa görünümüleri, ışık-gölgenin de resme katılmasıyla etüde dönüştürülür. Gözlem yoluyla yapılan doğa etüdülerinde görsel değişimleri yakalayabilmek için hızlı çalışmak gerekir. Karakalem, yağlı boya, suluboya leke çalışmaları gibi tekniklerle de doğa etüdüleri yapılabilir. İlk doğa etütlerine Mısır, Mezopotamya uygarlıklarında rastlanır. Batıda ise Yunan sanatının Helenistik dönemi ile başlar. Doğa resmi Rönesans'ta pek önemsememiştir. Ancak Leonardo da Vinci, peyzajı Mona Lisa tablosunda kullanmıştır. Barok dönemde ise gerçek anlamda bağımsızlaşan doğa resmi, Romantizm döneminde çok başarılı örnekler vermiştir. Resim sanatında

Tiziano, Poussin, Lorain, Constable, Turner, Corot, Monet peyzaj konulu resimleri bulunan önemli sanatçılardan bazılarıdır (Etike, 2001: 108).

1.3.2.2.5. İnsan Vücudunun Detay Etütleri

Detay, görsel sanatlar alanında bir nesnenin genel görüntüsü içinden seçilen bir bölümünün ayrıntılı olarak ele alınarak irdelenip görüntülenmesidir.

İnsan vücudu bir çok uzuvların kas ve kemikle birbirine bağlanmasından ibarettir. Bütün olarak algıladığımızda kütleli özelliğe sahiptir. Detay alındığında ise bir insan vücudunda sayısız elemanlar ortaya çıkabilmekte. Bir ayağın anatomisi, el anatomisi, baş anatomisi her biri başlı başına resmin bir ögesi olabilmekte. Sanat eğitiminde özellikle bu uzuvların detaylı olarak incelenmesi çok önemlidir.

İnsan vücudunun fizyolojik görünümü, form ve hareket açısından estetik değerler taşır. İnsan vücudu biçim, hacim, ölçü ve oranlarıyla dengelidir, uyumludur. Vücudun bütünü incelenecek olursa baş, gövde, kol, bacak, ayak, el, parmak gibi organların her birinin biçim özelliğine sahip olduğu görünür. Bu biçim zenginliğinden oluşan insan bedeni hareket etme yeteneğiyle sınırsız çeşitlilikte görüntü verebilir (Etike, 2001: 104).

1.3.2.2.6. Canlı Modelden Etütler

Antik torslardan, büstlerden çalışılan insan vücudu plastik sanatlar eğitiminde çok önemli temeldir. Birçok kolaylık sağlar, canlı modelden çalışmaya bir ön hazırlık mahiyetindedir. İnsan vücuduna çok yakın tasarlandığı için modeller, resme yeni başlayanlar için önemlidir. Ancak canlı modelden deseni de çözümlenmek öğrenci ve sanatçı gelişimi için şarttır. Sanat eğitiminde ve temel sanat eğitiminde canlı modelden desen çalışmalarının önemli bir yeri vardır. Canlı modelden çalışmalarda figürün hareketinin desen olarak anlatılmasında izlenmesi gereken aşamalar şunlardır; Desene başlamadan önce modelin çeşitli açılardan incelenerek ışık-gölge dikkate alınıp yönünün belirlenmesi. Figür-mekan-nesne ilişkisinin kurulması. Modelle yüzeyin en-boy ilişkisi çok önemli olduğundan kağıda yerleştirme

planlanırken ölçümünün yapılması. Modelin ve diğer elemanların önemli hareket noktalarının yüzeyde tespit edilip oranlamanın yapılıp ölçü alınması. Genel yerleştirmeyi birkaç çizgi ile belirleyip modelin özelliklerinin incelenmesi, kol, bacak, gövde, eklem bağlantılarının tespit edilip maddesel özelliklerinin, yapısal özelliklerinin incelenerek çizgisel, gölgesel etkiler ışık yardımıyla detaylandırılması. Mekan derinliğinin sağlanması için boşluk-doluluk kavramlarının belirlenerek resme alınması.

Bunların tamamı, bir canlı modeli desene ve etüde dönüştürebilme basamaklarıdır. En önemlisi ise doğru gözlem, ve gördüğünü yüzeye aktarırken doğru çizgileri bulabilmekle mümkündür. Desenin bitmiş olması için tüm oranlar, koyu-açık-orta değerleri değişik kalınlıktaki kalemlerle ve renklerle etüt edilir.

1.3.2.2.7. Mekansal Çalışmalar

Enteriyör olarak da adlandırılan mekansal çalışmalardır. Enteriyör resim; iç mekanı bu mekanlarda yaşayan insanlarla birlikte yansıtır. Bu nedenle bize yapıldığı dönemlerin yaşama biçimleri; O dönemlerin iç mimarlık özellikleri, ev eşyaları ve insan ilişkileri ile ilgili bilgiler de vermektedir. Enteriyör gerçekçi bir anlayışla yapılacaksa; Tavan, taban, duvar, pencere, kapı ve ev eşyalarının mekanda nasıl göründüklerini doğru saptamada perspektif bilgilerine başvurulur. Desen ya da resim tek bakış noktasından yapılacağı için hangi noktadan iç mekana bakılacağına karar vermek gerekir. Işık kaynağı ve ışığın mekan içinde dağılımı, aydınlıklar, karanlıklar dikkatli bir gözlem gerektirir. İç mekan resminin, resim sanatı tarihinde örnekleri çoktur. P.Brueghel, Dürer, Holbein, Velasquez, Vermeer, Van Gogh iç mekanı, çeşitli yönleri ile kendi dönemlerinin ve kendi duygularının koşutunda resimlemişlerdir (Etike, 2001: 108-109).

1.3.2.2.8. İmgesel Tasarımlar

Yaratıcı imge gücü ile model kullanmadan çalışılan desendir. Kişinin düş dünyasını, yaratıcı gücünü dışa vurma olanağı veren bu yöntem “*hayalden desen*”

olarak da adlandırılır. İmgesel desen çalışmalarında gezegenlerde yaşam, denizaltı dünyası, bir böceğin yaşam öyküsü gibi ilginç konular ele alınabilir.

İmgesel desen çalışmaları öncesinde gerçek üstücülük (surrealizm) sanat akımı ve bu yönde çalışmış sanatçıların tanıtılması yararlı olur. Örneğin: H.Bosh, W.Blake, S.Dali ve M.Ernst bunlardan bir kaçısıdır.

Çalışmalarda bilinen figür ve nesnelerin çizilmesi, düşsel figür ve nesnelerin farklı işler ve ilişkilerle düzenlenmesi desteklenir (Etike, 2001: 168).

1.3.2.2.9. Artistik Anatomi

Anatomi, insan gövdesinin normal biçim ve yapısını, gövdeyi oluşturan çeşitli organları, bu organlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim (Odar, 1975:1) olarak tanımlanmaktadır.

Anatomi, vücudu keserek çeşitli bölümlerini form ve durumlarını inceleme bilimidir.

Artistik Anatomi insan vücudunun dış yapısını biçimlendiren iç yapıdaki kas ve kemikleri inceler. İnsan vücudunun iskeletini oluşturan kemikleri, dış yapının biçimlenmesinde etkili olan ve hareketi yöneten kasları tanımak desende kolaylıklar sağlar.

Artistik Anatomi; modelden, imgelemden yada bellekten yapılan desende, doğru çizme becerisi kazandırır. Formaları anlayarak yorumlamaya yardımcı olur. Gözlem gücünü geliştirir .Resimde ve desende anatomi bilgileri katı ve kuralcı bir yaklaşımla değil artistik anlatıma yardımcı olacak biçimde kullanılır. Bir sanatçıya gerekli olan anatomi bilgisi bir doktora gerekenden çok daha az ve yalındır. Tıp alanı için hazırlanan anatomi kitapları desende, resimde bir yarar sağlamaz. Sanatçı ya da sanat öğrencisi kendi amacı doğrultusunda, insan vücudunun dış yapısını tanımaya yetecek şekilde bu bilgi ve becerileri öğrenmelidir. Anatomi bilgileri olarak ezberlenen vücudun oranlarına ilişkin bazı kurallar, desende pek işe yaramayabilir. Çünkü modelin duruşuna, hareketine göre oranlar değişmektedir. Bu nedenle insan

vücudunun doğru anlatımı için canlı modelden inceleme ve gözleme dayalı desen çalışmaları daha yararlıdır (Etike, 2001: 60-61).

1.3.3. AGS Liselerinde Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programları

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 185 Karar Sayılı 30.12.1997 Karar Tarihli yazısıyla yayınlandığı AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programı 1998-1999 Öğretim Yılından itibaren okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Bu programın en önemli özelliği Bakanlığın gerçek bir program geliştirme anlayışına uygun olarak program geliştirme kurullarının önerileri doğrultusunda akademisyenler ve program geliştirme kurulunca hazırlanmış ilk çalışmalardan birisi olmasıdır.

AGS Liseleri öğretim programlarında “Temel Sanat Eğitimi”, “Resim Atölye I, II, III”, “Desen Atölye”, “Grafik”, “Heykel”, “Sanat Tarihi”, “Sanat Eserleri İnceleme”, ve “Estetik” derslerine yer verilmiştir.

M.E.B.'nin yayınladığı öğretim programında dersin işlenişi ile ilgili açıklamalar, dersin genel amaçları, özel amaçları, ünite dağılım tabloları, ünite konularının amaç ve davranışları, örnek ders planı, örnek ölçme durumları (bilişsel, duyuşsal, devinişsel alan gösterge tabloları), derste kullanılan araç gereç listeleri belirtilmiştir.

AGS Liseleri Anadolu Liseleri kapsamında 1. yılı hazırlık olmak üzere, 4 yıllık okullarken 2005-2006 Eğitim öğretim yılında Anadolu Liseleriyle beraber hazırlık sınıfları kaldırılarak süresinde değişiklik olmaksızın 9. 10. 11. 12. sınıflar olarak değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler AGS Liselerinin ders saatlerine ve derslerinin içerik ve isimlerine de yansımıştır.

Desen Çalışmaları dersi daha önce hazırlık sınıfında yoktu. 9. sınıflarda 4 saat 10. sınıflarda 4 saat 11. sınıflarda 4 saat şeklindeydi. Hazırlık sınıflarının kaldırılıp liselerin 4 yıllık eğitim kapsamına alınmasıyla 9. sınıf da dahil tüm sınıflara Desen Çalışmaları dersi konulmuş olup toplam ders saatinde değişiklik olmamıştır. 9. sınıflara 2 saat, 10. sınıflara 2 saat, 11. sınıflara 4 saat, 12. sınıflara 4 saat olmak üzere toplam 12 saat olarak devam etmektedir.

Derslerdeki değişiklikler ise;

- Desen alışmaları
- II. Boyutlu Sanat Atölye.
- Modelaj
- Sanat Eğitimin Temel Kavramları
- III. Boyutlu Sanat Atölye
- Müze Eğitimi
- Plastik Sanatlar Tarihi
- Grafik Tasarım
- Drama
- Türk Resim Heykel Sanatı
- Dijital Tasarım

Bu değişen ders saatleri ve dersler için Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunca yeni müfredat programları hazırlanması için Ankara AGS Lisesi öğretmenleri ve yöneticileri görevlendirilmiştir. Görevlendirilen idareci ve öğretmenlerle araştırmacı olarak yapılan yüzyüze görüşmelerde, öğretim programlarının hazırlanmaya devam edildiği ve yeni Desen alışmaları Dersi öğretim programlarının da çalışmalarının henüz tamamlanmadığı ancak 2007-2008 eğitim öğretim yılı başında uygulamaya konulacağı beyan edilmiştir.

Bu araştırmada yeni müfredat programı henüz tamamlanmadığından ve yasalaşmadığından dolayı 1997 yılında hazırlanan ve halen yürürlükte olup uygulanan Desen alışmaları Dersi öğretim programları dikkate alınacaktır.

Program genel olarak incelendiğinde, genel amaçlar, genel açıklamalar ve sınıf düzeylerine göre hazırlanmış amaç ve konulardan oluşmaktadır.

Tablo 1. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi-Resim Alanı

DERS KATEGORİLERİ	DERSLER	9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	DİL VE ANLATIM	2	2	2	2
	TÜRK EDEBİYATI	3	3	3	3
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	1	1	1	1
	TARİH	2	2	-	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	2	-
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	4	4	-	-
	FİZİK	2	-	-	-
	KİMYA	2	-	-	-
	BİYOLOJİ	2	-	-	-
	SAĞLIK BİLGİSİ	-	2	-	-
	FELSEFE	-	-	2	-
	YABANCI DİL	6	3	3	3
	BEDEN EĞİTİMİ	2	-	-	-
	MİLLİ GÜVENLİK BİLGİSİ	-	1	-	-
TRAFİK VE İLK YARDIM	-	-	1	-	
TOPLAM	28	20	14	9	
ALAN DERSLERİ	DESEN ÇALIŞMALARI	2	2	4	4
	II BOYUTLU SANAT ATÖLYE	1	3	4	4
	MODELAJ	1	-	-	-
	SANAT EĞİTİMİNİN TEMEL KAVRAMLARI	1	-	-	-
	III BOYUTLU SANAT ATÖLYE	-	3	4	-
	MÜZE EĞİTİMİ	-	-	-	1
	PLASTİK SANATLAR TARİHİ	1	-	-	-
	GRAFİK TASARIM	-	-	2	-
	DRAMA	-	-	1	-
	TÜRK RESİM HEYKEL SANATI	-	-	1	-
	DİJİTAL TASARIM	-	-	-	4
	ÇAĞDAŞ DÜNYA SANATI	-	-	-	2
	ESTETİK	-	-	-	2
	SANAT ESERLERİNİ İNCELEME	-	-	-	1
TOPLAM	6	8	16	18	
SEÇMELİ DERSLER	MÜZİK (2)				
	BEDEN EĞİTİMİ (2)				
	TARİH (2)				
	COĞRAFYA (2)				
	MATEMATİK (2)				
	GEOMETRİ (2)				
	FİZİK (2)				
	KİMYA (2)				
	BİYOLOJİ (2)				
	PSİKOLOJİ (2)SOSYOLOJİ (2)MANTIK (2)				
	SEÇMELİ YABANCI DİL(2)				
	SANAT TARİHİ (2)				
	GİRİŞİMCİLİK (1)				
	BİLGİ KURAMI (1)PROJE HAZIRLAMA (1)				
	BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİSİ (2)				
DEMOKRASİ VE İNSAN HAKLARI (1)					
SOSYAL ETKİNLİK (2)					
Alınabilecek Ders Saati Sayısı		-	6	4	7
REHBERLİK		1	1	1	1
TOPLAM DERS SAATİ		35	35	35	35

Not:1. Yıl sonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak dersler; Dil ve Anlatım dersi ile Desen Çalışmaları dersidir.2. Seçmeli Yabancı Dil dersinde II. Yabancı Dil dersi olarak; Almanca, Çince Fransızca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca, Japonca ve Rusça derslerinden biri seçilip okutulur.

(Talim ve Terbiye Kurulunun 28.08.2006 tarih ve 343 sayılı Kararı)

1.3.3.1. Genel Amaçlar

AGS Liselerinde Desen Çalışmaları Dersi öğretim programının genel amaçları; Güzel sanatları ve dallarını tanıyabilen, toplumların gelişiminde güzel sanatların yeri ve önemi ile çağdaş sanat bilincini kavrayabilen, yaratıcılık ve kendini ifade etme gücünü geliştirebilen, Atatürk'ün sanata ilişkin görüş ve düşüncelerini kavrayabilen, sanatta tasarımın ve araştırma yapmanın görsel ve zihinsel yeteneklerini geliştireceğini ve özgün eserler ortaya koyabileceğini kavrayabilen öğrenciler yetişmesini sağlamaktır.

1.3.3.2. Açıklamalar

Bu program AGS Lisesi Resim Bölümünde uygulanmak üzere haftada 4 ders saati esas alınarak 36 haftalık iş günü süresince toplam 144 ders saati ön görülerek hazırlanmıştır.

- Bu ders plastik sanatların her dalında tasarımları görselleştirme, sonraki çalışmalar için ön araştırma ve geliştirme yapma, algıları kısa sürede çizgi ya da lekeyle not etme ve çizgi ya da lekeyi kullanarak bitmiş bir eser ortaya koyma bakımlarından önemlidir.

- Bu derste doğru görme yöntemleri uygulanarak algıların isabeti sağlanır.

- Tek ya da çok çizgi kullandırılarak kıyaslama, araştırma çizgileriyle en doğru görme ve yansıtma sonucuna varılır.

- Geometrik formlu hareketsiz nesnelere başlanarak hareket halindeki canlı insan-hayvan figürlerine, doğa görünüşlerine, soyut konulara, imgesel durumlara kadar pek çok konu, bir sistem içinde çalışmalara konu edilir.

- Röprodüksiyon, slayt incelemesi ya da sergi gezilmesi suretiyle sanatçıların desen problemlerine yaklaşım ve çözümleri incelenir.

- Görme ve algılamada gözlem gücünü geliştirebilmek için, her çalışmanın mutlaka model karşısında yapılması ve başka bir desenin kopya edilmemesi sağlanır.

- Öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu canlı tutabilmek amacıyla, uzun ve kısa süreli çizgi ve leke teknikleri değişimli olarak düzenlenir ve uygulanır.

- Biten çalışmaların eleştirileri öğrencilerle birlikte yapılır ve böylece öğrencilerin yanlışları fark etmelerine yardımcı olunur.

- Başarılı öğrencilerin çalışmaları sergilenerek öğrenciler ödüllendirilir ve daha az başarılı öğrenciler cesaretlendirilir.

- Bu programa göre hazırlanacak ders kitaplarının forma sayılarının A₄ ebatında 4-6, B₅ ebatında 6-9 forma olması öngörülmüştür.

1.3.3.3. Dokuzuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi

Yeni müfredat programı henüz tamamlanmadığından ve yasalaşmadığından dolayı 9. sınıflar Desen Çalışmaları Dersi AGS Liseleri öğretmenlerinin zümre kararıyla kendilerinin oluşturduğu programlar olarak, ya da Temel Sanat Eğitimi Dersi Öğretim Programı içinde yer alan ünitelerden uygulanmaya çalışılmaktadır.

1.3.3.4. Onuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi

Tablo 2. Onuncu Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	DAVRANIŞ SAYISI	ORAN (%)
I. Deseni Oluşturan Elemanlar-I	20	56	25
II. Algılama-İfade İlişkisi	11	37	20
III. Antik Modelden Desen	9	26	20
IV. Canlı Modelden Desen	6	25	30
V. Sanat Hakkında Görüşler	1	5	5
TOPLAM	47	149	100

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30.12.1997 tarihli 185 Sayılı Kararı(Tebliğler Dergisi Şubat 1998-2485)

Özel Amaçlar

- Desen ile ilgili bilgileri kavrayabilme.
- Bilek eklemine kullanarak çizgi çizebilme.
- Dirsek eklemine kullanarak çizgi çizebilme.
- Omuz eklemine kullanarak çizgi çizebilme.
- Çizgi bilgisi.
- Farklı değerdeki çizgileri çizebilme.
- Çizgi çeşit ve değerlerini doğru kullanmaya özen gösterebilme.
- Modeli bütün olarak görebilme.
- Modelden algılarını geometrik form içinde çizebilme.
- Bütün-parça ilişkisini geometrik formlar içinde gösterebilme.
- Modeldeki üçüncü boyutu çizgiyle gösterebilme.
- Model ile yapılan çizimi karşılaştırabilme.
- Geometrik kurgu çalışmalarını özenle uygulayabilme.
- Bütün-parça ilişkisini çizerek gösterebilme.
- Açık kontrolüyle modelde hareketi algılayabilme.
- Modelde hareketi çizgi ve lekeyle ifade edebilme.
- Desende hareketi çizgi ve lekeyle doğru ifade etmeye özen gösterebilme.
- Perspektif tekniğini tanıyabilme.
- Ön-orta-arka plânları çizgi değerleriyle ifade edebilme.
- Çizgi değerleriyle plân yaratmaya özen gösterebilme.
- Işık ve gölgenin farklı form ve dokulara etkisini kavrayabilme.
- Işık ve gölgenin farklı form ve dokulara etkisini çizgiyle gösterebilme.
- Işık ve gölgenin çizgiyle ifadesi çalışmalarını özenle uygulayabilme.
- Ağırlık noktasını algılayabilme.
- Algılarını çizerek ifade edebilme.
- Dengenin çizgiyle ifadesine özen gösterebilme.
- Kısa süreli çalışmalara ilişkin terimler bilgisi.
- Kısa süreli çalışmalarda farklı çizim ve boyama araçlarını kullanabilme.
- Objelerine ilişkin terimler bilgisi.
- Gözleme dayalı algılarını kullanarak obje etüdü yapabilme.
- Objeler yaparken algılarını doğru kullanabilme.
- Lavi tekniğini tanıyabilme.
- Antik modelden algılarını lavi tekniği ile ifade edebilme.
- Lavi tekniğini doğru kullanmaya özen gösterebilme.

- İdeal insan ölçülerini kavrayabilme.
- İdeal insan formunu çizebilme.
- İdeal insan formunu doğru çizmeye özen gösterebilme.
- Antik modelden etüt konusuna ilişkin temel terimlerin bilgisi.
- İdeal insan ölçülerini ayrıntısıyla hacim kazandırarak çizebilme.
- Tors etüdünü doğru uygulamaya özen gösterebilme.
- Canlı modelde hareketi, temel geometrik formlarla çizgiyle ifade edebilme.
- Canlı modeldeki hareketi, temel geometrik formlardan yararlanarak doğru çizmeye özen gösterebilme.
- İnsan formunun, yapısal özelliğini çizgiyle ifade edebilme.
- İnsan formunun yapısal özelliğini doğru çizmeye özen gösterebilme.
- Canlı insan formunu, kısa sürede leke değerleriyle ifade edebilme.
- İnsan formunu kısa sürede lekeyle tamamlamaya özen gösterebilme.
- Araştırma-inceleme yoluyla analiz ve sentez yapabilme.

1.3.3.5. Onbirinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi

Tablo 3. Onbirinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	DAVRANIŞ SAYISI	ORAN (%)
I. Bütünü algılama	4	13	16
II. Perspektif	5	29	14
III. Anlık Desen Çalışmaları	2	10	22
IV. Obje-Mekan ilişkisi	4	17	16
V. Portre	2	7	18
VI. İmgesel Tasarım	2	7	8
VI. Sanata İlişkin Görüşler	1	5	6
TOPLAM	20	88	100

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30.12.1997 tarihli 185 Sayılı Kararı(Tebliğler Dergisi Şubat 1998-2485)

Özel Amaçlar

- Algılarını geometrik formlar içinde çizgiyle ifade edebilme.
- İnsan vücudunda oran bilgisi.
- Hareketin dengeye ve form değişikliğine etkisini algılayıp çizgi ve lekeyle ifade edebilme.
- Hareketi leke ile ifade edebilme.
- Nesnelerin belli bakış açısına göre, gerçek görüşlerini algılayabilme.
- Mekânı ve mekân içindeki nesnelere belli bakış açısına göre, gerçek görünüşüne uygun olarak çizgiyle ifade edebilme.
- Plân farklılıklarını çizgi değerleriyle ifade edebilme.
- Işığın çizgiye olan etkisini çizgiyle ifade edebilme.
- Gölgenin çizgiye olan etkisini çizgiyle ifade edebilme.
- Hareket ve oranı kısa sürede çizgi ve lekeyle ifade edebilme.
- Canlı insan formunun anatomik dış yapı özelliğini çizgiyle ifade edebilme.
- İnsan figürünün diğer bir figürle ilişkisini çizgiyle ifade edebilme.
- Farklı biçim-renk ve plânlar çizgiyle ifade edebilme.
- Doğadan algıladıklarını leke değerleriyle ifade edebilme.
- Mekân-figür-nesne ilişkisini çizgiyle ifade edebilme.
- Ülkenin tanıtımı ve toplumun gelişiminde sanatın yeri ve önemini kavrayabilme.
- Kendi yüzünün karakteristik özelliklerini tanıyabilme.
- Kendi portresini çizgi tekniğini kullanarak yapabilme.
- Belirtilen konuyu bellekte canlandırabilme.
- Zihninde kurduğu kompozisyonu çizgi veya lekeyle ifade edebilme.
- Dönem ve kişisel üslûbun desendeki etkilerini analiz edebilme.

1.3.3.6. Onikinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi

Tablo 4. Onikinci Sınıfta Desen Çalışmaları Dersi Ünitelerin Dağılımı

ÜNİTELER	AMAÇ SAYISI	DAVRANIŞ SAYISI	ORAN (%)
I. Deseni Oluşturan Elemanlar-II	5	19	20
II. Anatomik Yapı da Algı ve İfade	2	7	5
III. Anlık Kroki Çalışmaları	2	8	15
IV. Etüt Çalışmaları	2	12	30
V. İmgesel Çalışmalar	4	16	30
TOPLAM	15	62	100

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30.12.1997 tarihli 185 Sayılı Kararı(Tebliğler Dergisi Şubat 1998-2485)

Özel Amaçlar

- Modelin biçim ve hareket özelliğini kısa sürede çizgiyle ifade edebilme.
- Algılarını geometrik formlar içinde, açı kontrolü ve çizgiyle ifade edebilme.
- Farklı biçim-renk ve plânları yorumlayarak çizgiyle ifade edebilme.
- Biçimsel belirginliğin ön-orta-arka planlardaki farklılığını çizgiyle ifade edebilme.
- Biçimsel belirginliğin ön-orta-arka planlardaki farklılığını lekeyle ifade edebilme.
- Modelin yüzünün karakteristik özelliklerini çizgiyle ifade edebilme.
- Atatürk'ün yüzünün karakteristik özelliklerini çizgiyle ifade edebilme.
- Modelin hareketinin ana formunu kısa sürede akıcı ve kararlı çizgilerle ifade edebilme.
- Modelin hareketinin ana formunu kısa sürede kararlı lekelerle ifade edebilme.
- Modelin anatomik dış yapı özelliğini vurgulayarak ayrıntısıyla etüt edebilme.
- Resim yüzeyini düzenleme kurallarına uygun kullanabilme.

- Konu olarak seçilen objeyi bellekte canlandırabilme.
- Zihninde canlandığı objeyi çizgi veya lekeyle ifade edebilme.
- Belirlenen çok figürlü konuyu bellekte canlandırabilme canlandığı çok figürlü konuyu çizgi veya lekeyle ifade edebilme.
- Zihninde canlandığı çok figürlü konuyu çizgi veya lekeyle ifade edebilme.

1.4. Problem Durumu

Sanat eğitimi, özellikle yeni yetişen kuşaklar başta olmak üzere, tüm insanlara yönelen, yaşamsal değerini belirleyen, yaratıcılığı sanat ve düşün alanında geliştirme amacını taşıyan bir eğitsel programlar bütünüdür.

Öğretilmesi istenilen bilgileri alabilmesi için öğrencilerin hazır bulunuşluk durumunu dikkate almak gerekir. Öğrenciyi bilgi ve uygulama açısından zorlayıcı çalışmalar sonucu olumsuz yönde etkileyebilir. Sanat eğitimi programlarında yer alan konuların ve uygulamaların yaşama geçirilebilir, güncel olması beklenilir.

Bilgi patlaması yaşadığımız 21. yüzyılda eğitim daha bir önem taşımaktadır. Bilim, sanat ve teknolojideki gelişmeler eğitim programlarında yer alan, hedefleri, içeriği, eğitim durumunu ve değerlendirme aşamalarını da etkilemektedir. Bu noktada program geliştirme ve değerlendirme çalışmaları da büyük önem kazanmaktadır. Bilim, sanat ve teknolojideki çalışmaların eğitim programlarına yansıtılması gerekmektedir.

Bir eğitim programının hazırlanması ve geliştirilmesi, istenilen niteliklerin belirlenmesini, seçilmesini ve düzenlenmesini ve programla ilgili tüm kararların verilmesini sağlayan sistematik bir çalışma sonucunda gerçekleştirilebilir. Bir eğitim programı tasarısının tutarlı, uygun ve etkili bir şekilde hazırlanması, o programın değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde büyük önem taşımaktadır.

Uygulamada bulunan programların yetersiz kalan veya aksayan yönlerinin belirlenebilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılarak programların geliştirilebilmesi için programların değerlendirilmesi gerekmektedir (Demirel,1999: 159-160).

Eğitimde önemli olan yalnızca eğitim-öğretim faaliyetlerinin önceden planlanarak uygulanması değil, aynı zamanda bu faaliyetlerin amacına ne ölçüde ulaştığının belirlenmesi ve programın eksik ya da aksayan yönlerinin tespit edilip uygulanmaya konulmasıdır. Uygulanmakta olan bir programın işe yarar olup olmadığını, programın uygulamada hedeflere ulaşip ulaşmadığını ya da ne ölçüde ulaştığını, programın aksayan yönlerinin olup olmadığını, varsa bu aksaklıkların nerden kaynaklandığını anlamak için uygulanmakta olan programın sürekli gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi gerekir (Fidan, 1997: 12).

Bir öğretim programının mükemmel hazırlandığı kabul edilse bile, öğretim programı özü ve yapısı bakımından denemeye açık öğeler ve ilişkiler bütününden oluşmaktadır. Bu durum, hazırlanan programın denenmesini, deneme sonuçları ışığında değerlendirilmesini, değerlendirme sonuçlarına göre düzeltmelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır (Büyükkaragöz, 1997: 60).

Araştırmamızın konusunu, genel olarak, öğretmen görüşleri doğrultusunda “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi” oluşturmaktadır.

1997 yılından itibaren uygulanmakta olan AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programları program geliştirme ilkelerinden hareketle irdelenecektir. Bu programın değişen dünya koşulları ve teknolojik gelişmeye ne kadar uygun olduğu, amacı ne ölçüde karşıladığı ve uygulamadaki aksaklıklar konularına değinilecektir.

Erden(1998: 9)’in de belirttiği gibi, eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamak amacıyla, eğitim programlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bundan hareketle, AGS Liselerinde okutulmakta olan Desen Çalışmaları Dersi öğretim programının bu ölçütlere göre yapılandırılıp yapılandırılmadığı araştırmanın problemi olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi öğretmenlerine yönelik olarak hazırladığımız anket ve anket sonuçlarının değerlendirilmesi neticesinde

öğretim programlarının öğeleri olan; hedef ve içerik uygunluğu hususlarına cevap aranmıştır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada AGS Liselerinde alan dersi olarak uygulanan Desen Çalışmaları Dersi öğretim programlarının bu liselerde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi, varsa problemlerin tespit edilmesi, çözümüne yönelik irdelemelerin yapılması temel amaç olarak belirlenmiştir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. AGS Liselerinde Desen Çalışmaları dersine giren öğretmenlerin;
 - a. Programların genel amaç/hedefleri ile ilgili değerlendirmeleri,
 - b. Programların kapsamı/içerik ile ilgili değerlendirmeleri,
2. Öğretmenlerin AGSL Desen Çalışmaları Dersi öğretim programlarına ilişkin görüşleri,
 - a. Mesleki kıdemine,
 - b. AGS Liselerinde hizmet süresine,
 - c. Eğitim düzeyine,
 - d. Hizmetiçi kurs ve seminerlere katılım durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Programların genel değerlendirmesine yönelik düşünceleri nelerdir? (Açık Uçlu Soru ile)

1.6. Araştırmanın Önemi

Desen çalışmaları dersi plastik sanatların her dalında tasarımları görselleştirme, sonraki çalışmalar için ön araştırma ve geliştirme yapma, algıları kısa sürede çizgi ya da lekeyi not etme ve çizgi ya da lekeyi kullanarak bitmiş bir eser ortaya koyma bakımından önemlidir.

Resim sanatının önemli uygulama alanlarından ve tekniklerinden olan desen'in ders kapsamında öğretimi doğrultusunda, sanatın öğretimi ile ilgili konuları ve etkinlikleri, öğrencilere etkili öğretimi sağlayacak bir düzen içinde sunabilmek için programa gereksinim vardır.

Programda hangi eğitsel amaçların gerçekleştirileceği, bu hedeflere yönelik hangi bilgi ve deneyimlere yer verileceği, öğretim durumlarının sıralanışı, çalışma sonrası elde edilecek sonuçların değerlendirilişi belirlenir. Bu araştırma; desen çalışmaları dersi öğretim programının programlama teknikleri bakımından incelenerek varsa olumsuzlukların saptanması, programın değerlendirilerek öneriler sunulabilmesi ve desen eğitiminin verimli olması konusundaki etkenlerin altının çizilmesi açısından önemlidir.

1.7. Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir.

1. Araştırma kapsamına alınan 15 okul ve bu okulun resim anasanat dalı öğretmenlerinin sayısı, uygulanan anket verileri için yeterlidir.
2. Araştırmaya katılan öğretmenler soruları gönüllü ve objektif olarak cevaplandırmışlardır.
3. Veri toplama aracı olan anket, amaca yönelik verilerin toplanması için yeterlidir.
4. Örneklem evreni tanımlamakta yeterlidir.

1.8. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir. Buna göre, araştırma;

1. Program değerlendirme yaklaşımlarından biri olan “Program Öğelerine Dönük Değerlendirme” yaklaşımı ve bu yaklaşımda yer alan iki ögesi (amaç/hedef ve kapsam/içerik) ile,

2. Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçilen 15 il (Adana, Aksaray, Ankara, Aydın, Çanakkale, Denizli, Karabük, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Niğde, Samsun, Tokat, Trabzon, Zonguldak) ile,
3. 2006-2007 öğretim yılında AGS Liselerinde görevli desen çalışmaları dersi öğretmenlerinin görüşleri ile,
4. Verilerin toplanması ise kullanılan ölçme aracı ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren, örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ile aracın uygulanması ile elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılacak istatistiksel yöntem ve teknikler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada varolan durumu betimleyici niteliğe uygun olan tarama modeli kullanılmıştır. Özellikle öğretim programlarındaki aksaklık ve eksikliklerin belirlenmesinde, uzmanların, öğretmenlerin, velilerin, yöneticilerin vb. görüşlerinin alınması gerekmektedir. Bu tip çalışmalarda da Tarama (Survey) modeli kullanılması gerekir (Erden, 1998: 58).

Araştırma bulguları ankete dayalı verilerden oluşmaktadır. Ayrıca araştırma konusu ilgili alanyazın taranması, öğretim programlarının incelenmesi ve resim öğretmenlerinin görüşleri ile betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki AGS Liseleri oluşturmaktadır. Evreni temsil eden örnekleme belirlemek için Küme Örneklem Yöntemi kullanılmıştır. Örneklem, Adana, Aksaray, Ankara, Çanakkale, Denizli, Trabzon, Kırşehir, Bartın, Aydın, Kayseri, Kırklareli, Niğde, Tokat, Zonguldak ve Samsun AGS Liseleri'nde görev yapan Desen Çalışmaları dersi öğretmenlerinden oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri, uzman görüşleri alınarak hazırlanan anket formu yoluyla elde edilmiş ve SPSS 11.0 programıyla bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans (f), aritmetik ortalama (X) ve Tek Faktörlü Varyans

Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anketin (veri toplama aracı) geçerlik ve güvenilirlik testi yapılarak Ek-3'te sunulmuş olup alfa değerinin (0,9662) düzeyinde olduğu, böylelikle uygulanan anketin güvenilir olduğu görülmüştür.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde Araştırmanın evreni olan Adana, Aksaray, Ankara, Çanakkale, Denizli, Trabzon, Kırşehir, Bartın, Aydın, Kayseri, Kırklareli, Niğde, Tokat, Zonguldak ve Samsun AGS Liselerinde görev yapan Desen Çalışmaları dersine giren öğretmenlere uygulanan 8’i kişisel 30’u öğretim programlarının öğelerine ilişkin 38 kapalı ve 1 açık uçlu sorunun yer aldığı anketten elde edilen bilgiler neticesinde SPSS 11.0 programındaki frekans (f), aritmetik ortalama (X) ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarından elde edilen bulgular ışığında yorumlar yapılmıştır.

3.1. AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kişisel bilgilere ilişkin olarak, 15 AGS Lisesindeki öğretmenlere; görev yaptıkları okulun adı ve görev yaptıkları okulun kuruluş tarihinin yanı sıra, cinsiyet durumları, mesleki kıdemleri, AGS Lisesindeki hizmet süreleri, eğitim düzeyleri, mezun oldukları fakültedeki program geliştirme ve öğretim programları konusunda aldıkları eğitimin yeterlilik durumları, meslekleri / branşlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlere katılım durumları ile ilgili olarak toplam 6 soru sorulmuş ve elde edilen bilgiler ışığında bulgular ve yorumlar yapılmıştır.

Tablo 5. Deneklerin Cinsiyete, Mesleki Kıdeme, Hizmet Süresine ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

	<i>AGSL Öğretmenleri</i>	
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	40	
Erkek	42	51,2
<u>Toplam</u>	82	100,0
Kıdem		
0-5 yıl	4	4,9
6-10 yıl	30	36,6
11-15 yıl	32	39,0
16-20 yıl	8	9,8
20 yıl ve üzeri	8	9,8
<u>Toplam</u>	82	100,0
Hizmet Süresi		
0-5 yıl	48	58,5
6-10 yıl	29	35,4
11 yıl ve üzeri	5	6,1
<u>Toplam</u>	82	100,0
Eğitim Düzeyi		
Lisans	63	76,8
Yüksek Lisans	18	22,0
Doktora	1	1,2
<u>Toplam</u>	82	100,0

Tablo 5’de görüldüğü gibi ankete toplam 82 AGS Lisesi öğretmeni katılmıştır. Bunun %48,8 (40 kişi)’i kadın geri kalan %51,2 (42 kişi)’si ise erkektir.

Ankete katılan katılımcıların % 4,9’u (4 kişi) 0-5 yıllık öğretmen olarak en az yüzdeye sahiptir. En fazla yüzdeye sahip olan grup ise % 39 (32 kişi) ile 11-15 yıl arası öğretmenlerdir. Yine tablonun geneline bakılacak olursa büyük bir çoğunluğun 6-10 yıldan fazla kıdeme sahip olduğu görülebilmektedir.

Tablo 5’de görüldüğü gibi % 58,5’i (48 kişi) 0-5 yıl, % 35,4’ü (29 kişi) 6-10 yıl, % 6.1’i (5 kişi) 11 yıl ve üzeri hizmet süresine sahiptir. Verilerden de görüldüğü gibi 0-5 yıl arası hizmet süresine sahip olan öğretmen sayısının en fazla olduğu görülmekte, 11 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip olanların sayısının ise en az olduğu görülmektedir. Buradan AGS Liselerindeki genel öğretmen yapısının genç, dinamik ve mesleğin başlangıcında olduğu söylenebilir.

Ankete katılan öğretmenlerin eğitim düzeyine bakıldığında katılımcıların % 76,8'i (63 kişi) lisans, %22'si (18 kişi) yüksek lisans ve sadece %1,2'si (1 kişi) doktora eğitimi aldığı görülmektedir. Buradan öğretmenlerimizin çok az bir bölümünün akademik anlamda kariyer düşüncesinin bulunduğu ya da buna olanak bulunduğu kanısına varılabilir.

Tablo 6. Deneklerin Lisans Eğitimindeki Program Geliştirme Dersine Yönelik Görüşleri ve Hizmetiçi Eğitim Bilgileri

	<i>AGSL Öğretmenleri</i>	
	n	%
Mezun olduğunuz fakültedeki program geliştirme ve öğretim programları konusunda aldığınız eğitimin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?		
Evet	51	62,2
Hayır	31	37,8
Toplam	82	100,0
Mesleğinizle/branşınızla ilgili hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlerine katıldınız mı?		
Hiç Katılmadım ve Katılmayı da Gerekli Görmüyorum	4	4,9
Hiç Katılmadım ama katılmayı düşünüyorum	34	41,5
Bir Kez Katıldım	16	19,5
Bir Kez Katıldım	6	7,3
Bir Kez Katıldım	22	26,8
Toplam	82	100,0

Tablo 6'da Ankete katılan öğretmenlerin “mezun olduğunuz fakültedeki program geliştirme ve öğretim programları konusunda aldığınız eğitimin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar görülmektedir. Katılımcıların % 62,2'si (51 kişi) soruya evet %37.8'i (31 Kişi) ise hayır yanıtı vermiştir. Buradan öğretmenlerin çoğunluğunun aldıkları eğitimin yeterli olduğuna inandıkları sonucuna varılabilir.

Katılımcılara “mesleğinizle / branşınızla ilgili hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlerine katıldınız mı? ” sorusu yöneltilmiş % 4,9'u (4 kişi) hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli görmüyorum, % 41,5 'i (34 kişi) hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum, % 19,5'i 16 kişi bir kez katıldım, % 7,3'ü (6 kişi) iki kez katıldım, % 26,8'i (22 kişi) üç kez ve daha çok katıldım yanıtını vermişlerdir. Buradan katılımcı öğretmenlerin büyük bir kısmının kurslara katıldığı ya da en azından katılmaya istekli olduğu sonucuna varılabilir.

3.2. AGSL Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Öğelerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretim programlarının öğelerine ilişkin olarak, 15 AGS Lisesindeki öğretmenlere; amaçlar/hedefler ve içerik/kapsam öğelerine ilişkin toplam 30 soru sorulmuş ve elde edilen bilgiler ışığında bulgular ve yorumlar yapılmıştır.

3.2.1. Amaçlar/Hedefler Öğesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 7. Deneklerin AGSL Desen Dersinin Amaç/Hedeflere Yönelik Görüşleri

Amaçlar/Hedeflere Yönelik Sorular	Davranış Düzeyleri							
	Tamamen Katılıyorum		Büyük Ölçüde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Programın amaçları, açık-seçik anlaşılmaktadır.	13	15,9	32	39,0	29	35,4	8	9,8
Programda belirtilen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.	15	18,3	33	40,2	32	39,0	2	2,4
Program hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir.	13	15,9	29	35,4	34	41,5	6	7,3
Programın hedefleri, dersin kapsamı/içeriği ile tutarlıdır.	11	13,4	32	39,0	37	45,1	2	2,4
Programın hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir.	13	15,9	27	32,9	32	39,0	10	12,2
Program, öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterlidir.	9	11,0	19	23,2	41	50,0	13	15,9
Hedef davranışları (kazanımları) derslerdeki etkinlikler konularla öğrencilere öğretilebilecek niteliktedir.	9	11,0	33	40,2	35	42,7	5	6,1
Programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunmaktadır.	11	13,4	24	29,3	43	52,4	4	4,9
Programın amaçları birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	8	9,8	26	31,7	43	52,4	5	6,1
Programın amaçlar davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.	7	8,5	17	20,7	47	57,3	11	13,4

Bu tezin veri tabanını oluşturan öğretmenlere uygulanan ankette bulunan amaçlar/hedeflere yönelik soruların (6,8,9,10,11,16,22,24,29,30.ncu sorular) sıralanışı, bulgu ve yorumları yukarıya çıkarılmıştır.

“Programın amaçları, açık-seçik anlaşılmaktadır.” biçimindeki düşünceye katılımcı öğretmenlerin %’u (13 kişi) tamamen katılıyorum, % 39’u (32 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 25,4 (29 kişi) kısmen katılıyorum, % 9,8’i (8 kişi) katılmıyorum şeklindeki yaklaşımlarıyla karşılaşılmıştır. Bu tip bir yaklaşıma da büyük bir oranla (kısmen de olsa) olumlu katılımın olduğu gözlenmektedir.

“Programda belirlenen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.” düşüncesinin genel kabul gördüğü aşağıdaki verilen yanıtların genel eğiliminden ve yüzdelereinden anlaşılabilir. %18,3 (15 kişi) tamamen katılıyorum, % 40,2’u (33 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 39,0 (32 kişi) kısmen katılıyorum, % 2,4’i (2 kişi) katılmıyorum. Programda belirlenen hedeflerin öğrencilerin düzeyine uygunluğu görüşü hakimdir.

Ankete katılan öğretmenlerin “program hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir”. şeklindeki yaklaşım hakkındaki düşünceleri şu şekildedir; %15,9 (13 kişi) tamamen katılıyorum, % 35,4’u (29 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 41,5 (34 kişi) kısmen katılıyorum, % 7,3’ü (6 kişi) katılmıyorum. Verilen yanıtlardan görüleceği üzere ankete şimdiye kadar ki sorularına verilen yanıtlara paralel olarak genel bir kabul söz konusudur. Beğenilmeyen yada hoşnut olunmayan bazı yönleri olsa da genel anlamda bu düşüncenin desteklendiği görülebilir.

Ankete katılan öğretmenler “program hedefleri, dersin kapsamı/içeriği ile tutarlıdır.” şeklinde yöneltilen soruya; %13,4 (11 kişi) tamamen katılıyorum, % 39’u (32 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 45,1 (37 kişi) kısmen katılıyorum, % 2,4’ü (2 kişi) katılmıyorum, şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Öğretmenlerimizin çok az bir kısmı işlenen derslerin hedefleri, kapsamı ve içeriğinin tutarsız olduğunu düşünürken (%2,4’ü) geri kalan kısım katılmaktadır. En fazla oran ise %45,1’le büyük ölçüde katılıyorum yanıtında görülmektedir.

Katılımcılara “program hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir.” şeklindeki yaklaşıma verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir. %15,9 (13 kişi) Tamamen katılıyorum, % 32,9’u (27 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 39 (32 kişi) kısmen katılıyorum, % 12,2’si (10 kişi) katılmıyorum. Verilen

yanıtların genel olarak değerlendirilmesinde ise %12.2'lik gibi yadsınamayacak büyük bir grup yukarıdaki yaklaşıma katılmamakta, en fazla yüzde ise %39 ile kısmen katılıyorum yanıtında görülmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin “program, öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterlidir.” düşüncesine katılıp katılmama durumu aşağıdaki gibidir. %11 (9 kişi) tamamen katılıyorum, % 23,2'i (19 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 50 (41 kişi) kısmen katılıyorum, % 15,9'si (13 kişi) katılmıyorum. Tablodaki verilerden de anlaşılacağı gibi verilen öngörüye % 50 lik bir kısım kısmen de olsa katılmaktadır. Ancak tamamen katılan öğretmenlerin oranının %11 gibi az bir seviyede olduğu göz önüne alınacak olursa uygulanan programın gelecekteki ihtiyaçlara yanıt vermekte bazı eksiklerinin olduğu söylenebilir.

Ankete katılan öğretmenlere; “hedef davranışları (kazanımları) derslerdeki etkinliklerle konularla öğrencilere öğretilebilecek niteliktedir.” görüşü hakkındaki düşünceleri sorulmuş ve şu yanıtlar alınmıştır: % 11'i (9 kişi) tamamen katılıyorum, % 40,2'si (33 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %42,7'i (35 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1'si (5 kişi) katılmıyorum. Verilerden de görüleceği üzere büyük ölçüde katılıyorum ve kısmen katılıyorum yanıtlarının ağırlıkta olması programın hedef davranışları derslerdeki etkinliklerle/ konularla öğrencilere öğretilebilecek nitelikte olduğu düşüncesini desteklemektedir. Ancak ağırlıkta olmakla beraber çekincelerin olduğu da açıktır.

Katılımcı öğretmenlere; “programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunmaktadır” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar ise şöyledir. % 13,4'ü (11 kişi) tamamen katılıyorum, % 29,3'ü (24 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %52,4'ü (43 kişi) kısmen katılıyorum, % 4,9'si (4 kişi) katılmıyorum. Verilen yanıtlara bakıldığında %4,9 oranla katılmıyorum en az seviyededir. % 52,4 oranla kısmen katılıyorum ise en yüksek seviyededir. Buradan da hedef alınan konular ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum sağlar savını destekler niteliktedir.

Katılımcı öğretmenlerin “programın amaçları birbiriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek niteliktedir” sorusuna verdikleri yanıtlar şu şekildedir. % 9,8’i (8 kişi) tamamen katılıyorum, % 31,7’ü (26 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 52,4’ü (43 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’ü (5 kişi) katılmıyorum. Yukarıdaki yaklaşıma katılmıyorum yanıtının oranı % 6,1 lik bir oranla en düşük seviyededir. Buradan hareketle diğer yanıtların oranlarının yüksek olması programın tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olduğu sonucuna varılabilir.

Öğretmenlere “programda amaçlar davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmıştır” sorusu sorulmuş ve alınan yanıtlar şöyle olmuştur. % 8,5’i (7 kişi) Tamamen katılıyorum, % 20,7’ü (17 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 57,3’ü (47 kişi) kısmen katılıyorum, % 13,4’ü (11 kişi) katılmıyorum. Verilen yanıtlara bakıldığında % 57,3’lük bir oranla kısmen katılıyorum yanıtının en fazla yüzdeye sahip olduğu gözlenmektedir. En az orana sahip olan ise % 8,5 ile tamamen katılıyorum yanıtı almıştır. Buradan genel eğilimin uygulanan programın amaçları davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmıştır olmasına rağmen, % 13,4 (11 kişi) gibi azımsanmayacak katılmıyorum yanıtı ise programda amaçların davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmadığı görüşünü belirtmektedir.

3.2.2. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 8. Deneklerin AGSL Desen Dersinin İçerik/ Kapsamına Dair Görüşleri

<i>Kapsam /İçeriğe Yönelik Sorular</i>	Davranış Düzeyleri							
	Tamamen Katılıyor		Büyük Ölçüde Katılıyor		Kısmen Katılıyor		Katılmıyor	
	%	n	%	n	%	n	%	N
Konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır	11	13,4	35	42,7	31	37,8	5	6,1
Programda yer alan etkinlikler/konular çağdaş yaklaşımlar içermektedir.	11	13,4	28	34,1	35	42,7	8	9,8
Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır.	17	20,7	27	32,9	31	37,8	7	8,5
Konular, süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır.	12	14,6	31	37,8	36	43,9	3	3,7
Programda bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verilmektedir.	15	18,3	24	29,3	38	46,3	5	6,1
Konular programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	10	12,2	36	43,9	31	37,8	5	6,1
Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	10	12,2	23	28,0	44	53,7	5	6,1
Programın kapsamı/içeriği, geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	12	14,6	34	41,5	31	37,8	5	6,1
Programın içeriği, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.	15	18,3	25	30,5	34	41,5	8	9,8
Program çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	12	14,6	19	23,2	31	37,8	20	24,4
Programda belirtilen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.	6	7,3	35	42,7	36	43,9	5	6,1
Programda yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstericidir.	9	11,0	24	29,3	32	39,0	17	20,7
Üniteler, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	7	8,5	29	35,4	42	51,2	4	4,9
Konular ve etkinlikler, öğrencinin diğer atölye derslerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir.	7	8,5	35	42,7	34	41,5	6	7,3
Dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterlidir.	7	8,5	26	31,7	44	53,7	5	6,1
Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.	6	7,3	20	24,4	42	51,2	14	17,1
Programın içeriği, gerçekleştirebilecek nitelikte düzenlenmiştir.	9	11,0	33	40,2	38	46,3	2	2,4
Programın içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretme ilkelerine uygundur.	7	8,5	33	40,2	41	50,0	1	1,2
Desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saati, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir	8	9,8	12	14,6	19	23,2	43	52,4
Programda ünitelere ve konulara ayrılan süreler yeterlidir.	7	8,5	11	13,4	27	32,9	37	45,1

Bu tezin veri tabanını oluşturan öğretmenlere uygulanan ankette bulunan kapsam/içeriğe yönelik soruların (1,2,3,4,5,7,12,13,14,5,17,18,19,20,21,23, 25,26, 27 28.nci sorular) sıralanışı, bulgu ve yorumları yukarıya çıkarılmıştır.

Tablo 8’de “konular, önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır” şeklindeki soru katılımcılar tarafından %13,4’ü (11 kişi) tamamen katılıyorum, % 42,7 (35 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %37,8 (31 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’i (5 kişi) katılmıyorum şeklinde yanıtlanmıştır. Katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan da görüleceği gibi büyük bir çoğunluk konuların önem sırasına göre sıralandığı görüşüne katılmışlardır.

AGS Liselerinde çalışan öğretmenler; “Programda yer alan etkinlikler/konular çağdaş yaklaşımlar içermektedir” şeklindeki yaklaşıma %13,4 (11 kişi) tamamen katılıyorum, %34,1’i (28 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %42,7 (35 kişi) kısmen katılıyorum, %9,8’i (8 kişi) katılmıyorum şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Ankete katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı (%42,7’si kısmen de olsa) hali hazırda uygulanan eğitim programının çağdaş yaklaşımlar içerdiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerimiz “Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır” şeklindeki yaklaşıma; % 20,7 (17 kişi) tamamen katılıyorum, %32,9’u (27 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 37,8 (31 kişi) kısmen katılıyorum, % 8,5’i (7 kişi) katılmıyorum şeklindeki görüşlerini belirtmişlerdir. Verilen yanıtların toplam yüzdeleri değerlendirildiğinde oldukça büyük bir çoğunluğun bu görüşe katıldıkları gözlenmektedir.

“Konular, süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır” sorusu katılımcılara yöneltilmiş katılımcılar ise; % 14,6 (12 kişi) tamamen katılıyorum, %37,8’u (31 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 43,9 (36 kişi) kısmen katılıyorum, % 3,7’i (3 kişi) katılmıyorum şeklindeki görüşlerini bildirmişlerdir. Verilen yanıtların toplam yüzdeleri değerlendirildiğinde oldukça büyük bir çoğunluğun bu görüşe katıldıkları gözlenmektedir.

Katılımcı öğretmenlerin “Programda, bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verilmektedir.” düşüncesiyle ilgili görüşleri sorulduğunda öğretmenler; % 18,3 (15 kişi) tamamen katılıyorum, % 29,3’u (24 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 46,3 (38 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’i (3 kişi) katılmıyorum şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Yanıtları değerlendirmeye aldığımızda ise önceki

sorulara verilen yanıtlara paralel olarak genelde öğretmenler bu konudaki olumlu düşüncelerini belirtmişlerdir. Katılmayan çok az öğretmen bulunmaktadır.

Ankete katılan öğretmenlere “Konular, programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.” sorusu yöneltilmiştir. Verilen yanıtlar ve oranları şöyledir. %12,2 (10 kişi) tamamen katılıyorum, % 43,9’u (36 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 37,8 (31 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’i (5 kişi) katılmıyorum. Uygulanan programdan memnuniyetin genelde ağırlıkta olduğu söylenebilir. Bu düşünceye katılmayan sayısının az olmasından böylesi bir sonuca ulaşmak mümkündür.

AGS Liselerinde çalışan öğretmenler “Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir” sorusuna %12,2 (10 kişi) tamamen katılıyorum, % 28’i (23 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 53,7 (44 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’si (5 kişi) katılmıyorum. şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Ankete katılan katılımcıların %53,7’si (44 kişi) ünite ve konuların dengeli ve düzenli olduğuna kısmen katıldığı görülmekte en az ise %6,1 oranla katılmıyorum seçeneğinde karşımıza çıkmaktadır. Çoğunluğu ünite ve konuların sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım gösterdiği fikrinde hemfikirdir.

“Programın kapsamı/içeriği, geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir” şeklindeki yaklaşıma öğretmenlerimiz; %14,6 (12 kişi) tamamen katılıyorum, % 41,5’i (34 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 37,8 (31 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’si (5 kişi) katılmıyorum şeklinde yanıtlar vermişlerdir. Tablodan da görüleceği üzere katılımcıların % 41.5 gibi büyük bir oranı yukarıdaki yaklaşıma büyük ölçüde katıldığını belirtmiş en az yüzde ise % 6.1 ile katılmıyorum yanıtında görülmektedir. Buradan da uygulanan programın geçmişte öğretilenleri desteklemekte olduğu sonucuna varılabilmektedir.

“Programın içeriği, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir” sorusu öğretmenlere yöneltilmiş ve alınan yanıtlar aşağıdaki gibidir. %18,3’ü (15 kişi) tamamen katılıyorum, % 30,5’i (25 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 41,5 (34 kişi) kısmen katılıyorum, % 9,8’si (8 kişi) katılmıyorum. Verilerden de anlaşılacağı üzere uygulanan programın gelecekteki öğrenmelere katkıda bulunacağı ve hazırlık amacıyla olacağı genel kabul görmektedir. Bu görüşe en fazla katılım

%41,5 gibi büyük bir yüzdeyle kısmen katılıyorum seçeneğinde görülmekte en az katılım ise % 9.8 ile katılmıyorum seçeneğinde görülmektedir.

“Program, çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanmıştır” sorusuna ankete katılan öğretmenlerin genel yaklaşımları aşağıdaki gibidir. %14,6’ü (12 kişi) tamamen katılıyorum, % 23,2’i (19 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 37,8 (31 kişi) kısmen katılıyorum, % 24,4’si (20 kişi) katılmıyorum. Daha önceki sorulara verilen yanıtlar ve yüzdelerinden farklı olarak %24.4 gibi bir çoğunluk programın çağdaş sanat yaklaşımlarını dikkate almadığı söylenmiştir. Her ne kadar %37.8 lik kısım çağdaş yaklaşımlarını dikkate alındığını kısmen de olsa katılmasına rağmen katılmayan oranının da yüksek olduğu görülmektedir.

Ankette “Programda yer alan konular öğrenci düzeyine uygunluk göstermektedir.” şeklinde sorulan soruya öğretmenlerin verdiği yanıtlar %7,3 (6 kişi) tamamen katılıyorum, % 42,7’si (35 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 43,9 (36 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’i (5 kişi) katılmıyorum şeklinde olmuştur. Verilen öngörüye tamamen katılma oranı % 7,3 gibi bir seviyeye düşük bir düzeydedir. Katılmıyorum oranı da % 6.1 oranda düşük bir seviyededir. Kısmen ve büyük ölçüde katılıyorum yanıtlarının ağırlıkta olması (%43,9 ve 42,7) programın öğrenci düzeyine uygun olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan AGS Lisesi Öğretmenlerinin “yapılacak etkinliklerde uygulanan programın öğretmenlere yol gösterip göstermeme durumu şu şekildedir;” %11 (9 kişi) tamamen katılıyorum, % 29,3’ü (24 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %39’u (32 kişi) kısmen katılıyorum, % 20,7’si (17 kişi) katılmıyorum. Verilerden de görüleceği gibi %11 lik bir kısım bu görüşe tamamen katılmaktadır. Ancak %20.7 gibi bir oran katılmadığını belirtmiştir. Kısmen katılanların oranının da %39 olduğu düşünülecek olursa programın pek yol gösterici olmadığı söylenebilir.

“Üniteler, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir” sorusu öğretmenlere yöneltilmiş, verilen yanıtlar şu şekildedir; %8,5 (7 kişi) tamamen katılıyorum, % 35,4’ü (29 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %51,2’si (42 kişi) kısmen katılıyorum, % 4,9’si (4 kişi) katılmıyorum. %4.9 gibi bir azınlığın katılmıyorum yanıtı vermesi ünitelerin, aşamalı ve birbirinin önkoşulu olduğu

görüşünü belirtmekle birlikte en yüksek orana sahip (%51.2) kısmen katılıyorum yanıtı programdaki ünitelerin tam anlamıyla bu koşulları sağlamadığı görüşünü akla getirmekle beraber ünitelerin aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlendiği fikrini desteklemektedir.

Katılımcılar “konular ve etkinlikler, öğrencinin diğer atölye derslerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir.” şeklindeki yaklaşıma %8,5 (7 kişi) tamamen katılıyorum, % 42,7’si (35 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %41,5’i (34 kişi) kısmen katılıyorum, % 7,3’si (6 kişi) katılmıyorum yanıtını vermişlerdir. Genel olarak öğretmenlerin bu fikre katıldıkları görülmektedir.

“Dersin kapsamı/içeriği, amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterlidir.” şeklindeki soruya katılımcı öğretmenler; %8,5 (7 kişi) tamamen katılıyorum, % 31,7’si (26 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %53,7’i (44 kişi) kısmen katılıyorum, % 6,1’si (5 kişi) katılmıyorum yanıtını vermiştir. Genel olarak öğretmenlerin bu fikre katıldıkları görülmektedir. Dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterli bulunmaktadır.

“Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.” düşüncesi hakkında öğretmenlerin görüşleri alındığında ise şu sonuçlar çıkmaktadır: % 7,3’ü (6 kişi) tamamen katılıyorum, % 24,4’si (20 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %51,2’i (42 kişi) kısmen katılıyorum, % 17,1’si (14 kişi) katılmıyorum. Tablodan da anlaşılacağı üzere katılmayanların oranı öteki sorularda verilen yanıtlara oranla yüksektir. kısmen katılıyorum oranı ise en yüksek seviyededir %51,2 çok yüksek bir seviyeye sahip olmasına rağmen tam anlamıyla öğrencilerin ilgisini çekemediği anlaşılmaktadır.

“Program içeriği, gerçekleştirilebilecek nitelikte düzenlenmiştir.” yaklaşımı hakkındaki öğretmenlerin düşüncesi sunulmuş ve; % 11,0’ü (9 kişi) tamamen katılıyorum, % 40,2’ü (33 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, %46,3’ü (38 kişi) kısmen katılıyorum, % 2,4’si (2 kişi) katılmıyorum yanıtları alınmıştır. Katılmıyorum (%2,4) yanıtını verenlerin yüzdesi göz önüne alınacak olursa program içeriğinin gerçekleştirilebilecek nitelikte olduğu yargısına varılabilir.

Katılımcıların “program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretme ilkelerine uygundur.” sorusuna verdikleri yanıtla şöyledir; % 8,5’i (7 kişi) tamamen katılıyorum, % 40,2’ü (33 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 50,0’ı (41 kişi) kısmen katılıyorum, % 1,2’si (1 kişi) katılmıyorum. Katılmıyorum oranlarına bakıldığında en az yüzdeye sahiptir (1.2) büyük ölçüde katılıyorum yanıtı ise en fazla yüzdeye sahiptir bütün bunları göz önüne alınacak olursa bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme-öğretme ilkelerine uygun olduğu söylenebilir.

“Desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saati konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir.” düşüncesine öğretmenlerin yaklaşımı şöyle olmuştur. % 9,8’i (8 kişi) tamamen katılıyorum, % 14,6’ü (12 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 23,2’ı (19 kişi) kısmen katılıyorum, % 52,4’ü (43 kişi) katılmıyorum yanıtlarını vermişlerdir. Buradaki katılmıyorum oranının yüksekliği (%52,4) dikkat çekecek oranda çoktur. Buradan ders saatinin yetersiz olduğu sonucuna çok rahatlıkla varılabilir.

“Programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yeterliliği” sorulmuş ve alınan yanıtlar şöyledir. % 8,5’i (7 kişi) Tamamen katılıyorum, % 13,4’ü (11 kişi) büyük ölçüde katılıyorum, % 32,9’ı (27 kişi) kısmen katılıyorum, % 45,1’ü (37 kişi) katılmıyorum. Katılmıyorum yanıtını veren % 45’lik yüksek bir oranla programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yetersiz olduğu görülebilmektedir

3.3. AGSL Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programına İlişkin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Yukarıda ankete katılan katılımcıların verdikleri yanıtlar frekans olarak değerlendirilmiştir. Aşağıda ise “ANOVA” testi yöntemiyle Katılımcılara yöneltilen: Mesleki Kıdem, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Hizmet Süreniz, Eğitim Durumunuz, Mesleğiniz/Branşınızla İlgili Hizmet İçi Eğitim Kursları yada Seminerlerine Katıldınız mı? şeklindeki bağımlı değişkenlerle anket içerisindeki sorulara verilen yanıtlar arasında nasıl bir ilişki olduğu araştırılmıştır.

3.3.1. Mesleki Kıdeme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

3.3.1.1. Amaç/Hedef Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 9. Mesleki Kıdemle Programın Hedeflerinin Bilişsel, Duyuşsal Ve Devinişsel Davranışlar Olarak Belirlenmesine İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,0000	,81650
6-10 yıl	30	2,7333	,90719
11-15 yıl	32	2,4063	,91084
16-20 yıl	8	2,7500	,70711
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	,70711

Tablo 10. Programın Hedeflerinin Bilişsel, Duyuşsal Ve Devinişsel Davranışlar Olarak Belirlenmesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	66,451		2,585	.043
Gruplarası	4	7,866	1,966		
Gruplarıçi	77	58,585	,761		

Tablo 9 ve 10'daki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programın hedeflerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programın hedeflerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmesi düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,585$; $p < .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 11-15 yıl ve 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, büyük ölçüde katılıyorum, 6-10 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 11. Mesleki Kıdemle Programın Öğrencilerin Sanatla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılama Katkı Sağlamalarında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	3,0000	,81650
6-10 yıl	30	2,8667	,89955
11-15 yıl	32	2,5625	,80071
16-20 yıl	8	3,2500	,46291
20 yıl ve üzeri	8	2,0000	,92582

Tablo 12. Programın Öğrencilerin Sanatla İlgili Gelecekteki İhtiyaçlarını Karşılamaya Katkı Sağlamalarında Yeterliliğine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	60,976		2,963	.025
Gruplarası	4	8,134	2,033		
Gruplarıçi	77	52,842	,686		

Tablo 11 ve 12'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programın öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterliliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programın öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterliliği düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,963$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 13. Mesleki Kıdeme Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	3,2500	,50000
6-10 yıl	30	2,9333	,73968
11-15 yıl	32	2,6563	,74528
16-20 yıl	8	3,0000	,75593
20 yıl ve üzeri	8	2,0000	,92582

Tablo 14. Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	51,122		3,200	.017
Gruplarası	4	7,287	1,822		
Gruplarıçi	77	43,835	,569		

Tablo 13 ve 14'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması

düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,200$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.1.2. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 15. Mesleki Kıdemle Programın Çağdaş Sanat Yaklaşımları Dikkate Alınarak Hazırlanmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,5000	1,00000
6-10 yıl	30	3,0000	1,05045
11-15 yıl	32	2,6875	,93109
16-20 yıl	8	2,8750	,35355
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	1,03510

Tablo 16. Programın Çağdaş Sanat Yaklaşımları Dikkate Alınarak Hazırlanmasına İlişkin Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	80,549		2,822	.031
Gruplarası	4	10,299	2,575		
Gruplarıçi	77	70,250	,912		

Tablo 15 ve 16'daki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programın çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programın çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,822$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 17. Mesleki Kıdemle Programda Yer Alan Konuların Öğrenci Düzeyine Uygunluk Göstermesine İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,7500	,95743
6-10 yıl	30	2,5667	,67891
11-15 yıl	32	2,5000	,67202
16-20 yıl	8	2,7500	,70711
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	,70711

Tablo 18. Programda Yer Alan Konuların Öğrenci Düzeyine Uygunluk Göstermesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	42,488		2,786	.032
Gruplarası	4	5,371	1,343		
Gruplarıçi	77	37,117	,482		

Tablo 17 ve 18'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programda yer alan konuların öğrenci düzeyine uygunluk göstermesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programda yer alan konuların öğrenci düzeyine uygunluk göstermesi düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,786$; $p < .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 19. Mesleki Kıdemle Programda Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Gösterici Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,7500	,95743
6-10 yıl	30	2,9000	,88474
11-15 yıl	32	2,5938	,91084
16-20 yıl	8	3,1250	,83452
20 yıl ve üzeri	8	1,8750	,83452

Tablo 20. Programda Yapılması Gereken Etkinlikler Konusunda Öğretmenlere Yol Gösterici Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	69,378		2,673	.038
Gruplarası	4	8,459	2,115		
Gruplarıçi	77	60,919	,791		

Tablo 19 ve 20'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programda yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol gösterici olması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programda yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol gösterici

olması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F=2,673$ $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 21. Mesleki Kıdemle Ünitelerin, Aşamalı Ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,5000	,57735
6-10 yıl	30	2,5667	,67891
11-15 yıl	32	2,5625	,71561
16-20 yıl	8	3,0000	,53452
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	,70711

Tablo 22. Ünitelerin, Aşamalı Ve Birbirinin Ön Koşulu Olacak Şekilde Düzenlenmesine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	42,451		3,614	.009
Gruplarası	4	6,710	1,677		
Gruplarıçi	77	35,742	,464		

Tablo 21 ve 22'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile ünitelerin, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri ünitelerin, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmesi düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,614$ $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 23. Mesleki Kıdemle Dersin Kapsamı/İçeriği Amaçları Gerçekleştirmek İçin Uygun ve Yeterli Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,5000	1,29099
6-10 yıl	30	2,6667	,71116
11-15 yıl	32	2,6875	,64446
16-20 yıl	8	2,6250	,51755
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	,70711

Tablo 24. Dersin Kapsamı/İçeriği Amaçları Gerçekleştirmek İçin Uygun ve Yeterli Olmasına İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	44,061		3,119	.020
Gruplarası	4	6,144	1,536		
Gruplarıçi	77	37,917	,492		

Tablo 23 ve 24'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterli olması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterli olması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,119$ $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 25. Mesleki Kıdeme Programın İçeriğinde Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırası, Öğrenme-Öğretmen İlkelerine Uygunluğuna İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	2,2500	,95743
6-10 yıl	30	3,4667	1,00801
11-15 yıl	32	3,2813	,85135
16-20 yıl	8	3,2500	,70711
20 yıl ve üzeri	8	2,1250	1,24642

Tablo 26. Programın İçeriğinde Yer Alan Bilgilerin Sunuluş Sırası, Öğrenme-Öğretmen İlkelerine Uygunluğuna İlişkin Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	84,256		4,236	.004
Gruplarası	4	15,196	3,799		
Gruplarıçi	77	69,060	,897		

Tablo 25 ve 26'daki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programın içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretmen ilkelerine uygunluğu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programın içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretmen ilkelerine uygunluğu düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 4,236$ $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl,

11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 27. Mesleki Kıdemle Programda Ünitelere ve Konulara Ayrılan Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

kıdem	n	X	Ss
0-5 yıl	4	3,0000	,81650
6-10 yıl	30	2,6667	,71116
11-15 yıl	32	2,5625	,75935
16-20 yıl	8	2,6250	,51755
20 yıl ve üzeri	8	1,7500	,70711

Tablo 28. Programda Ünitelere ve Konulara Ayrılan Sürelerin Yeterliliğine İlişkin Mesleki Kıdeme Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	46,305		3,081	,021
Gruplarası	4	6,388	1,597		
Gruplarıçi	77	39,917	,518		

Tablo 27 ve 28'deki sonuçlara göre öğretmenlerin kıdemleri ile programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yeterliliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin kıdem düzeyleri programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yeterliliği düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,081$ $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.2. AGS Liselerinde Hizmet Süresine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

3.3.2.1. Amaç/Hedef Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 29. AGS Liselerinde Hizmet Süresiyle Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Hizmet süresi	n	X	Ss
0-5 yıl	48	2,7292	,70679
6-10 yıl	29	2,3103	,66027
11 yıl ve üzeri	5	2,2000	1,30384

Tablo 30. Programın Amaçlarının Birbirleriyle Tutarlı ve Gerçekleştirilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin AGS Liselerinde Hizmet Süresine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	46,305		3,550	.033
Gruplarası	2	3,819	1,909		
Gruplarıçi	79	42,486	,538		

Tablo 29 ve 30'daki sonuçlara göre öğretmenlerin hizmet süreleri ile programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin hizmet süresiyle programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,550$; $p < .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, kısmen katılıyorum, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenlerin büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.2.2. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 31. AGS Liselerinde Hizmet Süresiyle Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

Hizmet süresi	n	X	Ss
0-5 yıl	48	3,3958	,70679
6-10 yıl	29	2,7931	1,08169
11 yıl ve üzeri	5	2,8000	1,64317

Tablo 32. Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin AGS Liselerinde Hizmet Süresine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	74,249		4,246	.018
Gruplarası	2	7,206	3,603		
Gruplarıçi	79	67,038	,849		

Tablo 31 ve 32'deki sonuçlara göre öğretmenlerin hizmet süreleri ile desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin hizmet süreleri desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği düzeyine göre 0.05 anlamlılık

düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 4,246$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenlerin kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.3. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

3.3.3.1. Amaç/Hedef Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Amaç/Hedef ögesine ilişkin soru maddeleri ve eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

3.3.3.2. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 33. Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi ile Programın İçeriğinin, Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlamaya Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

Eğitim Düzeyi	n	X	Ss
Lisans	63	2,2857	,90569
Yüksel Lisans	18	2,8889	,75840
Doktora	1	3,0000	...

Tablo 34. Programın İçeriğinin, Öğrencilerin Gelecekteki Öğrenmelerine Hazırlık Sağlamaya Yeterliliğine İlişkin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyine Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	66,061		3,535	.034
Gruplarası	2	5,426	2,713		
Gruplarıçi	79	60,635	,768		

Tablo 33 ve 34'deki sonuçlara göre öğretmenlerin eğitim düzeyi ile programın içeriğinin, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterliliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin eğitim düzeyi programın içeriğinin, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterliliği düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,535$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl arası hizmet süresindeki öğretmenlerin, büyük ölçüde katılıyorum, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenlerin ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.4. Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılıma İlişkin Bulgular ve Yorumlar

3.3.4.1. Amaç/Hedef Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 35. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Hedef Davranışların (Kazanımların) Derslerdeki Etkinlikler/Konularla Öğrencilere Öğretilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumu	n	X	Ss
Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum	4	3,0000	,81650
Hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum.	34	2,7059	,67552
Bir kez katıldım	16	2,3750	,80623
İki kez katıldım	6	2,0000	,63246
Üç kez ve daha çok katıldım	22	2,0909	,75018

Tablo 36. Hedef Davranışların (Kazanımların) Derslerdeki Etkinlikler/Konularla Öğrencilere Öğretilebilecek Nitelikte Olmasına İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	48,195		3,586	.010
Gruplarası	4	7,568	1,892		
Gruplarıçi	77	40,627	,528		

Tablo 35 ve 36'daki sonuçlara göre öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile hedef davranışların (kazanımların) derslerdeki etkinlikler/konularla öğrencilere öğretilebilecek nitelikte olması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları hedef davranışların (kazanımların) derslerdeki etkinlikler/konularla öğrencilere öğretilebilecek nitelikte olması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 3,586$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum ile hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum diyen öğretmenlerin kısmen katılıyorum, Bir kez katıldım, İki kez katıldım ile Üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Tablo 37. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Programdaki Ünitelerin Konuları İle Hedef Alınan Öğrenci Kazanımları Arasında Uyum Bulunmasına İlişkin Betimleyici Bulgular

Hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumu	n	X	Ss
Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum	4	2,7500	,50000
Hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum.	34	2,5882	,65679
Bir kez katıldım	16	2,5000	,81650
İki kez katıldım	6	2,1667	,75277
Üç kez ve daha çok katıldım	22	2,0455	,65300

Tablo 38. Programdaki Ünitelerin Konuları İle Hedef Alınan Öğrenci Kazanımları Arasında Uyum Bulunmasına İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	41,720		2,589	.043
Gruplarası	4	4,946	1,237		
Gruplarıçi	77	36,773	,478		

Tablo 37 ve 38'deki sonuçlara göre öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunması arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,589$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum, hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum ile Bir kez katıldım diyen öğretmenlerin kısmen katılıyorum, İki kez katıldım ile Üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.3.4.2. İçerik /Kapsam Ögesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 39. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımı ile Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Betimleyici Bulgular

Hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumu	n	X	Ss
Hiç katılmadım ve katılmayıda gerekli ve yararlı görmüyorum	4	2,2500	,95743
Hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum.	34	3,4706	,74814
Bir kez katıldım	16	2,8125	1,16726
İki kez katıldım	6	3,0000	1,09545
Üç kez ve daha çok katıldım	22	3,0909	,92113

Tablo 40. Desen Dersinin Öğretimi İçin Ayrılan Ders Saatinin, Konuların İçeriğinin Kazandırılmasında Yeterliliğine İlişkin Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kursları Ya da Seminerlerine Katılımına Göre Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	P
Genel	81	74,244		2,578	.044
Gruplarası	4	8,768	2,192		
Gruplarıçi	77	65,476	,850		

Tablo 39 ve 40'daki sonuçlara göre öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bir diğer anlatımla öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği arasında uyum bulunması düzeyine göre 0.05 anlamlılık düzeyinde önemli bir farklılık gösterir ($F= 2,578$; $p< .05$). Betimleyici istatistiklere bakıldığında Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum diyen öğretmenlerin büyük ölçüde katılıyorum şeklinde, hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum, Bir kez katıldım, İki kez katıldım ile Üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

3.4. Programların Genel Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen Düşüncelerinden Elde Edilen Bulgular (Açık Uçlu Soru ile)

AGS Liseleri Resim Bölümü alan derslerinden olan desen çalışmaları dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için programın amaçları, içeriği, konular, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirmesi, programda değiştirilmesi-geliştirilmesini istediğiniz hususlar ve başka konularla ilgili olarak belirtmekte yarar gördüğünüz görüş ve önerilerinizi lütfen kısaca belirtiniz.cümlesiyle ifade edilen açık uçlu soruya 82 öğretmenin 70 tanesi cevap vermiştir.

Bu cevaplarda genellikle haftalık desen ders saatlerinin yetersizliği, bu ders saati içinde programda gerçekleşmesi hedeflenen davranışların kazandırılmasında yaşanan zorluklar belirtilmiştir.

Ayrıca okulların fiziki yapılarının aynı olmadığı ve desen çalışmaları dersinin uygulanmasında fiziki yapıların önemli sorun teşkil ettiği, uygulamalarda sorunlar yaşandığı belirtilmiştir.

Dersle ilgili kaynak kitapların yetersizliği ve ayrıca okullarda bulunması gereken temel ders araç gereçlerinin (tepegöz, bilgisayar, ışıklı masa vb.) yetersizliği dersin işlenmesinde zorluk yarattığı belirtilmiştir.

Hizmetiçi eğitim kursları ve seminerlerin açılarak bu kurslara alan öğretmenlerinin teşvik edilerek katılımlarının sağlanmasının yararlı olacağı belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde AGS Liselerinde alan dersi olarak uygulanan Desen Çalışmaları Dersi öğretim programlarının öğretmenlere uygulanan anketle elde edilen verilerin analizi neticesinde ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar ışığında Desen Çalışmaları Dersi öğretim programlarının değerlendirilerek geliştirilmesine yönelik önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

AGS Liselerinde alan dersi olarak uygulanan Desen Çalışmaları Dersi öğretim programlarının değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırmada; 15 AGS Lisesinde görev yapan toplam (82) alan dersi öğretmenin bilgi ve görüşlerine başvurulmak üzere program öğelerinin değerlendirilmesine yönelik olarak 8 kişisel, 30 kapalı ve 1 açık uçlu sorudan oluşan anket düzenlenmiştir. Sonuçlar Frekans (f), aritmetik ortalama (X) ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ile elde edilmiş olup AGS Liseleri Desen Çalışmaları dersi öğretmenlerinin kişisel bilgilerine ilişkin sonuçlar, programın öğelerine yönelik sonuçlar ve programların genel değerlendirilmesine yönelik öğretmen düşüncelerinden elde edilen sonuçlar (açık uçlu soru ile) olmak üzere üç başlık altında aşağıya çıkarılmıştır.

4.1.1. AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmaya (82) öğretmen katılmış olup (40)'ı kadın, (42)'si ise erkektir. Katılımcı sayıları yaklaşık eşittir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin meslekteki kıdemine bakıldığında ; (4) kişi ile en az yüzdeye sahip grup 0-5 yıllık öğretmenler, en fazla yüzdeye sahip olan grup ise (32) kişi ile 11-15 yıl arası öğretmenlerdir. Buna rağmen araştırmaya katılan öğretmenlerin AGS Liselerindeki hizmet süresi incelendiğinde en fazla yüzdeye sahip grubun (48) kişi ile mesleğin henüz başındaki

0-5 yıllık öğretmenler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyine bakıldığında (63) kişilik çoğunlukla lisans eğitimi ile kaldıkları, (18) kişinin yüksek lisans yaptıkları, sadece (1) kişinin ise doktora eğitimi aldığı görülmektedir. (51) öğretmen mezun oldukları fakültedeki program geliştirme ve öğretim programları konusunda aldıkları eğitimin yeterlilik düzeyine olumlu cevap vermişler, (31)'i ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin (44)'ü meslekleri / branşlarıyla ilgili hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlere bir veya birkaç kez katıldıklarını söylemişler, (38)'i ise katılmadığını beyan etmiştir.

4.1.2. Programın Öğelerine Yönelik Sonuçlar :

Bu tezin veri tabanını oluşturan öğretmenlere uygulanan ankette bulunan amaç/hedeflere ve içerik /kapsama yönelik soruların frekans (f), aritmetik ortalama (X) ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) ile elde edilen sonuçları aşağıya çıkarılmıştır.

4.1.2.1. Amaç/Hedef Öğesine İlişkin Sonuçlar

Programın amaçlarının açık-seçik anlaşıldığı konusuna kısmen de olsa büyük bir oranla olumlu katılımın olduğu gözlenmektedir. Mesleğin olgunlaştığı yıllarda programın amaçlarının açık-seçik anlaşılabilirdiği görüşüne kayış olduğu yargısına varılabilmektedir. Bununla birlikte yıllar geçtikçe 16-20 yıl arasında hiç olumsuz düşünce kalmamakta ve yargıya olan güven daha da artmaktadır. Ayrıca seminerlere katılma sayısı arttıkça olumlu bakışın daha da arttığı görülmektedir.

Programda belirlenen hedeflerin öğrencilerin düzeyine uygunluğu, % 97,6 gibi çok büyük bir oranda genel kabul görmektedir.

Program hedeflerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmesi hususuna verilen yanıtlardan görüleceği üzere ankete şimdiye kadar ki sorularına verilen yanıtlara paralel olarak genel bir kabul söz konusudur. Beğenilmeyen yada hoşnut olunmayan bazı yönleri olsa da genel anlamda bu düşüncenin desteklendiği görülebilir. Ancak Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki

hizmet süresi arttıkça program hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir düşüncesinin olumsuzluk kazandığı sonucuna varılabilir.

Program hedeflerinin dersin kapsamı/içeriği ile tutarlılığı konusu % 97,6 gibi çok büyük bir oranda genel kabul görmektedir. Öğretmenlerin hizmet süreleri ile programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Hizmet süreleri 0-5 yıl arasında olanlar, genelde bu görüşe kısmen katılmakta iken, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenlerin büyük ölçüde katıldıkları görülmektedir. Buradan hareketle hizmet süresi arttıkça program hedeflerinin dersin kapsamı/içeriği ile tutarlılığı konusunun kabul gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Program hedeflerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları kapsayan bir anlayışla belirlenmesi konusuna verilen yanıtların genel olarak değerlendirilmesinde %12,2'lik gibi yadsınamayacak büyük bir grup katılmamakla birlikte program hedeflerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmesi hususu genel bir kabul görmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile programın hedeflerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışları kapsayan bir anlayışla belirlendiğine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 0-5 yıl, 11-15 yıl ve 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin bu görüşe büyük ölçüde katıldıkları, 6-10 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile AGS Liselerindeki hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin ise bu görüşe kısmen katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Programın öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterlilik durumuna %15,9 gibi azımsanmayacak bir oran katılmakta, % 50 gibi bir oran da kısmen katılmaktadır. Bu durum da programın öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında tam olarak yeterli olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca öğretmenlerin kıdemleri ile programın öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum

şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerde bu kaygı diğerlerine nazaran çok daha fazladır. Meslekte kıdem arttıkça bu kaygı azalmaktadır. AGS Liselerindeki hizmet süresinin artması ve hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlerine katılımın olması da program hakkındaki olumlu bakışı artırmaktadır.

Hedef davranışları (kazanımları) derslerdeki etkinliklerle/ konularla öğrencilere öğretilebilecek nitelikte olduğu genel olarak kabul görmektedir. Ancak yine de bazı kaygılar da yok değildir. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile hedef davranışların (kazanımların) derslerdeki etkinlikler/konularla öğrencilere öğretilebilecek nitelikte olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum ile hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum diyen öğretmenlerin kısmen katılıyorum, Bir kez katıldım, İki kez katıldım ile Üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. AGS Liselerindeki hizmet süresinin artması ve hizmetiçi eğitim kursları yada seminerlerine katılımın olması da bu konuya olumlu bakışı artırmaktadır.

Programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunma durumu genel olarak kabul görmektedir. Ancak yine de yukarıda olduğu gibi bazı kaygılar da yok değildir. Çünkü kısmen katılanların oranı %52,4 gibi büyük bir orandadır. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum, hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum ile bir kez katıldım diyen öğretmenlerin kısmen katılıyorum, iki kez katıldım ile üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

Programın amaçlarının birbiriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olduğu bazı kaygılarla birlikte genel olarak kabul görmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek

nitelikte olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

AGS Liselerindeki hizmet süresi ayrıca öğretmenlerin meslekteki kıdemi arttıkça programa ve programın amaçlarının birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirebilecek nitelikte olduğu görüşüne olan güven artmakta ve olumlu düşünce ağır basmaktadır.

Programda amaçların davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınması konusunda genel eğilim olumlu olmakla birlikte, % 13,4 gibi azımsanmayacak bir katılmıyorum yanıtı ise programda amaçların tam olarak davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmadığı görüşünü belirtmektedir. Ancak AGS Liselerindeki hizmet süresi ve öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça bu olumsuzluk gittikçe yerini olumluluğa bırakmaktadır.

4.1.2.2. İçerik/Kapsam Ögesine İlişkin Sonuçlar

Katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlardan da görüleceği gibi büyük bir çoğunluk konuların önem sırasına göre sıralandığı görüşüne katılmışlardır. Meslekte geçirilen yıllar ilerledikçe öğretmenlerde mesleğe yeni başlayan öğretmenlere nazaran konuların önem ve öncelik sırasına göre sıralandığı düşüncesi daha da yoğunlaşmaktadır. AGS Liselerindeki hizmet süresinin artması beraberinde konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır düşüncesinin yerleşmesine ve pekişmesine yol açmıştır.

Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır şeklindeki yaklaşıma verilen yanıtlar değerlendirildiğinde oldukça büyük bir çoğunluğun bu görüşe katıldıkları gözlenmektedir. Ancak lisans düzeyindeki öğretmenler bu yaklaşıma kısmen katılırken eğitim düzeyi arttıkça bu kaygıların yerini olumlu yaklaşıma bıraktığı görülmektedir.

Konular, süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır yaklaşımına verilen yanıtların toplam yüzdeleri değerlendirildiğinde oldukça büyük bir çoğunluğun bu

görüŖe katıldıkları gözlenmektedir. Mesleki yıl ilerledikçe özellikle 16-20 yıllar, bir başka deyiŖle meslekte en verimli yıllarda konuların süreklilik ve ardıllık ilkelerine göre sıralanışına olan inanç ve düşünce mesleğe yeni başlamış olanlara nazaran daha da artmaktadır. AGS Liselerindeki hizmet süresinin artmasıyla da bu düşüncenin AGS Liselerinde az bir süredir çalışanlara nazaran daha kuvvetli olduğu görülmektedir.

Programda, bir alt sınıfta verilen konun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verildiği hususu öğretmenlerin tamamına yakını tarafından kabul görmektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe ve hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlere katılım arttıkça bu kabul daha da artmaktadır. Ancak AGS Liselerinde hizmet süresi arttıkça öğretmenlerin programda bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verilmektedir şeklindeki düşünce hakkında kaygılarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Konuların programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlandığı hususu her kesimce büyük bir çoğunlukla kabul görmektedir.

Programdaki ünite ve konuların sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermesi hususu büyük bir çoğunlukla kabul görmekte, mesleki kıdemin artmasıyla ve mesleki seminerlere katılım arttıkça bu düşünce daha da güçlenmektedir. Ancak tersine AGS Liselerinde hizmet süresi arttıkça öğretmenlerin programdaki ünite ve konuların sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermesi hususunda çeşitli endişelerin hakim olduğu görülmektedir.

Programın kapsamı/içeriğinin geçmişte öğretilen konuları desteklediği hususu büyük bir çoğunlukla kabul görmekte, buradan da uygulanan programın geçmişte öğretilenleri desteklemekte olduğu sonucuna varılabilmektedir. Mesleki kıdemin ve tecrübenin ayrıca AGS Liselerinde hizmet süresinin artması öğretmenlerde öğretilen şeylerin daha önceki yıllarda öğretilenleri destekler nitelikte olduğu düşüncesinin artmasına neden olmaktadır. Ancak mesleki seminerlere katılım arttıkça bu düşünce zayıflamaktadır.

Programın içeriğinin öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlilik durumu konusunda verilerden de anlaşılacağı üzere uygulanan programın

gelecekteki öğrenmelere katkıda bulunacağı ve hazırlık amacıyla olacağı genel kabul görmektedir. Mesleki kıdemin artması programa ve yöneltilen sorudaki programın gelecekteki öğrenmelere yönelik hazırlık oluşturacağına olan güveni daha da arttırmaktadır. Öğretmenlerin eğitim düzeyi ile programın içeriğinin, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl arası hizmet süresindeki öğretmenler bu görüşe büyük ölçüde katılmakta iken, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri hizmet süresini tamamlamış olan öğretmenlerin bu görüşe kısmen katıldıkları görülmekte, buradan da öğretmenlerin eğitim düzeyi arttıkça olumsuz düşüncenin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Programın çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlandığı hususu genel kabul görmeye birlikte % 24,4'lük bir oran bu hususa katılmamaktadır. Daha önceki sorulara verilen yanıtlar ve yüzdelerinden farklı olarak katılmayan oranının yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe(yüksek lisans,doktora) bu konuda olumsuz düşünce ya da kaygılar artmaktadır. Ancak bu durumun tersine öğretmenlerin kıdemleri ile programın çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Buradan da mesleki deneyim geliştikçe ve kıdem ilerledikçe programın çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlandığı görüşünün daha da benimsendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Programda yer alan konuların öğrenci düzeyine uygunluk gösterme hususuna ankete katılan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu katılmaktadır. Öğretmenlerin kıdemleri ile programda yer alan konuların öğrenci düzeyine uygunluk göstermesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Meslekte kıdem arttıkça konuların öğrenci düzeyine uygunluk gösterdiği düşüncesi öğretmenlerde yerleşmiştir. 20 yıl ve üzeri yıla gelindiğinde ise katılmıyorum düşüncesi % 0

oranına gelmiş kısmen ve büyük ölçüde katılıyorum düşüncesi %86,6 oranını bulmuştur. Ayrıca AGS Liselerindeki hizmet süresi arttıkça öğretmenlerin düşüncelerinin gittikçe daha da olumlu hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Programın yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere pek yol gösterici olmadığı ankete katılan öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Şöyle ki ankete katılanların % 20,7'si (17 kişi) yapılması gereken etkinlikler konusunda programın pek yol gösterici olmadığını belirtmişlerdir. Bu düşünce daha ziyade AGS Liselerinde göreve yeni başlayan öğretmenlerde daha fazladır. Ayrıca, öğretmenlerin kıdemleri ile programda yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol gösterici olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklerden ulaşılan sonuçlara bakıldığında 20 yıla kadar mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, bu görüşe kısmen katıldıkları, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katıldıkları, yani programın yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere pek yol gösterici olmadığı görüşüne ulaşılmıştır.

Ünitelerin aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmesine (%51.2) gibi bir çoğunluğun kısmen katılması programdaki ünitelerin tam anlamıyla bu koşulları sağlamadığı görüşünü akla getirmekle beraber ünitelerin aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlendiği fikri kabul görmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile ünitelerin, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Mesleki kıdem yılı arttıkça güven oranında artış görülmekte, program ve ünitelerin birbirinin ön koşulu şeklinde düzenlendiği düşüncesinin daha sağlıklı ve yargılayıcı bir şekilde değerlendirildiği görülmektedir.

Konular ve etkinliklerin öğrencinin diğer atölye derslerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlendiği hususuna büyük ölçüde katılmaktadır. AGS Liselerinde hizmet süresi arttıkça ve mesleki eğitim seminerlerine katılan öğretmenlerin yukarıdaki düşünceye bakışı daha da olumlu yönde değişmiştir. Bu husus da bu konuda programı daha iyi algılayabildikleri ve yorumlayabildikleri sonucunu

vermektedir. Ancak mesleki kıdem arttıkça bu konuda öğretmenlerde bir güvensizliğin de olduğu görülmektedir.

Dersin kapsamı/içeriğinin amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterli bulunduğu anlaşılmış olup öğretmenlerin kıdemleri ile dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterli olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. öğretmenlerin mesleki kıdemi ve ayrıca AGS Liselerindeki hizmet süresi arttıkça bu görüş daha da olumlu yöne kaydığı kısmen katılım oranının tamamen katılıyorduma yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Programdaki ünite ve konuların öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alındığı genel olarak kabul görmekle beraber öğretmenlerin % 17,1'inin bu fikre katılmaması tam anlamıyla öğrencilerin ilgisini çekemediği sonucunu doğurmaktadır. Ancak bu fikir genel olarak mesleğe yeni başlayan öğretmenlerde hakim olup, öğretmenlerin mesleki kıdemi ve AGS Liselerindeki hizmet süresi arttıkça program ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır düşüncesine olumlu bakış artmıştır. Seminerlere katılım sayısının artması ya da seminerlere katılım da program hakkında daha olumlu düşünmeyi sağlamıştır.

Program içeriğinin gerçekleştirilebilecek nitelikte düzenlendiği fikri neredeyse ankete katılanların tamamınca kabul görmektedir. AGS Liselerindeki hizmet süresinin artmasıyla öğretmenlerde programın içeriğinin gerçekleştirebilecek nitelikte düzenlenmiştir düşüncesi daha da hakim bir düşünce olarak ortaya çıkmıştır.

Program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğrenme-öğretme ilkelerine uygun olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin kıdemleri ile programın içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretme ilkelerine uygunluğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir.

6-10 yıllık öğretmenlerde bu görüşe olumsuz bakış % 73,3 gibi yüksek seviyede iken 20 yıl ve üzeri yıllarda ise bakışın daha olumlu hale geldiği görülebilmektedir. Ancak bu durumun tersine AGS Liselerindeki hizmet süresinin artmasıyla ve eğitim düzeyinin yükselmesiyle bu hususa katılmama yönündeki düşüncelerin gözle görülür ölçüde arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği konusunda % 52,4 gibi çok büyük bir oran katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Buradan ders saatinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. öğretmenlerin hizmet süreleri ve öğretmenlerin hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumları ile desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saatinin, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında AGS Liselerindeki hizmet süresi 0-5 yıl, 6-10 yıl arası ve 11 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri, hizmetiçi eğitim ve seminerlere katılma durumlarına ilişkin olarak ta hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum diyen öğretmenlerin büyük ölçüde katılıyorum şeklinde, hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum, bir kez katıldım, iki kez katıldım ile üç kez ve daha çok katıldım diyen öğretmenlerin ise kısmen katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Neticede AGS Liselerindeki hizmet süresi arttıkça bu kaygının daha da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yeterliliği konusunda da % 45,1 gibi çok büyük bir oran katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Katılmıyorum yanıtını veren bu oranla programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yetersiz olduğu görülebilmektedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri ile programda ünitelere ve konulara ayrılan sürelerin yeterliliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Betimleyici istatistiklere bakıldığında 0-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin, kısmen katılıyorum, 20 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin ise büyük ölçüde katılıyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Ayrıca, AGS Liselerindeki hizmet süresi arttıkça bu kaygı daha da yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.3. Programların Genel Değerlendirilmesine Yönelik Öğretmen Düşüncelerinden Elde Edilen Sonuçlar (Açık Uçlu Soru ile)

AGS Liseleri Resim Bölümü alan derslerinden olan desen çalışmaları dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için programın amaçları, içeriği, konular, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirmesi, programda değiştirilmesi-geliştirilmesini istediğiniz hususlar ve başka konularla ilgili olarak belirtmekte yarar gördüğünüz görüş ve önerilerinizi lütfen kısaca belirtiniz. cümlesiyle ifade edilen açık uçlu soruya 82 öğretmenin 70 tanesi cevap vermiştir.

Bu cevaplarda genellikle haftalık desen ders saatlerinin yetersizliği, bu ders saati içinde programda gerçekleşmesi hedeflenen davranışların kazandırılmasında yaşanan zorlukların olduğu, desen çalışmaları dersinin uygulanmasında programın mükemmel hazırlandığı kabul edilse bile bu programın uygulanmasında fiziki yapıların yetersizliğinin önemli bir sorun oluşturduğu, uygulamalarda sorunlar yaşandığı belirtilmiştir. Dersle ilgili kaynak kitapların yetersizliği ve ayrıca okullarda bulunması gereken temel ders araç gereçlerinin (tepegöz, bilgisayar, ışıklı masa vb.) yetersizliğinin programın uygulanmasında zorluk yarattığı, hizmetiçi eğitim kursları ve seminerlerin açılarak bu kurslara alan öğretmenlerinin teşvik edilerek katılımlarının sağlanmasının yararlı olacağı belirtilmiş olup bu sorunların giderilmesi halinde programın daha etkili işleneceği ve dersin daha verimli olacağı sonucuna varılmıştır.

4.2. Öneriler

AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi konulu bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

Anadolu Liselerinin hazırlık sınıflarının kaldırılarak 4 yıllık lise kapsamına alınması sebebiyle hazırlık sınıflarının yerini alan 9. sınıfların öğretim programları bulunmamaktadır. Ortaöğretimde temel olan 9. sınıf eğitiminin başarılı olabilmesi için öğretim programlarının ivedi hazırlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Desen Çalışmaları dersi öğretim programının içeriğinde yer alan konuların öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) sıralanışı, öğrenci seviyesine uygun hale getirilip öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine, bir üst kuruma hazırlanmalarına yeterli olabilmesi için yeniden ele alınmalıdır.

Programdaki ünite ve konuların sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermesi için yeniden ele alınmalı, üniteler aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmeli, programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmalıdır.

Desen Çalışmaları dersi öğretim programı çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanmalı ve hazırlanacak program yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol gösterici olmalıdır.

Desen Çalışmaları dersinin öğretimi için ayrılan ders saati konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterli olacak şekilde artırılıp buna bağlı olarak da öğretim programında yer alan ünite ve konulara ayrılan süreler artırılmalıdır.

Programda amaçların davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınması sağlanmalı, amaçlar herkesçe aynı biçimde anlaşılacak şekilde ifade edilmeli, sınıf düzeyine göre özel amaçlar belirlenmeli ve dersin amaçları açık seçik ve anlaşılır olmalı, gözlenebilir öğrenci davranışlarına dönüştürülmelidir.

AGS Liselerince buldukları veya çevre illerdeki alan dersleriyle ilgili eğitim veren üst eğitim kurumlarıyla işbirliği yapılmalı, öğretmenlere yönelik seminerler

düzenlenmesi sağlanarak programların uygulanması ve algılanmasıyla ilgili akademisyenlerin görüşlerinden yararlanılmalıdır.

AGS Liselerinde görev yapan alan dersi öğretmenlerinin yeterliliği için 4 yıllık lisans eğitimi yeterli görülmemeli, yüksek lisans yapmaları, dil eğitimi almaları, öğretim programları, eğitim yöntemleri ve alanlarına ilişkin hizmetiçi eğitim faaliyetlerine, kurs ve seminerlere katılmaları sağlanmalı, bu faaliyetlerden elde ettiği tecrübeleri öğretim programlarının uygulanmasına yansıtılabilmeleri ve bunları öğrenci kazanımlarına dönüştürebilecek seviyeye getirmeleri sağlanmalıdır.

Okulların fiziki yapıları standart hale getirilmeli ve desen atölye derslikleri çoğaltılarak dersle ilgili kaynak kitaplar oluşturularak artırılmalı, ayrıca okullarda bulunması gereken temel ders araç gereçleri (tepegöz, bilgisayar, şovale, altlık vb.) programda öngörülen değişiklikler doğrultusunda gözden geçirilerek temin edilmelidir.

Sonuç olarak; AGS Liseleri Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programları yeniden çağın koşulları doğrultusunda, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak, öğrenciyi bir üst eğitim kurumuna hazırlayacak, AGS Liselerinde görev yapan tüm öğretmenlerin programın öğelerini anlamada ve uygulamada zorlanmayacağı şekilde geliştirilerek düzenlenmelidir. Bu maksatla, programı hazırlayanların, alanlarında uzman, bilimsel ve sanatsal araştırmaları takip eden, özümseyen, uygun program ve yöntemleri seçebilen kişilerden oluşturulmalı ve AGS Liselerinde görev yapan öğretmenler ve üniversitelerdeki akademisyenlerin görüşlerinden yararlanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- A.G.S.L. Yönetmeliği**, Resmi Gazete , Yayım Tarihi ve Sayısı : 16/12/2006
26378
- ARTUT, Kazım, **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Anı Yayıncılık, Ankara, 2001.
- BİLEN Mürüvvet, **Plandan Uygulamaya Öğretim**, Takav Yayıncılık, Ankara, 1993.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş, **Program Geliştirme: “Kaynak Metinler”**, Konya, 1997.
- ÇİLENTİ, Kamuran, **Fen Eğitimi Teknolojisi**, Kadioğlu Matbaası, Ankara, 1985.
- DEMİREL, Özcan, **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 1999.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi**, 3. Cilt, Y.E.M. Yayınları, İstanbul, 1997, ss.1402-1406.
- ERBAY, Mutlu, **Yüksek Öğretim Düzeyinde Sanat Eğitimi Programlarının Uluslar arası Bağlamda İncelenmesi**, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995.
- ERDEN, Münire, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Anı Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara, 1998.
- ERTÜRK, Selahattin, **Eğitimde Program Geliştirme**, Yelkentepe Yayınları, Ankara, 1986.
- ETİ, Erol, “Yaygın Sanat Eğitimi”, **2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu**, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul, 24-28 Ekim 1977, ss.1.
- ETİKE, Serap, **Kız Teknik Öğretim Okulları İçin Desen**, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Basımevi, Ankara, 2001.
- EYÜBOğLU, Bedri Rahmi, **Resme Başlarken**, İstanbul, 1977.

- FİDAN, Nurettin, **Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Alkım Kitapçılık Yayıncılık, Ankara, 1997.
- GENÇAYDIN, Zafer, “Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri”, **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi Sorunları**, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Şafak Matbaası, Ankara, 1990, ss.49.
- GÖKAYDIN, Nevide, **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**, 1. Basım, Sedir Yayınevi, Ankara, 1990.
- KINAYTÜRK, Hamit, “Sanatın İçinden”, **Sanat Çevresi** (Aylık Sanat Dergisi) Kültür ve Sanat Yayınları, Sayı:5, 1990. ss.3.
- KIRIŞOĞLU, Olcay, **Sanatta Eğitim, Görmek, Öğrenmek, Yaratmak**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2002.
- KIRIŞOĞLU, Olcay ve STOKROCKİ, Mary, **Ortaöğretim Sanat Öğretimi**, YÖK, Dünya Bankası M.E. Geliştirme Projesi, Ankara, 1997.
- Milli Eğitim Temel Kanunu ile İlköğretim ve Eğitim Kanunu,1987: 16.
- ODAR, İbrahim Veli, **Anatomi**, Cilt No:1, ?, Ankara, 1975.
- ÖZÇELİK, Durmuş Ali, **Eğitim Programları ve Öğretim:Genel Öğretim Yöntemi**, ÖSYM, Ankara, 1992.
- ÖZÇELİK, Durmuş Ali, **Okullarda Ölçme ve Değerlendirme**, ÜSYM, Ankara, 1981.
- ÖZDEN, Yüksel, **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 1999.
- PEKMEZCİ, Hasan, **Anadolu Güzel Sanat Liseleri İçin Desen**, M.E.B. Yayınları, Ankara, 2001.
- SAN, İnci, **Sanat ve Eğitim**, Ütopya Yayınevi, Ankara, 2004.
- SEZGİN, İlhan, **Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme**, Özkan Matbaacılık, Ankara, 1994.
- SÖNMEZ, Veysel, **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**, Öğretmen Yayınları, Ankara, 1985.
- SÖZER, Ersan, **Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimler Öğretimi**, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eskişehir, 1998.
- TANSUĞ, Sezer, **Resim Sanatının Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1993.

Tebliğler Dergisi Şubat 1998-2485 (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 30.12.1997 tarihli 185 Sayılı Kararı)

TEKCAN, Süleyman Saim ve GERMENER Ali Teoman, “Sanatsal Eğitim Bağlamında Yapabildiklerimiz ve Yapmamız Gerekenler Üzerine Görüşler”, **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferanslar**, Anadolu Üniversitesi Matbaası, Eskişehir, 1995.ss.85-90.

TEKİN, Halil, **Eğitimde Ölçme Değerlendirme**, Ankara, 1982.

TUNALI, İsmail, “Sanatta Eğitim Sorunu”, **1. Plastik Sanatlar Sempozyumu**, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 1985.

TURANİ, Adnan, **Sanat Terimler Sözlüğü**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1983.

TURGUT, İhsan, **Sanat Felsefesi**, Bilgehan Matbaası, İzmir, 1991.

TURGUT, M. Fuat, **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları**, Saydam Matbaacılık, Ankara, 1993.

TURGUT, M. Fuat, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, M.E.B. İstanbul, 1991.

VARIŞ, Fatma, **Eğitimde Program Geliştirme, Teori ve Teknikler**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1988.

WÖLFFLİN, Heinrich, **Sanat Tarihinin Temel Kavramları**, Çev: Hayrullah ÖRS, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1995.

YILDIRIM, Ayla, **Çağlar Boyunca Resim Sanatında Desen Egemenliği**, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1994.

YOLCU, Enver, **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

EKLER

**EK-1: Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi
İle İlgili Öğretmen Görüşleri Anketi**

EK-2: Anketin Bakanlık Onayı

EK-3: Anketin (Veri Toplama Aracı) Geçerlik ve Güvenilirlik Testi

Değerli Resim Öğretmeni

Bu anket, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki (AGSL) Desen dersi öğretim programının değerlendirilmesi ve desen dersinin işlenişi ile ilgili öğretmen görüşlerinin, karşılaşılan sorunların saptanması ve değerlendirilmesi amacıyla yönelik olarak yürütülen yüksek lisans tezi veri toplama aracı olarak hazırlanmıştır.

Elde edilen veriler, tez kapsamında ve bilimsel amaçlar çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu nedenle, verilen cevapların samimi ve dürüstçe olması, araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi açısından önemlidir.

Anket, iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde sekiz adet mesleki kimliğinize yönelik sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise, yukarıda da adı geçen Desen dersi öğretim programına yönelik düşüncelerinizi saptamaya çalıştığımız 30 adet soru bulunmaktadır.

Araştırmaya vereceğiniz bu değerli katkılarınız ve ilginizden dolayı teşekkür ederiz.

Danışman:

Yard. Doç. Dr. Enver YOLCU
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Seher YILDIZ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM

Aşağıdaki sorulara, kendinize en uygun olan cevapların önündeki parantez içine (x) işareti koyarak cevap veriniz.

01. Görev yaptığınız okulun adı? :.....

02. Görev yaptığınız okulun kuruluş tarihi? :.....

03. Cinsiyetiniz?

1. Bayan 2. Erkek

04. Mesleki kıdeminiz?

1. 0-5 Yıl 2. 6-10 Yıl 3. 11-15 Yıl 4. 16-20
 5. 20 Yıl ve üzeri

05. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki hizmet süreniz?

1. 0-5 Yıl 2. 6-10 Yıl 3. 11 Yıl ve üzeri

06. Eğitim düzeyiniz?

1. Lisans 2. Yüksek Lisans 3. Doktora 4. Sanatta Yeterlik

07. Mezun olduğunuz fakülte'deki program geliştirme ve öğretim programları konusunda aldığınız eğitimin yeterli olduğuna inanıyor musunuz?

1. Hayır 2. Evet

08. Mesleğinizle / branşınızla ilgili hizmetiçi eğitim kursları ya da seminerlerine katıldınız mı?

1. Hiç katılmadım ve katılmayı da gerekli ve yararlı görmüyorum
 2. Hiç katılmadım, ama katılmayı düşünüyorum
 3. Bir kez katıldım
 4. İki kez katıldım
 5. Üç kez ve daha çok katıldım

II. BÖLÜM

Aşağıda, 30 sorudan oluşan ve AGSL'deki Desen dersi öğretim programına yönelik sorular ve her biri karşısında da cevaplar yer almaktadır. Her soruya, size uygun cevabın yer aldığı hücre içindeki parantez içine (x) koyarak cevap veriniz:

Soru no	AGSL Desen dersi öğretim programına ilişkin değerlendirme soruları	Tamamen Katılıyorum (4)	Büyük Ölçüde Katılıyorum (3)	Kısmen Katılıyorum (2)	Katılmıyorum (1)
01	Konular, önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır.	()	()	()	()
02	Programda yer alan etkinlikler/konular çağdaş yaklaşımlar içermektedir	()	()	()	()
03	Konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır	()	()	()	()
04	Konular, süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır.	()	()	()	()
05	Programda, bir alt sınıfta verilen konun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verilmektedir.	()	()	()	()
06	Programın amaçları, açık-seçik anlaşılmaktadır.	()	()	()	()
07	Konular, programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	()	()	()	()
08	Programda belirlenen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.	()	()	()	()
09	Program hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir.	()	()	()	()
10	Program hedefleri, dersin kapsamı/içeriği ile tutarlıdır.	()	()	()	()
11	Program hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar olarak belirlenmiştir.	()	()	()	()
12	Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	()	()	()	()
13	Programın kapsamı/içeriği, geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	()	()	()	()
14	Programın içeriği, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.	()	()	()	()
15	Program, çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	()	()	()	()
16	Program, öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterlidir.	()	()	()	()
17	Programda yer alan konular öğrenci düzeyine uygunluk göstermektedir.	()	()	()	()
18	Program, yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstericidir.	()	()	()	()
19	Üniteler, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	()	()	()	()
20	Konular ve etkinlikler, öğrencinin diğer atölye derslerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir.	()	()	()	()
21	Dersin kapsamı/içeriği, amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterlidir.	()	()	()	()
22	Hedef davranışları (kazanımları) derslerdeki etkinliklerle/konularla öğrencilere öğretilebilecek niteliktedir.	()	()	()	()
23	Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.	()	()	()	()
24	Programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunmaktadır.	()	()	()	()
25	Program içeriği, gerçekleştirilebilecek nitelikte düzenlenmiştir.	()	()	()	()
26	Program içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretme ilkelerine uygundur.	()	()	()	()
27	Desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saati, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir.	()	()	()	()

28	Programda ünitelere ve konulara ayrılan süreler yeterlidir.	()	()	()	()
29	Programın amaçları birbiriyile tutarlı ve gerçekleştirilebilecek niteliktedir	()	()	()	()
30	Programda amaçlar davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.	()	()	()	()

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Resim Bölümü alan derslerinden olan Desen dersi öğretim programlarının daha etkili duruma getirilmesi için amaçları, içeriği, konuları, öğretme-öğrenme etkinlikleri, değerlendirme ilkeleri yanı sıra, programda değiştirilmesi-geliştirilmesini istediğiniz hususlar veya başka konularla ilgili olarak belirtmek istediğiniz görüş ve önerilerinizi, lütfen kısaca belirtiniz:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(Anket sona erdi. Yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.)

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.EGD.0.33.05.311- 608 / 2219
Konu : Araştırma İzni

02/05/2007

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 13.04.2007 tarih ve B.30.2.ÇAÜ.0.70.72.00.290-595/2873 sayılı yazı.
b) 28.02.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-311/1084 sayılı Makam Onayı ile Uygulamaya Konulan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Seher YILDIZ'ın “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Desen Çalışmaları Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi” konulu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak anketin Adana, Aksaray, Ankara, Aydın, Çanakkale, Denizli, Karabük, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Niğde, Samsun, Tokat, Trabzon ve Zonguldak illerindeki Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde uygulama izin talebi incelenmiştir.

Üniversiteniz tarafından kabul edilen onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen (4 sayfa – 30 sorudan oluşan) anketlerin belirtilen illerdeki Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

İlgi (b) Yönergenin 5. Maddesinin (o) bendi uyarınca taahhütnamenin ve araştırmanın bitiminde sonuç raporunun iki örneğinin Bakanlığımıza gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

02/5
İbrahim DEMİRER
Bakan a.
Daire Başkanı

- EK :
1- Anket Örneği (1 Adet-4 Sayfa)
2- Okul Listesi (1 Adet-1 Sayfa)

ANKETİN UYGULANACAĞI OKULLAR VE BİLGİLERİ

Sıra	İl	İlçe	Okul Adı	Web	Tel. kodu	Telefon	Faks	Resim öğretmeni sayısı
1	ADANA	SEYHAN	Adana Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	adanaagsl.k12.tr	322	435 50 06	431 89 70	11
2	AKSARAY	MERKEZ	Aksaray Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi		382	215 87 35	215 15 77	6
3	ANKARA	ÇANKAYA	Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	http://www.ankara-agsl.k12.tr	312	441 16 93	441 22 66	18
4	AYDIN	MERKEZ	Yüksel Yalova Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	www.aydinagsl.k12.tr	256	219 14 36	219 11 83	6
5	ÇANAĞKALE	MERKEZ	Hüseyin Akif Terzioğlu Anadolu Güzel Sn.Lisesi		286	218 10 33	218 10 34	5
6	DENİZLİ	MERKEZ	Hakkı Dereköylü Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	http://www.denizliagsl.net	258	373 51 69	373 81 78	7
7	KARABÜK	SAFRANBOLU	Safranbolu İMKB An.Güz.Sanatlar Lisesi		370	725 21 60	725 35 52	3
8	KAYSERİ	KOCASİNAN	Fevziye Memduh Gürgüpoğlu And.Güz.San.Lis.		352	337 06 12	339 86 80	7
9	KIRKLARELİ	LÜLEBURGAZ	Türkiye Elektrik Kur.Anad.Güzel San.Lis.		288	413 04 14	413 04 14	1
10	KIRŞEHİR	MERKEZ	Kırşehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	www.kirsehiragsl.k12.tr	386	213 82 92	212 45 44	4
11	NİĞDE	MERKEZ	Niğde Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	www.nagsl51.com.tr.tc	388	221 00 65	221 00 66	5
12	SAMSUN	MERKEZ	İlkadım Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi		362	231 61 01	231 61 02	8
13	TOKAT	MERKEZ	Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	www.tokatagsl.com	356	228 92 36	229 09 49	6
14	TRABZON	MERKEZ	Trabzon Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi		462	334 08 64	334 08 65	5
15	ZONGULDAK	EREĞLİ	Erdemir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	www.kdzeregliagsl.k12.tr	372	318 24 14	318 24 13	4

EK-3**Anketin (Veri Toplama Aracı) Geçerlik ve Güvenilirlik Testi**

		if Item Deleted	if Item Deleted	Total Correlation	if Item Deleted
1	Konular önem ve öncelik sırasına göre sıralanmıştır	73,5488	292,2260	,6274	,9655
2	Programda yer alan etkinlikler/konular çağdaş yaklaşımlar içermektedir.	73,4268	290,8650	,6312	,9655
3	konuların sıralanışı, öğretim ilkelerine göre (basitten zora, yakından uzağa, somuttan soyuta vb.) göre sıralanmıştır.	73,5732	286,9884	,7193	,9649
4	Konular, süreklilik ve ardılık ilkelerine göre sıralanmıştır.	73,5488	292,1272	,6449	,9654
5	Programda bir alt sınıfta verilen konunun bir üst sınıfta pekiştirilmesine fırsat verilmektedir.	73,5122	290,8702	,6239	,9655
6	Programın amaçları, açık-seçik anlaşılmaktadır.	73,5244	289,4871	,6621	,9653
7	Konular programda belirtilen amaçlara uygun olarak hazırlanmıştır.	73,5366	289,8567	,7311	,9648
8	Programda belirtilen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.	73,6585	290,6474	,6978	,9650
9	Program hedefleri öğrencilerin ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun olarak düzenlenmiştir.	73,5122	287,8826	,7431	,9647
10	Programın hedefleri, dersin kapsamı/içeriği ile tutarlıdır.	73,5488	290,3494	,7469	,9648
11	Programın hedefleri, bilişsel, duyuşsal ve devinışsel davranışlar olarak belirlenmiştir.	73,4390	286,3728	,7401	,9647
12	Programdaki ünite ve konular, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir dağılım göstermektedir.	73,3780	289,4232	,7391	,9648
13	Programın kapsamı/içeriği, geçmişte öğretilen konuları desteklemektedir.	73,5610	289,9036	,7033	,9650
14	Programın içeriği, öğrencilerin gelecekteki öğrenmelerine hazırlık sağlamaya yeterlidir.	73,4878	290,2529	,6114	,9657
15	Program çağdaş sanat yaklaşımları dikkate alınarak hazırlanmıştır.	73,1951	284,3812	,7286	,9649
16	Program, öğrencilerin sanatla ilgili gelecekteki ihtiyaçlarını karşılamaya katkı sağlamalarında yeterlidir.	73,2073	287,8207	,7238	,9648
17	Programda belirtilen hedefler, öğrencilerin düzeyine uygundur.	73,4268	290,6674	,7568	,9647

18	Programda yapılması gereken etkinlikler konusunda öğretmenlere yol göstericidir.	73,2195	286,2722	,7265	,9648
19	Üniteler, aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlenmiştir.	73,3902	290,5125	,7636	,9647
20	Konular ve etkinlikler, öğrencinin diğer atölye derslerine de katkı sağlayacak biçimde düzenlenmiştir.	73,4390	289,6567	,7624	,9646
21	dersin kapsamı/içeriği amaçları gerçekleştirmek için uygun ve yeterlidir.	73,3415	289,4622	,7920	,9645
22	Hedef davranışları (kazanımları) derslerdeki etkinlikler konularla öğrencilere öğretilebilecek niteliktedir.	73,4756	289,4377	,7563	,9647
23	Programdaki ünite ve konular öğrencilerin ilgilerini çekebilecek biçimde ele alınmıştır.	73,1341	290,4633	,7275	,9652
24	programdaki ünitelerin konuları ile hedef alınan öğrenci kazanımları arasında uyum bulunmaktadır.	73,4268	289,7538	,6734	,9648
25	Programın içeriği, gerçekleştirebilecek nitelikte düzenlenmiştir.	73,5122	291,5369	,7257	,9649
26	Programın içeriğinde yer alan bilgilerin sunuluş sırası, öğrenme-öğretmen ilkelerine uygundur.	73,4756	291,4871	,7863	,9646
27	Desen dersinin öğretimi için ayrılan ders saati, konuların içeriğinin kazandırılmasında yeterlidir	72,7317	289,6555	,5527	,9663
28	Programda ünitelere ve konulara ayrılan süreler yeterlidir.	72,7683	296,9703	,3635	,9676
29	Programın amaçları birbirleriyle tutarlı ve gerçekleştirilebilecek niteliktedir.	73,3659	290,7287	,7207	,9649
30	Programın amaçlar davranışa yönelik ve ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.	73,1585	291,0733	,6705	,9652

Reliability Coefficients :N of Cases = 82,0 N of Items = 30 Alpha = ,9662

Alfa değerinden de (,9662) anlaşılacağı üzere anketimiz güvenilirlik taşımaktadır.